

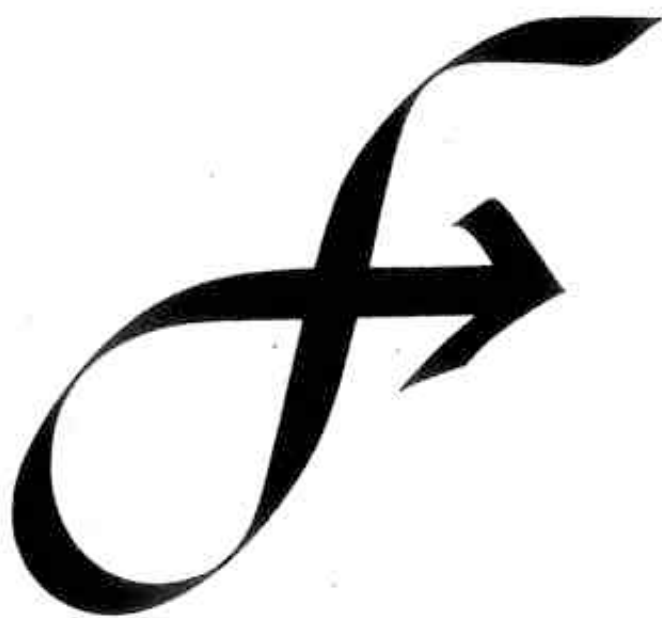

92

*Rapport fra fact-finding
mission til Østslavonien*

*-belysning af forholdene for
det serbiske mindretal*

30. august - 15. september 1999

Oversigt over fact-finding rapporter
m.v. udgivet i 1999:

- *Rapport fra flyvende attaché mission til Georgien,*
februar 1999:1
- *Rapport fra nordisk fact-finding mission til Nairobi,*
Kenya og Middle Shabelle-regionen, Somalia,
april 1999:2
- *Rapport fra fact-finding mission Tjekkiet og Slovakiet,*
april 1999:3
- *Rapport fra flyvende attaché mission*
til Bujumbura Burundi,
juni 1999:4
- *Rapport fra fact-finding mission til Østslavonien,*
oktober 1999:5
- *Rapport fra flyvende attaché mission til Bujumbura, Burundi og Kinshasa*
Den Demokratiske Republik Congo,
oktober 1999:6

**Rapport fra fact-finding mission til Østslavonien
-belysning af forholdene for det serbiske mindretal**

30. august - 15. september 1999

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING.....	5
2. HISTORISK BAGGRUND.....	6
3. GEOGRAFI OG DEMOGRAFI.....	8
3.1. GEOGRAFI.....	8
3.2. DEMOGRAFI.....	8
4. STATSBOGERSKAB.....	10
4.1. GENERELT.....	10
4.2. SAGSBEHANDLINGEN.....	11
4.3. KOMMENTARER TIL STATSBOGERSKABSLOVENS ENKELTE BESTEMMELSER.....	12
4.4. KLAGEMULIGHEDER.....	14
4.5. VÆRNEPLIGT I FORHOLD TIL DOBBELT STATSBOGERSKAB.....	14
4.6. MODTAGELSESCENTRE.....	15
4.7. PERSONLIGE DOKUMENTER.....	15
5. POLITISKE, ØKONOMISKE, SOCIALE FORHOLD M.M.....	17
5.1. POLITISKE FORHOLD.....	17
5.1.1. Serbiske politiske organisationer.....	18
5.1.2. Serbisk repræsentation i lokale politiske organer i Østslavonien.....	20
5.1.3. Serbiske medier.....	22
5.2. ØKONOMISKE FORHOLD.....	22
5.2.1. Økonomien generelt.....	22
5.2.2. Arbejdsmarkedet.....	23
5.3. UDDANNELSE.....	25
5.4. SOCIALE FORHOLD.....	26
5.4.1. Pensioner og socialhjælp.....	26
5.5. RELIGIØSE FORHOLD.....	28
6. VÆRNEPLIGTSFORHOLD.....	29

6.1. MORATORIET.....	29
6.2. ALTERNATIV MILITÆRTJENESTE.....	30
7. EJENDOMSFORHOLD.....	31
7.1. PROGRAMME OF RETURN.....	31
7.1.1. Boligkommissionerne i Østslavonien.....	32
7.2. DEN GENERELLE IMPLEMENTERING AF PROGRAMME OF RETURN.....	33
7.2.1. Alternativ indkvartering.....	34
7.3. LEJERETTIGHEDER I STATSEJEDE BOLIGER.....	35
7.4. GENOPBYGNINGSSTØTTE.....	36
8. SIKKERHEDSFORHOLD.....	38
8.1. INCIDENTER.....	38
8.2. FORSVUNDNE PERSONER.....	41
8.3. GENEREL VURDERING AF SIKKERHEDSSITUATIONEN.....	44
8.4. KOSOVIKONFLIKTEN.....	46
8.5. PROFILEREDE, HERUNDER NGO'ER.....	47
8.6. ETNISK BLANDEDE ÆGTESKABER.....	47
8.7. FORSONINGSPROCESSEN.....	48
9. RETSHÅNDHÆVELSE.....	50
9.1. POLITIET.....	50
9.1.1. OSCE's rolle.....	50
9.1.2. Integrationen af politistyrkerne herunder den etniske sammensætning.....	50
9.1.3. Politiets reaktioner på etnisk motiverede incidenter.....	51
9.1.4. Uddannelse og erfaring.....	52
9.1.5. Disciplinære sanktioner.....	52
9.2. DET JURIDISKE SYSTEM.....	52
9.2.1. Den organisatoriske opdeling af domstolene og anklagemyndigheden.....	52
9.2.2. Retssystemets etniske sammensætning i Donauregionen.....	53
9.2.3. Domstolenes virke, herunder uafhængighed og udnævnelse af dommere.....	54
9.2.4. Ressourcer.....	55
10. FORHOLD OMKRING AMNESTILOVGIVNINGEN.....	56
10.1. IMPLEMENTERING AF AMNESTILOVGIVNINGEN.....	56

10.1.1. Antallet af personer omfattet af amnestilovgivningen.....	56
10.1.2. Retssager in absentia.....	56
10.1.3. Forkyndelse af amnesti.....	57
10.1.4. Nye anklager for krigsforbrydelser.....	58
10.1.5. Generelle kommentarer til retssagerne.....	61
10.1.6. Eventuelle fremtidige sager.....	61
10.1.7. Konkrete sager.....	62
10.1.8. Retssikkerhed.....	64
10.1.9. Retsfølgelse af kroater.....	64
10.1.10. Amnesti og straffeattest.....	65
11. IND- OG UDREJSEFORHOLD, HERUNDER PASFORHOLD.....	66
11.1. USTEDELT AF REJSEDOKUMENTER.....	66
11.2. KONTROLLEN VED IND- OG UDREJSE.....	67
12. LISTE OVER KONSULTEREDE ORGANISATIONER OG PERSONER.....	68
13. ANVENDT LITTERATUR.....	71
14. FORKORTELSER.....	72
15. BILAGSFORTEGNELSE.....	73
BILAG 1.....	74
BILAG 2.....	75
BILAG 3.....	76
BILAG 4.....	77
BILAG 5.....	78
BILAG 6.....	81
BILAG 7.....	87

1. Indledning.

Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp foretog i perioden 30. august til 13. september 1999 en fact-finding mission til Østslavonien i Kroatien med det formål at tilvejebringe nye oplysninger om de etniske serberes forhold i Østslavonien.

Delegationen afholdt møder med nationale og lokale myndigheder, ambassader, internationale-, nationale- og lokale organisationer og NGO'er (Non-Governmental Organisation) i Zagreb, Osijek, Beli Manastir og Vukovar. Derudover besøgte delegationen byen Ilok og landsbyerne Sotin og Berak. Jf. bilag 1 med kort over Kroatien og bilag 2 med kort over Østslavonien samt bilag 3 med liste over konsulterede personer.

Delegationen blev overalt godt modtaget. Der blev ved de fleste møder brugt tolk. Med én undtagelse ønskede ingen af missionens kilder at være anonyme.

Missionens formål var at indhente oplysninger og foretage undersøgelser i forhold til følgende kommissorium:

Kommissorium.

Delegationen skal i en fact-finding rapport efter møder med relevante myndigheder, internationale og nationale organisationer og NGO'er, private m.v. belyse følgende forhold i relation til situationen for den serbiske befolkningsgruppe i Østslavonien i Kroatien:

- ♦ Demografi
- ♦ Statsborgerskabsforhold
 - lovgivning
 - administration
- ♦ Sociale og politiske rettigheder
- ♦ Værnepligtsforhold
- ♦ Repræsentation i politiske institutioner og offentlig administration
- ♦ Ejendomsforhold
 - lovgivning
 - administration
- ♦ Sikkerhedsforhold / Incidenter
- ♦ Retshåndhævelse / Retssystem
- ♦ Forhold omkring amnestilovgivningen
- ♦ Ind- og udrejseforhold

2. Historisk baggrund.

Efter 1. verdenskrig indgik Kroatien i det Serbiske, Kroatiske og Slovenske Kongedømme. Under 2. verdenskrig udråbte Tyskland og Italien i april 1941 Kroatien som en selvstændig stat. Som leder indsattes Ante Pavelić, leder af den italiensk inspirerede fascistiske organisation Ustaša. Ustaša oprettede et terrorregime, og indtil maj 1945, hvor Pavelić efter Tysklands kollaps flygtede, gennemførte Ustaša en udrensningsskandale mod ikke-kroater. Det førte til drab på mellem 70.-200.000 serbere, til en flygtningestrøm på flere hundrede tusinder og tvangskonvertering til katolicisme af andre hundredetusinder. Serberne satte sig til modværge, idet de enten tilsluttede sig Titos partisanhær eller den serbiske nationalistiske guerrillahær Četnik. Četnik blev stiftet for at bekæmpe tyskerne og italienerne, men endte i en regulær borgerkrig med også at bekæmpe Titos kommunistiske partisaner. Efter partisanernes besættelse af Zagreb, Kroatiens hovedstad, blev det befriede Kroatien indlemmet i Jugoslaviens Føderative Folkerepublik. Republikken skiftede senere navn til den Socialistiske Føderative Republik Jugoslavien. I maj 1980 døde Tito, og i maj 1990 blev Franjo Tuđman valgt som præsident for det kroatisk statspræsidium. Med Tuđman fulgte en mere nationalistisk politik, som samme år medførte, at det kroatisk parlament vedtog en forfatningsændring, der gjorde det muligt for Kroatien at udtræde af den jugoslaviske føderation. Den 25. juni 1991 erklærede Kroatien sig som en uafhængig og suveræn stat, og den 15. januar 1992 blev Kroatien anerkendt af EU.

Som led i den voksende såvel kroatisk som serbisk nationalisme krævede i juli 1990 de kroatisk serbere, som forinden havde stiftet det Serbiske Nationalråd, afholdt en folkeafstemning om kulturel autonomi for serberne i Kroatien. Det blev gennemført uofficielt i august og førte til, at Nationalrådet i oktober udråbte Krajina som en serbisk autonom provins (Srpska Autonomna Oblast (SAO)), som i februar 1991 blev erklæret for uafhængig af Kroatien. I maj 1991 indsattes en regering under ledelse af Milan Babić. I august erklærede Vestsavonien og Østslavonien (sidstnævnte kaldte sig den serbiske autonome provins af Slavonien, Baranja og Vestlige Srem) sig ligeledes som serbisk autonome provinser. I oktober 1991 sluttede de tre autonome provinser sig sammen til den Serbiske Krajina Republik.

Tidligt i maj 1991 udbrød der væbnet konflikt mellem kroaterne og serberne i Østslavonien, og konflikten udvidede sig til også at omfatte dele af de øvrige SAO. Kampene stod mellem kroatisk polititropper og paramilitær og serbisk paramilitære grupper, delvis under ledelse af Željko Ražnjatović, kendt som Arkan, og Vojislav Šešelj. I Efteråret intensiveredes kampene, og med deltagelse af den jugoslaviske hær erobrede serberne den 18. november 1991 Østslavoniens største by Vukovar. Byen, der i tre måneder havde været under belejring og konstant beskydning, blev lagt i ruiner. I de videre kampe kom 30% af Kroatien inklusive store dele af Østslavonien under serbisk kontrol, og kroater i disse områder blev systematisk uddrevet eller fængslet. I alt måtte 80.-90.000 kroater flygte og søge tilflugt til andre ikke-serbisk besatte områder i Kroatien.

Omkring årsskiftet 1991/1992 indgik parterne under international ledelse en fredsaftale, hvorefter den jugoslaviske hær trak sig tilbage. En FN fredsbevarende styrke (U.N. Protection Force (UNPROFOR)) blev indsat til blandt andet afvæbning af de serbisk militser og serbisk paramilitær, til beskyttelse af de stedlige serbere mod kroatisk angreb og til overvågning af en tilbagevenden af fordrevne kroater. Den fredsbevarende styrke delte de serbisk besatte områder op i sektor syd og nord, som dækkede Krajina, sektor vest, omkring byen Pakrac i Vestsavonien, og

sektor øst, som dækkede Østslavonien (jfr. bilag 3). De fredsbevarende styrkers mandat blev forlænget flere gange indtil begyndelsen af 1995, hvor Kroatien modsatte sig yderligere forlængelser. Styrkerne blev herefter erstattet med UNCRO (U.N. Confidence Restoration Mission) samtidig med, at de blev reduceret fra 14.000 til 8.000 mand.

Freden holdt indtil maj og august i 1995, hvor kroaterne indledte to militære offensiver, de såkaldte Flash and Storm offensiver, mod sektorområderne syd, nord og vest, som blev erobret. 200.000 serbere måtte flygte, og heraf flygtede 60.-70.000 til det stadig serbisk besatte Østslavonien. Da Kroatien også truede med at indlede en offensiv mod sektor øst, nemlig Østslavonien, med fare for at den jugoslaviske hær ville blive inddraget, og krigen på ny ville eskalere, blev der under international ledelse mellem parterne indgået en ny fredsaftale i november 1995, den såkaldte Erdut aftale.

Aftalen fastlagde, at Østslavonien efter en overgangsperiode på knap 14 måneder skulle overgå til fuld kroatisk kontrol. I aftalen indgik demilitarisering, fri tilbagevenden af fordrevne, hovedsagelig kroater, ret for serberne til fortsat at bo i Østslavonien, gennemførelse af lokalvalg i 1997, oprettelse af en overgangspolitistyrke og overvågning af menneskerettighedssituationen. Aftalens opfyldelse skulle sikres af en FN specialstyrke på 5.000 mand, nemlig UNTAES (United Nations Transitional Authority for Eastern Slavonia, Baranja and Eastern Sirmium). Overgangsperioden blev forlænget to gange indtil den 15. januar 1998, hvor Østslavonien definitivt blev overdraget til Kroatien og kroatisk administration. I januar 1997 blev aftalen af den kroatiske regering tilføjet et *Letter of Intent* (jf. bilag 6), hvori der blandt andet blev sikret serbere og andre minoriteter kulturel autonomi, proportional repræsentation i politi og retsvæsen og et vist antal regeringsposter.

Efter UNTAES perioden fik OSCE mandat til at assistere, overvåge og rådgive om kroatisk lovgivning i forhold til to-vejs repatrieringen af flygtninge og fordrevne, i forhold til beskyttelse af deres rettigheder, i forhold til beskyttelse af de etniske mindretal og i forhold til menneskerettighederne. Derudover skal OSCE overvåge, assistere og rådgive i forhold til de demokratiske institutioner, processer og mekanismer. I OSCE's mandat indgår også assistance, rådgivning og overvågning af det kroatiske politi i Østslavonien. Mandatet udløber i december 1999.

Der skal i Kroatien senest i januar 2000 afholdes valg til parlamentet.

3. Geografi og demografi.

3.1. Geografi.

Slavonien udgør det østlige område i det nordlige Kroatien, nemlig området øst for byerne Pakrac og Daruvar. Med floden Sava dannes en naturlig grænse mod syd ind til Bosnien Hercegovina og mod nord danner floden Drava en naturlig grænse mod Ungarn, indtil den når området Baranja. Herefter drejer floden mod syd forbi Osijek og videre ind i Serbien. Baranja, som derved ligger nord for Drava, har i historiens forløb i længere perioder hørt under Ungarn, og området regnes ikke altid for at være en del af Slavonien, hvorfor det også omtales som Østslavonien-Baranja.

Slavonien deles i Øst- og Vestslavonien. Skillelinjen går fra nord mod syd cirka ved byerne Donji Miholjac, Nasiše og Slavonski Brod.

Efter UNTAES periodens ophør blev Østslavonien politisk opdelt i amter (županija), kommuner (općine) og landsbyer (naselje). Det tidligere UNTAES område, UN Sector East, dækkede dele af amterne Osijek-Baranja, men ikke byen Osijek og Vukovar-Srijem. (Jfr. bilag 1, 2, og 3). I dag, efter ophøret af UNTAES mandat og efter reintegrationen, omtales området som Donauregionen.

Regionen er et frugtbart landbrugsområde. Der er dog stadig store områder, hvor der ligger landminer. Det gælder især de områder, der udgjorde den tidligere frontlinje. Ifølge præsidentens politiske rådgiver Vesna Škare Ožbolt ligger der stadig 2 millioner landminer, hvilket giver store problemer for landmændene, idet minefelterne står i vejen for en fuld landbrugsmæssig udnyttelse af regionen.

3.2. Demografi.

Der har ikke siden 1991 været foretaget folketællinger. Croatian Law Centre, som er en sammenslutning af juraprofessorer og dommere, oplyste, at der i 1997 blev vedtaget en lov om gennemførelse af en ny folketælling, men at denne lov senere blev suspenderet således, at en folketælling er udskudt på ubestemt tid.

Samtlige statistikker over befolkningstal og bevægelser i Donauregionen fra 1991 til september 1999 baserer sig derfor alene på oplysninger fra Office for Displaced Persons and Refugees (ODPR). Således hviler UNHCR's statistikker på oplysninger fra ODPR, ligesom det også er tilfældet med de statistiske oplysninger fra Independent Democratic Serb Party (SDSS). UNHCR, Zagreb oplyste dog, at tallene fra ODPR erfaringsmæssigt er pålidelige, og at samarbejdet er godt.

Ifølge folketællingen i 1991 udgjorde det samlede befolkningstal i Kroatien 4,784 mio. 78,1% var kroater og 12,2% var serbere, dvs. det samlede antal serbere var ca. 580.000.

Ifølge samme folketælling var Donauregionen beboet af 201.400 personer fordelt på følgende etniske grupper: 86.700 kroater, 73.200 serbere, 13.000 ungare og 28.500 andre, heriblandt andre jugoslaver, slovakker, tjekker, tyskere, ukrainere, rusiner (et oprindeligt ukrainsk folk, som blev bosat i området under det Østrig-Ungarske Kejserrige) og romaer m.fl. I Osijek amtet boede der 30.136 serbere og i Vukovar amtet 45.605.

Ifølge statistiske oplysninger fra ODPR bor der pr. juni 1999 50.115 serbere i regionen, hvoraf 5.000 er serbiske flygtninge og 45.115 er oprindelige (domicile) serbere.

Ifølge samme statistik har 30.626 oprindelige serbere forladt området siden 1991. I 1996 var der flygtet 56.138 serbere til området, og disse har på nær ca. 5.000 personer igen forladt regionen. (Jfr. bilag 4 og bilag 5, af sidstnævnte fremgår antallet af serbere fordelt på de enkelte kommuner og lokaliteter for årene 1991, 1996, 1998 og 1. halvår af 1999. Der er dog ikke angivet hvorvidt, det drejer sig om oprindelige eller tilflygtede serbere.)

Independent Democratic Serb Party (SDSS) oplyste, at ud af 26 kommuner er 4 i dag udelukkende beboet af serbere. Det drejer sig om følgende kommuner: Markušica, Trpinja, Borovo og Negoslavci, alle i Vukovar amtet.

Ifølge oplysninger fra Office for Displaced Persons and Refugees (ODPR) er der blandt de 5.000 serbiske flygtninge ca. 1.500, som er defineret som *internally displaced domicile population* fra regionen. Det drejer sig om personer, som er flygtet fra deres oprindelige bopæl i regionen, f.eks. fordi deres huse er ødelagte, til et andet sted i regionen, og som nu afventer at kunne vende tilbage til deres huse.

Af de 51.138 flygtede serbere, der igen har forladt Donauregionen er 27.673 hovedsageligt vendt tilbage til deres oprindelige bopæl i Krajina i Kroatien. Resten formodes at være udrejst eller flygtet til Forbundsrepublikken Jugoslavien og til andre lande.

ODPR oplyste, at 30% af de tilbagevendende serbere er over 60 år. Mange af dem er meget syge, og kan ikke bo alene. Der er planer om at opføre plejehjem, men staten mangler penge. De ældre og syge flygtninge er også en økonomisk byrde på grund af udgifterne til sygehusvæsenet. En vestlig ambassade bekræftede, at hovedvægten af serberne i Østslavonien er ældre. OSCE, Zagreb, oplyste, at de unge serbere ikke vender tilbage til Østslavonien.

Af de oprindelige 86.700 kroater i regionen i 1991 havde i oktober 1996 ca. 80.000 forladt området eller var flygtet. De tilbageblevne var oftest kroater i blandede ægteskaber. I 1997 var der ca. 9.200 kroater i regionen, og i januar 1998 (ved udløbet af UNTAES mandat) skønnedes der at bo 31.600 kroater, hvoraf 22.400 var vendt tilbage for at bosætte sig permanent. I august 1999 er i alt 40.535 kroater vendt tilbage til regionen. Af disse er 19.809 vendt tilbage til Osijek amtet og 20.726 til Vukovar amtet. Efter ODPR's oplysninger er der ca. 44.000 kroater, som endnu ikke er vendt tilbage til området.

ODPR oplyste, at nogle få af de tilbagevendende kroater er personer, som kommer fra udlandet, hvor de har arbejdet i mange år og optjent store pensioner.

UNHCR, Zagreb oplyste, at der i Kroatien er 142.000 etniske kroater fra Bosnien.

Med hensyn til de øvrige minoriteter i området udgjorde de etniske ungare i 1991 13.000, i 1996 6.700, i 1997 7.100 og i 1998 7.000 personer. Hovedparten af ungarene er udrejst til Ungarn, og 1.200 har der fået flygtningestatus. De øvrige minoriteter udgjorde i 1991 28.500, i 1996 8.500, i 1997 6.000, i 1998 6.000 personer.

4. Statsborgerskab.

I det tidligere Jugoslavien havde alle statsborgere en form for dobbelt statsborgerskab. Statsborgere i Jugoslavien var således føderationsstatsborgere i Jugoslavien og samtidig republikstatsborgere i en af de tidligere seks republikker. Efter Jugoslaviens opløsning blev det et spørgsmål for mange, hvilken stat de var statsborgere i.

Den 8. oktober 1991 vedtog det kroatisk parlament loven om kroatisk statsborgerskab. Loven fastslår, at det grundlæggende kriterium for fastlæggelsen af statsborgerskab i Kroatien skal være det gamle republikstatsborgerskab.

Det følger således af lovens art. 30, stk. 1, at man har ret til kroatisk statsborgerskab, hvis man har opnået statsborgerskab i Kroatien i overensstemmelse med de regulativer, der var gældende før loven om statsborgerskab fra 1991 (republikstatsborgerskabet). Afgørende er derfor, om den pågældende kan bevise, at han/hun var indført i registret for statsborgere i den tidligere Republik Kroatien, eller om han/hun er i besiddelse af et skriftligt dokument vedrørende statsborgerskabet, Demovnica¹. Herudover anses en person ifølge art. 16 for kroatisk statsborger, hvis den pågældende er etnisk kroat, og hvis den pågældende havde bopæl registreret i Kroatien ved lovens vedtagelse. Derudover kræves der en skriftlig erklæring på, at vedkommende betragter sig selv som kroatisk statsborger, uanset at han/hun ikke havde statsborgerskab (republikstatsborgerskab) i Kroatien ved lovens tilblivelse, jf. art. 30, stk. 2. Hvis betingelserne i ovennævnte bestemmelser ikke opfyldes kan der ansøges om statsborgerskab ved naturalisation efter art. 8-16.

Ansøgning om statsborgerskab skal indgives til politiet². Ansøgningen kan også indgives gennem en kroatisk diplomatisk eller konsulær repræsentation i udlandet³. Indenrigsministeriet er ansvarlig for forhold vedrørende statsborgerskab og træffer beslutninger om tildeling af eller afslag på meddelelse af statsborgerskab⁴. Hvis Indenrigsministeriet meddeler afslag på ansøgning om statsborgerskab, kan ansøger rejse et søgsmål ved det administrative domstolssystem.

Statsborgerskab har betydning i relation til opholdsret, ejendomsret, erhvervelse af dokumenter, herunder pas, stemmeret, arbejdstilladelse i visse situationer, militærtjeneste og andre tilsigter⁵.

4.1. Generelt.

Advokat Lovorka Kušan og Joint Council of Municipalities påpegede, at personer, der var indskrevet i Kroatien som statsborgere i 1991, skulle have deres statsborgerskab i Kroatien godkendt. Kun få serbere var imidlertid indskrevet i Kroatien som kroatisk statsborgere i 1991, og flertallet måtte søge om statsborgerskab ved naturalisation.

Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees, Borgmesteren i Beli Manastir, Professor fra Croatian Law Centre Jasna Omejer, Advokat Lovorka Kušan, Norwegian Refugee Council, Centre

¹ "Demovnica" er et officielt dokument, der beviser det kroatisk statsborgerskab, jf. art. 28 i loven.

² Jf. art. 24, stk. 1, i loven om statsborgerskab fra 1991.

³ Jf. art. 24, stk. 2, i loven om statsborgerskab fra 1991.

⁴ jf. art. 25, stk. 1, i loven om statsborgerskab fra 1991.

⁵ Croatian Critical Law Review, Croatian Law Centre, Zagreb (1998), s. 339.

for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek og Joint Council of Municipalities oplyste, at de problemer, der tidligere var med tildeling af statsborgerskab, nu enten er mindre eller i langt de fleste tilfælde helt løst.

Open Society mente, at der igen er problemer omkring statsborgerskabet, og henviser til, at Indenrigsministeriet er begyndt at stille krav om fremvisning af en lang række dokumenter. Organisationen mente, at dette er en følge af det kommende valg, hvor det vil være et spørgsmål, om serberne vil kunne få lov til at stemme.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek bemærkede, at Kroatiens lov om statsborgerskab fra 1991 i princippet hverken er værre eller bedre end andre landes love om statsborgerskab.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek, Professor Jasna Omejer og Vukovar Office for Displaced Persons and Refugee, forklarede, at forholdene om udstedelse af statsborgerskab især blev bedre i forbindelse med lokalvalgene i 1997 i UNTAES regionen. Under UNTAES opnåede de fleste serbere således statsborgerskab, idet statsborgerskab var (og er) en betingelse for at kunne udøve sin stemmeret. I månederne op til valget så myndighederne derfor ikke så restriktivt på betingelserne. Professor Jasna Omejer fremhævede, at de kroatiske myndigheder efterfølgende accepterede at anerkende de pågældende som statsborgere⁶.

Professor Jasna Omejer oplyste endvidere, at antallet af ansøgninger om statsborgerskab ved naturalisation er mindsket⁷. Dette kan blandt andet ses ud fra antallet af klager. Tidligere blev mange flere ansøgninger om statsborgerskab afslået, og domstolene har efterfølgende annulleret mange af disse afgørelser. Der verserer aktuelt cirka 50 sager.

4.2. Sagsbehandlingen.

Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees oplyste, at man skal have en dåbsattest for at kunne bevise sit statsborgerskab. Dette kan være problematisk for personer, der er blevet fordrevet, og som har mistet deres dåbsattest, idet det er omstændeligt at få en ny dåbsattest udstedt. Da myndighederne ikke kunne udstede nye dåbsattester hurtigt nok, indførtes en ordning, hvorefter alle dokumenter kan bruges forudsat, at der er anført fødested i dokumentet.

Joint Council of Municipalities påpegede, at det for serbere, der bor i udlandet, er et problem at indgive ansøgning om statsborgerskab i Kroatien, idet de ikke altid har mulighed for at rejse til Kroatien. De er derfor henvist til at henvende sig til de kroatiske diplomatiske repræsentationer i udlandet. Procedurene på repræsentationerne er imidlertid meget komplicerede og kan resultere i afslag af blandt andet administrative årsager. Konsulaterne har ikke kapacitet til at behandle mere end 50 ansøgninger om dagen, hvorfor det vil tage mange år at løse problemerne om

⁶ Retten til kroatisk statsborgerskab i Donauregionen under UNTAES er et eksempel på det internationale samfunds pres for at påvirke implementeringen af den kroatisk lovgivning om statsborgerskab. Ifølge de indsamlede oplysninger opnåes statsborgerskab hurtigere end nogen sinde. Borgere, der var født på Kroatiens territorium og som boede i Kroatien under UNTAES opnåede statsborgerskab relativt hurtigt. Personer, der var født i Kroatien, men som havde bopæl i 1991 uden for regionen ventede i reglen en måned eller to længere, jf. Croatian Critical Law Review, Croatian Law Centre, Zagreb (1998), s. 141.

⁷ I perioden fra 8. oktober 1991 til 1995 blev der indgivet 710.226 ansøgninger om statsborgerskab gennem naturalisation til Indenrigsministeriet. 676.681 blev afgjort, hvoraf 642.801 ansøgninger blev imødekommet, mens 33.880 blev afvist, jf. Croatian Critical Law Review, Croatian Law Centre, Zagreb (1998), s. 118.

statsborgerskab for personer, der bor i udlandet. Rådet oplyste endvidere, at det har rettet henvendelse til den kroatiske ambassade i Beograd for at få fremskyndet sagsbehandlingen, idet gamle mennesker er set stå i kø foran konsulatet i flere døgn. Dette var situationen for et år siden. Rådet var af den opfattelse, at der er tale om en form for diskrimination mod serbere.

Om sagsbehandlingstiden oplyste Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek, at det normalt tager mellem et og to år at blive anerkendt som kroatisk statsborger ved naturalisation. Tiden bliver dog ikke brugt til at foretage yderligere undersøgelser, idet afgørelserne træffes på det allerede foreliggende grundlag. Organisationen mente ikke at kunne stille noget op med den lange sagsbehandlingstid, kun at den kan henvende sig til Indenrigsministeriet og forhøre sig om eventuelle sagsskridt. Organisationen får normalt svar på sine henvendelser til Indenrigsministeriet.

Joint Council of Municipalities oplyste, at kroater fortsat er bedre stillede, idet de automatisk får statsborgerskab, mens serbere ofte er nødsaget til at betale bestikkelse.

4.3. Kommentarer til statsborgerskabslovens enkelte bestemmelser.

Efter art. 8, stk. 1, nr. 3, er det en betingelse for at få statsborgerskab ved naturalisation, at man har haft registreret bopæl i Kroatien i fem sammenhængende år. En vestlig Ambassade, advokat Lovorka Kušan fra Croatian Law Centre, Norwegian Refugee Council og Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek gjorde opmærksom på, at Indenrigsministeriet i relation til art. 8, stk. 1, nr. 3, stiller krav om, at de pågældende skal have boet i Kroatien i de sidste fem år. Betingelsen om, at det skal være de sidste fem år, fremgår dog ikke af selve loven. Advokat Lovorka Kušan oplyste, at Indenrigsministeriets afgørelser er blevet stadfæstet af den administrative domstol. Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek, Norwegian Refugee Council, Joint Council of Municipalities og advokat Lovorka Kušan påpegede, at det især er serbere, der ikke opfylder denne betingelse, idet mange flygtede efter 1991. Norwegian Refugee Council havde ingen nøjagtige tal, men mente, at måske omkring 70%, får afslag på deres ansøgning om statsborgerskab med den begrundelse, at 5-års kravet ikke er opfyldt. De resterende, cirka 30 %, får afslag efter bestemmelsen i art. 8, stk. 1, nr. 5. I alt blev der i Donauregionen givet afslag efter bestemmelserne i art. 8, stk. 1, nr. 3 og nr. 5 til 1.300 personer i perioden fra 1996 til begyndelsen af 1997.

Efter art. 8, stk. 1, nr. 5, er det en betingelse for at få statsborgerskab, at det kan konkluderes ud fra den pågældendes opførsel, at han/hun respekterer de juridiske regler og vaner i Republikken Kroatien og accepterer Kroatisk kultur. Advokat Lovorka Kušan oplyste, at bestemmelsen i art. 8, stk. 1, nr. 5 fortolkes meget bredt. Hun mente, at hvis fjendtlige aktiviteter mod Kroatien gives som begrundelse for administrative afslag på statsborgerskab, burde sådanne aktiviteter været fastslået ved dom. Norwegian Refugee Council oplyste, at der ved en gennemgang af nogle sager kunne ses, at statsborgerskab var blevet nægtet efter bestemmelsen i art. 8, stk. 1, nr. 5 under henvisning til, at der verserede en straffesag mod den pågældende. Organisationen påpegede, at dette ikke er i overensstemmelse med lovgivningen. En afgørelse, truffet af Forfatningsdomstolen, fastslår, at der ikke kan nægtes statsborgerskab med den begrundelse, at der verserer en sag. Organisationen gjorde opmærksom på, at reglen i art. 8, stk. 1, nr. 5, blandt andet indebærer, at personer, der er idømt fængselsstraf, ikke kan få statsborgerskab ved naturalisation.

Professor Jasna Omejer oplyste, at art. 30 i loven om statsborgerskab er den mest problematiske bestemmelse. Således har republikstatsborgerskabet ikke været bundet til de territoriale forhold, men derimod til familiens oprindelsessted. Mellem 1946 og 1948 blev der lavet en folketælling, og

indskrivningen af statsborgerskab tog udgangspunkt på det sted, hvor hver enkel befandt sig i 1948. Den efterfølgende generation fik automatisk samme statsborgerskab som forældrene uanset deres bopæl. Som følge heraf var der titusinder af mennesker, der var født og opvokset i Kroatien, men som ikke var kroatiske statsborgere. Mange vidste end ikke, at de havde statsborgerskab i en anden republik, eller hvilken republik de var statsborgere i⁸.

Imidlertid var der også mange etniske kroater, som fik dette problem. Der blev derfor lavet et tillægskriterium, hvorefter også medlemmer af den kroatiske nation kunne betragtes som statsborgere i Kroatien, selv om de ikke havde statsborgerskab i Kroatien ved lovens tilblivelse. Dette tillæg omfattede kun etniske kroater, og alle andre, herunder etniske ungare, rusiner, østregere, tyskere, sigøjnere, italienere, serbere m.fl. blev herefter udlændinge. I alt blev 20 etniske grupper undtaget fra den automatiske adgang til blive anerkendt som statsborgere i Kroatien.

I 1993 blev spørgsmålet forsøgt indbragt for Forfatningsdomstolen, men søgsmålet blev afvist. 1,8 mio. mennesker blev herefter tvunget til at bevise, at de opfyldte betingelserne for at få statsborgerskab ved naturalisation. Professor Jasna Omejer mente, at tillem্পningen af loven på denne måde må betragtes som diskriminerende, idet den er bygget op omkring det etniske forhold.

Det er politiet, der undersøger, om den pågældende kan betragtes som kroatisk statsborger. Politiet bedømmer udelukkende efter det religiøse forhold på baggrund af fødselsattesten således, at en katolik automatisk betragtes som kroat, medens en ortodoks betragtes som serber. Trosforholdet spiller på denne måde i praksis en rolle for statsborgerskabet. Et søgsmål blev af Forfatningsdomstolen afslået under henvisning til, at politiet ved behandling af sager om statsborgerskab alene har undersøgelseskompetence, men ikke beslutningskompetence⁹. Problemet vedrører ikke kun serbere, men alle, der ikke kan bevise deres kroatiske tilhørsforhold. Det er dog primært serbere, der ifølge professor Jasna Omejer, bliver ramt.

Professor Jasna Omejer forklarede endvidere, at bestemmelsen i art. 8 om naturalisation ikke i sig selv er problematisk. Der er tale om en helt almindelig bestemmelse om opnåelse af statsborgerskab ved naturalisation, og en lignende bestemmelse findes i de fleste lande i Europa. Problemet er imidlertid, at alene nationale minoriteter, der ikke havde republikstatsborgerskab i Kroatien, blev henvist til at søge om statsborgerskab ved naturalisation, i modsætning til kroater, der via art. 30 automatisk fik tildelt statsborgerskab. Det indebærer, at borgere, der er født og opvokset i Kroatien ikke nødvendigvis er kroatiske statsborgere.

Det følger af art. 26, stk. 3, at afslag på statsborgerskab ikke skal begrundes. Advokat Lovorka Kušan, Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek og Norwegian Refugee Council påpegede, at det tidligere var et problem, at afslag ikke blev begrundt. En forfatningsdomstol afsagde imidlertid den 8. december 1993 en afgørelse, der fastslog, at ubegrundede afgørelser om statsborgerskab, var i strid med forfatningen. Advokat Lovorka Kušan forklarede, at man i afgørelsen henviste til den grundlovssikrede ret til at klage, og at man alene kan udøve denne ret, hvis man er bekendt med præmisserne i afgørelsen. Loven blev ikke ændret med afgørelsen, men bestemmelsen i art. 26, stk. 3, var herefter en nullitet (jf. bilag).

⁸ I fødselsattester og attester vedrørende statsborgerskab var republikstatsborgerskabet ofte ikke specificeret, selv om dette var et krav i henhold til loven. Croatian Critical Law Review, Zagreb, Volume 3, number 3 (1998), s. 339.

⁹ Professoren oplyste, at afgørelsen ikke var enstemmig; en dommer har efterfølgende skrevet en art., hvor han indrømmer, at man ikke har behandlet spørgsmålet helt korrekt.

4.4. Klagemuligheder.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at man kan klage til den administrative domstol inden for 30 dage efter modtagelsen af afslag på statsborgerskab. Den administrative domstol er imidlertid som andre domstole meget overbebyrdet, og sagsbehandlingstiden kan tage op til to år. Klagere får som regel medhold. Forudsætningen er dog, at klagerne formuleres korrekt. 30-dages reglen er definitiv, og der er ikke mulighed for at få genoptaget en sag i første instans, således at efter udløbet af de 30 dage må man begynde forfra med en ny ansøgning i første instans. I relation til klagevejledningen er der ifølge Centret et problem. Der står således nederst i brevet, at man ikke kan klage over afgørelsen, men at man kan rejse en sag inden for den administrative domstol inden for 30 dage efter, at man har modtaget afgørelsen. Mange læser imidlertid kun den første sætning og tror, at de ikke kan klage over afgørelsen.

Norwegian Refugee Council oplyste, at de har hjulpet mange med at skrive klager til retten i Zagreb, og at der verserer flere hundrede sager. De fleste får medhold i deres klager. Organisationen formodede, at mange personer forlader landet i stedet for at vente på en afgørelse, idet det er organisationen, der får tilsendt afgørelserne i stedet for den pågældende person. Endvidere nævnte organisationen, at mange af dem, der har fået medhold i klagen, stadig venter på at få udstedt selve statsborgerskabsbeviset. Organisationen har været involveret i omkring 13.000 sager i Donauregionen, og omkring 600 sager har været indbragt for retten i Zagreb. Omkring 10 sager er indbragt for den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at der kan være store pengemæssige omkostninger forbundet med at klage over afgørelser om statsborgerskab. Selve udstedelsen koster således cirka 1.500 konu¹⁰. Hvis en sag rejses ved domstolene, og der gives medhold, er der ingen omkostninger forbundet hermed. Hvis der omvendt ikke gives medhold, skal omkostningerne betales. I forbindelse med afholdelsen af lokalvalgene i 1997 var det dog gratis for serberne at få udstedt statsborgerskab.

Amtsdomstolen i Osijek oplyste, at i sager vedrørende statsborgerskab er omgørelsesprocenten cirka 99.

4.5. Værnepligt i forhold til dobbelt statsborgerskab.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at den kroatisk lovgivning giver ret til dobbelt statsborgerskab. Der er således ikke behov for at indgå mellemstatslige aftaler, hvis det andet land også accepterer dobbelt statsborgerskab, hvilket eksempelvis er tilfældet med Bosnien-Hercegovina. De fleste bosniske kroater har således dobbelt statsborgerskab. Serbien anerkender ikke dobbelt statsborgerskab.

Vedrørende spørgsmålet om værnepligt oplyste centret, at en person med dobbelt statsborgerskab skal aftjene værnepligt i det land, hvor vedkommende har bopæl.

Advokat Lovorka Kušan vurderede, at spørgsmål om aftaler med de andre tidligere republikker om dobbelt statsborgerskab er af mere politisk end juridisk karakter. Spørgsmålet fastlægges ved mellemstatslige aftaler og fremgår ikke af nogen lov.

¹⁰ I kroatisk konu svarer til ca. 1 dansk krone.

4.6. Modtagelsescentre.

Norwegian Refugee Council og Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek kunne ikke svare på forlydender om, at der skulle findes modtagecentre, hvor personer, der er nægtet statsborgerskab opholder sig.

4.7. Personlige dokumenter.

Politiet, borgmesteren i Beli Manastir, Joint Council of Municipalities og Norwegian Refugee Council oplyste, at der generelt ikke længere er store problemer omkring erhvervelse og udstedelse af personlige dokumenter.

Joint Council of Municipalities mente, at der ikke er nogen problemer vedrørende personlige dokumenter, når først statsborgerskabsbeviset er udstedt.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at der i princippet ikke længere er problemer omkring udstedelse af personlige dokumenter.

Politiet i Vukovar oplyste, at der på den lokale politistation kan udstedes følgende dokumenter:

- 1) personlige ID-kort
- 2) rejselegitimation
- 3) kørekort
- 4) køretøjsattester
- 5) opholdstilladelser for udlændinge og
- 6) våbentilladelser.

Borgmesteren i Beli Manastir oplyste, at personlige dokumenter udstedes på den lokale politistation. Alle personer, der er eller har været fastboende i området, kan få udstedt personlige dokumenter på stationen.

Politiet, Joint Council of Municipalities og Norwegian Refugee Council kender ikke til tilfælde, hvor serbere er blevet afkrævet ekstra gebyrer for udstedelse af personlige dokumenter, herunder eksempelvis pas.

Politiet oplyste, at ID-kort, pas, kørekort og køretøjsattester som regel udstedes samme dag, som der indgives ansøgning. I nogle tilfælde kan det dog tage to-tre dage, afhængig af hvor mange ansøgninger, der indgives. Politiet afviste påstanden om, at der skulle være forskel på sagsbehandlingstider afhængigt af ansøgerens etniske tilhørsforhold. Politiet har i nogen tilfælde fremskyndet behandlingen af ansøgninger fra serbere, idet udstedelse af dokumenter til serbere var et politisk emne. Open Society mente, at problemerne omkring udstedelse af personlige dokumenter primært består i den lange sagsbehandlingstid.

Forlydender om, at det på dokumenter og på nummerplader kan ses, hvorvidt der er tale om en serber eller en kroat, kunne ikke bekræftes af hverken politiet, borgmesteren i Beli Manastir, Joint Council of Municipalities eller Norwegian Refugee Council. Politiet oplyste, at man er bekendt med sådanne rygter, herunder rygter om, at etniciteter kan aflæses ved talkombinationer i personnumre. Politiet afviste dette og understregede, at der er tale om helt ens formularer for alle, og at

dokumenterne udstedes efter samme ordning og rækkefølge. Påstanden om etniske forskelle i nummerplader afviste politiet ligeledes. Norwegian Refugee Council forklarede, at der på nummerpladerne tidligere blev brugt bogstaverne A-J, og at man, efter at disse var opbrugt, fortsatte i alfabetisk rækkefølge med bogstavet K. På den måde kunne det ses, at biler med nummerplader, der begyndte med K og fremefter, var nyligt indregistrerede og tilhørte tilflyttede personer, ofte serbere. Borgmesteren i Beli Manastir afviste endvidere, at der er etniske forskelle på de gamle dokumenter. Norwegian Refugee Council bemærkede, at under UNTAES perioden fik alle i regionen udstedt ID-kort og rejsedokumenter i Beli Manastir. Dette tror nogen fejlagtigt, kan tages til indtægt for, at der er tale om en serber. Organisationen har heller ikke set ID-kort, hvor der ligledes efter forlydender skulle være en dolk på bagsiden. Hvad angår forkortelsen AOP, som angiveligt symbol på, at ejeren er serber, i fødselsattester, forklarede Norwegian Refugee Council, at forkortelsen står for automatisk databehandling, hvilket betyder, at fødselsattester nu udskrives automatisk, i modsætning til tidligere, hvor de blev udfærdiget i hånden. Ændringen blev indført i midten af 1990'erne. Joint Council of Municipalities afviste ligeledes forlydender om etniske markeringer i dokumenter og nummerplader og mente, at sådanne påstande er udtryk for spekulationer.

Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees oplyste, at personer, der ikke har nogen personlige dokumenter, får udstedt et såkaldt Green Card, når de registrerer sig ved Office for Displaced Persons and Refugees (ODPR). Kortet anvendes som dokumentation for de pågældendes status, herunder om vedkommende er en tilbagevendende, en flygtning eller internt fordrevet¹¹. Herudover giver kortet adgang til en række sociale rettigheder. Kontoret oplyste, at kortet i visse situationer kan være en fordel, herunder i ansættelsessituationer, hvor en arbejdsgiver kan være mere tilbøjelig til at ansatte en person med et Green Card, da den pågældende har økonomiske problemer og derfor har et særligt behov for at få arbejde. Kortet, hvor der er isat foto, gælder som almindeligt ID-kort. Det er gyldigt i en periode på seks måneder. Hvis indehaveren ikke har nogen indtægter efter udløbet af denne periode, overføres den pågældende til det almindelige sociale system.

Kortet skal stemples af kontoret hver 30. dag, men der er ikke nogen sanktioner forbundet med forsinkelse. Ved manglende fremmøde, kan kontoret dog henvende sig på bopælen for at undersøge, om den pågældende stadig opholder sig der. Kontoret har adgang til en række registre med blandt andet statistiske oplysninger, og kontorets oplysninger samkøres med politiets registre.

¹¹ Information for DPs, Returnees and Refugees in the Osijek-Baranja & Vukovar-Srijem Counties, English Version, UNHCR Field Office Osijek.

5. Politiske, økonomiske, sociale forhold m.m.

5.1. Politiske forhold.

Af loven *The Constitutional Law on Human Rights and Freedom and the Rights of National and Ethnic Communities or Minorities in the Republic of Croatia* følger det af art. 18,1, at nationale og etniske minoriteter, der udgør mere end 8% af befolkningen i Kroatien, har ret til proportional repræsentation i det kroatiske parlament. Udgør de nationale og etniske minoriteter derimod mindre end 8%, har de ifølge art. 18,2 ret til at vælge i alt 5 repræsentanter.

Det kroatiske parlament er opdelt i to kamre, nemlig Chamber of Representative (Zastupnički dom) og Chamber of Counties (Županijski dom). I det første kammer er der 127 pladser og i det andet kammer 68 samt 5 pladser til udpegede etniske repræsentanter.

Ifølge art. 6 i *Letter of Intent* fra 1997 (jf. bilag nr. 6) udpeger den kroatiske præsident to serbiske repræsentanter til Chamber of Counties.

Der knytter sig til loven om menneskerettigheder og etniske minoriteter en række forhold, som i forbindelse med valg og antal repræsentanter i parlamentet af serberne anses som problematiske. Professor Jasna Omejer fra Croatian Law Centre forklarede følgende om lovgivningens tilblivelse og dens problematiske aspekter.

Det tidligere jugoslaviske koncept om konstitutive (statsdannende) minoriteter er i de nye stater med undtagelse af Bosnien-Hercegovina blevet ophævet. I dag eksisterer konceptet om majoritetskonstitution, hvorved alle andre end den etniske majoritet er minoriteter med deraf følgende andre rettigheder. I Kroatien var 11,5%¹² af indbyggerne i 1991 serbere. Derudover fandtes der 19 andre nationale minoriteter. I 1991 blev ovennævnte lov om minoriteter vedtaget. Loven giver de nationale minoriteter mulighed for politisk repræsentation med et antal medlemmer alt efter, om minoriteterne udgør mere eller mindre end 8% som ovenfor beskrevet. Da serberne i 1991 udgjorde 11,5% af den samlede befolkning, og der ikke senere blev foretaget nye folketællinger, ville de på basis af folketællingen i 1991 ved valget i oktober 1995 have haft ret til 13 repræsentanter. I september i 1995, én måned før parlamentsvalget, blev der imidlertid vedtaget en valglov, hvor art. 18,1 i den ovennævnte lov om minoriteter blev suspenderet. Det reducerede de 13 serbiske pladser til tre. Vedtagelsen skete med henvisning til, at der ikke fandtes en ny befolkningsstatistik, som ville kunne bevise, at serberne i 1995 udgjorde mere end 8%. Dette var, ifølge professor Jasna Omejer en ren politisk beslutning.

Diskussionen om antallet af serbiske mandater i parlamentet er i forbindelse med det kommende valg igen blevet aktuel. Der skal til det kommende valg i januar 2000 udarbejdes en ny valglov. Ifølge et forslag fra regeringspartiet Croatian Democratic Union (Hrvatska Demokratska Zajednica (HDZ)) fremsat i medierne skal serberne kun have ret til én repræsentant ud fra det argument, at minoriteterne tilsammen udgør mindre end 8% og derfor kun har ret til 5 repræsentanter. Derved vil serberne kun få én repræsentant, da de øvrige fire fordeles således: én italiensk, én ungarsk og to til

¹² Dette tal er ikke i overensstemmelse med det tal på 12,2%, der anføres i den officielle folketælling fra 1991.

de øvrige nationaliteter. Da der fortsat ikke er gennemført en folketælling, vil afgørelsen, mente professor Jasna Omejer, om antallet af serbiske repræsentanter i parlamentet udelukkende igen være baseret på en politisk beslutning.

Der blev i 1997 vedtaget en lov om gennemførelse af en ny folketælling, men denne lov blev også ved en politisk beslutning senere suspenderet. Der er ingen planer om gennemførelse af en folketælling i nærmeste fremtid. Af art. 5 i *Letter of Intent* (jf. bilag 6) fremgår, at efter en ny folketælling vil serberne skulle opnå ret til proportional repræsentation i parlamentet. Også gyldigheden af den ovennævnte lov om nationale mindretal er relateret til en folketælling, idet den kun gælder, indtil en ny tælling er blevet gennemført. Professor Jasna Omejer mente, at en folketælling bør gennemføres før der tages nye politiske beslutninger om mindretalsproblemer.

Professor Jasna Omejer støttede oppositionens forslag om, at serberne skal gives ret til mindst 4 pladser i parlamentet. Hun anførte, at regeringspartiet i 1995 gav serberne ret til 3 mandater, og blandt andet på grund af, at antallet af serbere i Kroatien er steget siden 1995, ville det være retfærdigt at forhøje antallet. Forslaget er dog endnu ikke blevet diskuteret i parlamentet, men hun skønnede, at spørgsmålet vil blive afklaret ved 2. behandlingen af valgloven, og at antallet vil forblive tre, dvs. at situationen vil forblive som i 1995.

OSCE Vukovar oplyste, at der arbejdes på et udkast til en ny nationalitetslov, og at der skal stemmes om den i parlamentet i oktober.

5.1.1. Serbiske politiske organisationer.

Serb National Council er en paraplyorganisation for en række serbiske organisationer. Blandt disse organisationer er Association of Serb Organizations-Zagreb, Joint Council of Municipalities-Vukovar, Serb Cultural Society Prosvjeta-Zagreb, Serb Democratic Forum-Zagreb, Independent Democratic Serb Party (SDSS)-Vukovar, Serb Community of Rijeka, Serb Community of Istria, Democratic Forum of Baranja-Beli Manastir, Association of Refugees and Displaced Persons of the Croatian Serbs-Vukovar, og Representative of Serbs in the Croatian National Parliament. Til rådet er også tilsluttet den serbiske ortodokse kirke. Rådet er stiftet og arbejder i henhold til art. 4, 2 i den kroatiske konstitution, som vedrører ovennævnte lov om menneskerettigheder, frihed og rettigheder for etniske minoriteter i Kroatien samt i henhold til art. 9 i *Letter of Intent*. (Jf. bilag 6)

Det serbiske parti, Serb People's Party (SNS), som ledes af Milan Djukić er ikke medlem af rådet.

Præsidenten for rådet er parlamentsmedlem Dr. Milorad Pupovac. Han er samtidig partiformand for Serb Democratic Forum, som er en partilignende organisation, samt medlem af SDSS og formand for partiets udvalg for partiprogrammet. Dr. Milorad Pupovac anførte, at rådet af hensyn til ministerielle anliggender ønsker anerkendelse som en institution for minoriteter. Som det er nu behandles det af myndighederne som en ordinær NGO. Rådet har 117 repræsentanter fra i alt 9 medlemsorganisationer, herunder repræsentanter for Joint Council of Municipalities. Amter med mange serbere stiller to kandidater. Af de 117 repræsentanter er 1/3 prominente serbere. De foreslås optaget i rådet af organisationen, men skal godkendes af de i rådet valgte medlemmer. Der skal i år vælges et nyt råd.

Dr. Milorad Pupovac mente, at kroatiske højrefløjsaktivister forhindrer serberne i at være politisk aktive, og at deres strategi er at skabe en krigsatmosfære. Han mente, at højrefløjspartier udgør semiparamilitære grupper i landsbyerne, og at disse grupper tolereres af regeringspartiet, som også

kontrollerer pressen. Således misbruges medierne ikke kun i forbindelse med valget, men også til at få serberne ud af Kroatien.

Der er i Donauregionen tre serbiske partier, nemlig Det Serbiske Uafhængige Demokratiske Parti (SDSS), Det Serbiske Parti Baranja (SBS) og Donauserbernes Parti. Sidstnævnte skulle ifølge SDSS være et enmandsparti uden medlemmer.

Independent Democratic Serb Party (SDSS) er ifølge dr. Milorad Pupovac, det største og eneste rigtige serbiske parti i Kroatien. SDSS blev ifølge partilederen dr. Vojislav Stanimirovic stiftet ved afslutningen af UNTAES mandat i 1997. Partiet er en efterfølger af Serb Democratic Party (SDS), som var politisk og militært involveret i stiftelsen af den Serbiske Republik Krajina. Da man forsøgte at registrere SDS i 1997 i forbindelse med lokalvalgene, fik man afslag med den begrundelse, at partiet var en terrororganisation. Ledelsen i SDSS og medlemmerne af Serbian Joint Municipalities har alle tidligere været medlemmer af SDS. Der er dog ifølge formanden kommet nye folk til.

SDSS er efter partiets egen opfattelse det eneste fungerende serbiske parti i Kroatien. Det har 4.200 medlemmer i Donauområdet inklusive en ungdomsafdeling, og er opdelt i 36 lokalafdelinger. Partiet er ved at brede sig til hele Kroatien og har således flere afdelinger i Zagreb og i Vestslavonien.

Partiet havde også en afdeling i Beli Manastir i Baranja. Den blev i forbindelse med lokalvalgene i 1997, hvor det vandt flertal, på grund af uenigheder ekskluderet. Afdelingen stiftede derefter sit eget parti, nemlig det Serbiske Demokratiske Parti Baranja.

SDSS klarede sig efter formandens oplysninger godt ved lokalvalgene i 1997, idet det vandt flertal i flere kommuner og i én by, nemlig Beli Manastir. I Vukovar fik det ca. halvdelen af stemmerne (regeringspartiet HDZ vandt flertal), men i Ilok tabte det lokalvalget.

Partiet har haft samtaler med kroatisk partier om samarbejde. Partiet havde dog visse forbehold, idet det mente, at de kroatisk oppositionspartier i deres offentlige standpunkter har vist en negativ holdning overfor serberne. Omvendt får oppositionspartierne grundet de generelle politiske forhold ingen positiv anseelse hos kroaterne, hvis de støtter serberne, hvorfor de heller ikke umiddelbart har nogen interesser i et samarbejde. Det liberale parti er dog blevet inviteret til samarbejde om det kommende valg, ligesom der også var et samarbejde mellem de to partier ved lokalvalgene i 1997. De to partier vil forsøge at indgå en koalition uanset, hvordan den nye valglov udformes.

SDSS oplyste, at det så spørgsmålet om antal mandater i parlamentet som et grundlæggende problem for serberne. Partiet mente, at kun én repræsentant er uacceptabelt, da det ikke svarer til serbernes rolle i Kroatien. Serberne burde have en garanti for proportionel repræsentation i parlamentet, og partiet ønsker den gamle art. 18,1 genindført. Men så længe en ny folketælling ikke er gennemført, bør der ifølge partiet anlægges andre kriterier end befolkningsandele. Den foreliggende skitse til den nye valglov findes utilfredsstillende. Partiet understregede, at det ikke vil ignorere andre minoriteters rettigheder, men deres antal af repræsentanter i parlamentet burde svare til deres befolkningsmæssige andele. Partiet mente, at præsidenten har givet garantier for, at antallet af serbiske repræsentanter i parlamentet ikke mindskes, men troede også, at loven meget vel trods dette løfte kan få et andet indhold.

Ifølge SDSS krævedes der 30.-40.000 stemmer efter det proportionelle valgsystem for at få valgt én repræsentant. Der er en spærregrænse på 5%, som ifølge partiet i realiteten er på 8%, idet Kroatien er opdelt i ni valgkredse, der hver dækker 500.000 indbyggere, og som stiller med hver 12 repræsentanter. Det system kræver 8% af stemmerne for at blive valgt ind. Dette forhold skulle nu reguleres i den nye valglov, men partiet kender dog ikke udkastet.

Partiet oplyste endvidere, at for at kunne opstille til valg skal et parti blot være registreret den dag, hvor valgdatoen fastsættes. For at kunne få registreret et parti skal det have mindst 100 medlemmer, og det skal kunne fremvise vedtægter og et partiprogram. Partiprogrammet må ikke være i strid med konstitutionen. For at kunne opstille som uafhængig kandidat kræves der 500 underskrifter, hvorimod en uafhængig minoritetskandidat kun skal stille med 100. Der kan således inden valget dukke nye serbiske partier op, da valgdatoen endnu ikke er fastlagt. SDSS mente ikke, at der i Kroatien er problemer med at få registreret et parti.

Serberne skal forinden valget grundlæggende vælge mellem at stemme efter den generelle liste eller efter minoritetslisten. Dvs., der udarbejdes en liste med registreringer af de personer, som ønsker at stemme på kandidater opstillet på minoritetslisten. For de serbiske vælgere vil deres valg være afhængig af de enkelte kandidater og den generelle politiske atmosfære. SDSS formodede, at serberne i visse miljøer vil vælge den generelle liste. Det vil de eventuel også gøre for ikke at eksponere sig.

Der var ifølge partiet for de kroatisk-serbere, der bor i Forbundsrepublikken Jugoslavien og i Republik Srpska problemer med at udøve deres stemmeret ved det kommende valg. Formelt troede SDSS, at de serbere, der bor i udlandet, vil kunne få lov til at stemme, men at der kan være fysiske forhindringer, idet serberne f.eks. i Forbundsrepublikken Jugoslavien skal rejse til Beograd for at kunne stemme. Hertil følger sig de serbere, som på grund af manglende dokumenter ikke kan bevise, at de er kroatisk statsborgere, og som derfor ikke vil kunne stemme. SDSS skønnede, at ud af de 200.000 serbere, der i dag befandt sig i Kroatien, har 100.000 ingen kroatisk dokumenter.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek mente, at hverken regeringen eller oppositionspartierne har forslag til, hvordan de kroatisk-serbere, der befandt sig i udlandet skal kunne realisere deres stemmeret. Der er udarbejdet valglister for kroater, som er udvandret, således at de kan stemme, men ikke for flygtninge med midlertidigt ophold. Dvs. at serberne, der ofte er flygtninge, ikke vil kunne stemme. I Forbundsrepublikken Jugoslavien lever der, ifølge centret, 500.000 kroatisk-serbere, som ikke har dokumentation for kroatisk statsborgerskab og derfor ikke kan vælge. Centret henviser til lokalvalget i 1997, hvor dele af valgresultaterne i Østslavonien på grund af uregelmæssigheder med stemmelister ikke kunne anerkendes af UNTAES.

5.1.2. Serbisk repræsentation i lokale politiske organer i Østslavonien.

Ifølge art. 4 af *Letter of Intent* (jf. bilag 6) garanteres serberne repræsentation i lokale politiske organer, således skal vice-amtshøjesterne (Sub-Prefect)¹³ for de to amter Osijek-Baranja og Vukovar-Srijem besættes med etniske serbere. Derudover garanteres serberne ret til at nedsætte et

¹³ Prefect er den engelske oversættelse af det kroatisk ord župan. Den danske oversættelse til amtsborgmester er ikke helt dækkende, idet den kroatisk župan, ifølge OSCE, har videre beføjelser, der snarere svarer til den danske stiftamtsmand. For nemheds skyld bruges terminologien amtsborgmester.

kommunalt fællesråd (Joint Council of Municipalities), der mindst én gang hver 4. måned skal mødes med enten præsidenten eller præsidentens kabinetschef.

Amtsborgmesteren for Osijek amtet Branimir Glavas angav, at viceamtsborgmesteren er serber. I amtsrådet sidder i alt 45 personer. Resultatet af lokalvalget i 1997 gav følgende fordeling: Regeringspartiet (HDZ) vandt 50% og fik dermed 25 rådsmedlemmer, Det liberale parti har 12 medlemmer, Bondepartiet 2 og de serbiske partier 6.

Amtsborgmesteren angav, at der i amtsrådet stemmes med 51% flertal, og at man indbyrdes fordeler poster til udvalg m.m. Ingen af de 6 serbiske medlemmer har dog udvalgsposter, og det gælder således også viceamtsborgmesteren. Amtsborgmesteren angav endvidere, at beslutninger træffes i fællesskab, og at de ikke er etnisk relaterede. Han mente ikke, at viceamtsborgmesteren har problemer med kroaterne, fordi han er serber, men at han måske kan have problemer med serberne.

Amtsborgmesteren i Vukovar amtet, Rudolf König angav selv at være af tysk afstamning. Han oplyste, at amtet er multietnisk, og at der f.eks. bor mange slovakker i Ilok. Ud af amtsrådets 40 medlemmer er 10 serbere. De repræsenterer alle SDSS. Amtsborgmesteren mente, at de klarer sig på samme måde som andre medlemmer af rådet. Rådet har to viceamtsborgmestre, hvoraf én er serber og én kroat. I fire kommuner har SDSS absolut flertal i lokalstyret. Der er dog problemer med den serbiske repræsentation i lokalstyret i landsbyen Berak, idet de serbiske repræsentanter forlod byen, og idet de serbiske fællesorganisationer endnu ikke har udpeget nye repræsentanter.

Borgmesteren for Vukovar, Vladimir Štengel, oplyste, at byrådet har 26 medlemmer. Heraf kommer 12 fra HDZ (regeringspartiet), 12 fra SDSS, og to er uafhængige kroater. En repræsentant fra SDSS gik over til et andet serbisk parti. Borgmesterens to viceborgmestre er henholdsvis serber og kroat.

Borgmester for Beli Manastir, Simo Stupar, angav, at være serber, og at hans to viceborgmestre er henholdsvis serber og kroat. Af byrådets 26 medlemmer er 15 serbere og 11 kroater. Resten af byens autoriteter er af blandet etnisk herkomst. Borgmesteren angav, at arbejdet i bystyret forløber fint, og at der er ingen konflikter mellem de forskellige etniske repræsentanter.

Om den serbiske organisation Joint Council of Municipalities mente UNHCR i Zagreb, at rådet fastholder den etniske opdeling og ikke er særlig initiativtagende. Ifølge OSCE i Zagreb er måden, de serbiske politikere forvalter deres mandat på, lettere kritisabel. De burde være mere initiativtagende for eksempel i forhold til forsoningen af parterne. De anses for at være politisk umodne, men der har dog været en positiv udvikling. OSCE troede ikke, at SDS nogensinde var blevet forbudt, men at det af imagegrunde ikke var opportunt at lade partiet leve videre, hvorfor man ændrede navn. EU-kommissionens repræsentant Per Vinther mente, at der bør være rene linjer i parlamentet, og at etniske minoriteter ikke bør have privilegier.

Local Democracy Agency mente, at de serbiske partier mister vælgere. Partierne er for konformistiske og har problemer med deres identitet. De skal for at vinde tilslutning blandt serberne vælge mellem en separatistisk eller integrerende politik, da de serbiske interesser også varetages af moderate kroatisk partier.

Open Society anførte at Stanimirović, der er formand for SDSS, og som ikke var partileder under Krajina opstanden, og Pupovac, der er formand for Serb National Council, generelt er respekteret hos såvel serbere som kroater. Organisationen mente, at der er skabt kunstige serbiske partier for at fylde i Serb National Council for at få mere politisk vægt. De serbiske partiers indflydelse på den

ationale politik vurderedes da også som ringe. Indflydelse, mente Open Society, har de serbiske politikere kun så længe Præsidenten tillader det.

5.1.3. Serbiske medier.

Dr. Milorad Pupovac, formand for Serb National Council oplyste, at serberne har samme adgang til medierne som andre oppositionspartier. Serberne råder over to tv-stationer i Vukovar og Beli Manastir. Rådet udgiver et månedligt tidsskrift med titlen Identitet, Serb Democratic Forum et tidsskrift hver 14. dag, og foreningen Prosvjeta udgiver et månedligt tidsskrift. Sidstnævnte får et månedligt tilskud på 10.000 konu fra staten. Formanden angav, at den serbiske presse ingen problemer har, og at den ikke er underlagt censur.

5.2. Økonomiske forhold.

5.2.1. Økonomien generelt.

Samtlige kilder, internationale organisationer, lokale NGO'er og myndigheder, anførte, at den økonomiske situation i Kroatien inklusive Østslavonien er problematisk, og at der er en høj arbejdsløshed. Vesna Škare Ožbolt, politisk rådgiver for Præsidenten, anførte, at forsoningen mellem parterne også forudsætter en god økonomi. UNHCR i Zagreb vurderede, at økonomiske problemer er mere i fokus hos folk generelt end nationalistiske forhold. EU-kommissionens repræsentant mente, at de økonomiske problemer gør alle andre problemer større.

Amtsborgmesteren for Osijek amtet skønnede, at der i Kroatien er 300.000 arbejdsløse, heraf 29.000 arbejdsløse i Donauregionen, og at arbejdsløsheden rammer alle uanset etnicitet. UNHCR i Osijek anførte samme arbejdsløshedstal. Kroatisk Røde Kors i Beli Manastir oplyste, at der er 14,8% arbejdsløse i Donauregionen, og at der for hver én i beskæftigelse er to pensionister. OSCE mente, at arbejdsløsheden i regionen ligger på mellem 60 og 90%, men tilføjede, at da mange ikke lader sig registrere som arbejdsløse, fordi de ikke er forsikret, er statistikken baseret på registrerede arbejdsløse, ikke en korrekt indikator. Derimod er registreringen af antal ansøgninger om socialhjælp en bedre indikator for en vurdering af arbejdsløshedens omfang. Borgmesteren i Beli Manastir anførte, at arbejdsløsheden i Donauregionen er værre på grund af krigen end i resten af Kroatien, og at kommunen pr. juli 1999 har 1.737 arbejdsløse. Han tilføjede, at arbejdsløshed ikke kun er et serbisk problem, men også et kroatisk. Samme opfattelse har Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees og Trust Establishment Committee Vukovar. Amtsborgmesteren i Vukovar amtet mente, at situationen er værst i Vukovar. Local Democracy Agency anførte, at arbejdsløsheden rammer både kroater og serbere. Denne opfattelse havde også Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek og County Trust Establishment Committee i Vukovar. Open Society anførte, at arbejdsløsheden er tæt på 90% og at den omfatter alle etniciteter. Joint Council of Municipalities skønnede, at arbejdsløsheden blandt serberne er mere end 70%, og at kun dem, der havde arbejde under UNTAES perioden stadig har arbejde.

ODPR oplyste, at mange fabrikker i Østslavonien blev ødelagte under krigen og ikke er blevet genopbygget. Regional Office for Internally Displaced People in Osijek anførte, at ikke kun krigen, men også omstillingen til markedsøkonomi, har været årsag til de økonomiske problemer. Amtsborgmesteren for Osijek amtet anførte, at det vigtigste erhverv før krigen var landbruget, men at det er svært at få det i gang igen. UNHCR i Osijek anførte, at de tidligere fabrikker lukkede under krigen, og at der ikke er kommet nye investeringer. Dertil føjer sig, at ved UNTAES

administrationens ophør, forsvandt der også købekraft. Borgmesteren i Beli Manastir anførte, at blandt de virksomheder, der blev beskadiget under krigen, var også tekstilfabrikker, som gav arbejdspladser til mange kvinder. Amtsborgmesteren i Vukovar amtet anførte, at gummifabrikken Borovo, der var byens største virksomhed, tidligere havde 40.000 ansatte, men at den i dag kun har nogle få hundrede, og at der ikke er kommet nye arbejdspladser til.

Joint Council of Municipalities anførte, at der kun findes 3-4 større virksomheder i regionen, og at de alle har komplicerede økonomiske forhold. Blandt andet står de overfor store betalingskrav fra underleverandører, og lønnen udbetales med store forsinkelser. Virksomhederne forsøger derfor at skære ned på personalet ved f.eks. at tilbyde de ansatte, herunder serbere, en aftrædelsesordning. En medvirkende faktor til den dårlige økonomi er omstillingen fra statsøkonomi til markedsøkonomi. De tidligere statsvirksomheder er nu overtaget af statslige privatiseringsfonde, hvorefter de skal privatiseres. Det sker ved udbydelse af aktier til tidligere ansatte i forhold til deres anciennitet. Serberne, der har boet i regionen, har ifølge rådet dog ingen forkøbsret. Serbernes fremtidige ansættelsesforhold i disse virksomheder er uklare.

OSCE i Vukovar mente, at det er en almindelig opfattelse i befolkningen, at regionen først vil blive økonomisk udviklet, når serberne er udrejst. Dette, mente OSCE, er der ikke holdepunkter for.

5.2.2. Arbejdsmarkedet.

I art. 7 i *Letter of Intent* (jf. bilag 6) giver den kroatiske regering garanti for, at repræsentanter fra det serbiske mindretal får ledende poster i Ministeriet for Rekonstruktion og Udvikling og Office for Displaced Persons and Refugee (ODPR), samt poster som viceministre (Assistant Minister) i Indenrigsministeriet, Justitsministeriet, Uddannelses- og Kulturministeriet. I par 4 i *Letter of Intent* fastlægges, at viceamtsborgmestrene i områdets to amter skal være etniske serbere. I samme art. gives der garanti for en proportional beskæftigelse af serbere i Donauregionen indenfor sundhedsvæsenet, retsvæsenet og politiet. Det omfatter også ledende poster. Derudover blev der mellem parterne indgået en aftale om, at efter ophøret af UNTAES mandat, og serberne skulle genansættes i deres tidligere stillinger i den kroatiske offentlige administration.

County Trust Establishment Committee, Osijek oplyste, at genansættelser i den offentlige administration har fundet sted, og at der kun var få serbere, som af egen fri vilje ikke ville genansættes. OSCE i Vukovar bekræfter ligeledes, at serberne er blevet reintegreret i den offentlige administration. OSCE i Zagreb anførte, at der grundet UNTAES aftalen faktisk er flere beskæftigede blandt serberne end blandt kroaterne. Amtsborgmesteren i Vukovar amtet mente, at serberne er privilegerede, idet de fik deres tidligere stillinger og arbejdspladser tilbage, og at 2/3 af de offentlige arbejdspladser er besat med serbere. Ifølge Beli Manastirs borgmester er der i bystyret ansat 69% serbere og 40% kroater. Ifølge Vukovars borgmester er ud af kommunens 135 offentlige stillinger 95 besat med serbere.

Joint Council of Municipalities mente, at med hensyn til ansættelser i offentlige stillinger, herunder uddannelse, politi, sundhedsvæsen, retsvæsen og anden offentlig administration, er situationen for serberne nogenlunde tilfredsstillende. Rådet er tilfreds med det antal serbere, der er ansat i politiet, men mente, at der er for få serbere på ledende poster. Antallet af ansatte serbere i retsvæsenet fandt rådet ikke acceptabelt, da den aftalte etniske fordeling ikke var opnået. Rådet oplyste, at serbiske advokater, herunder en del af dem, som har fået amnesti, ikke er blevet genansat eller ikke har kunnet fået bestalling til at drive advokatvirksomhed (jfr. afsnittet om amnesti). Rådet mente, at

serbere generelt ikke får ledende stillinger, og at der er en tendens til at mindske antallet bl.a. med henvisning til manglende dokumentation for uddannelse, herunder diplomer. Nogle serbere kunne inden for de satte tidsfrister ikke fremskaffe den krævede dokumentation for uddannelse, eller der var problemer med anerkendelse af uddannelsen, hvis den f.eks. var taget i Beograd. Rådet beklagede, at der i aftalen med UNTAES ingen bestemmelser er om, at ledige serbiske stillinger skal genbesættes med serbere. Hvis en serber går på pension, bliver stillingen ifølge rådet ikke genbesat med en serber, og ansættelse af en serber kræver tilladelse af det respektive ministerium. Rådet oplyste, at der er en kroatisk bestemmelse, som siger, at kroater, som f.eks. har deltaget i forsvaret af Kroatien, krigsinvalidere, familier med dræbte og tilbagevendte skal have fortrinsret ved besættelser af stillinger. Serbere er ikke en sådan fortrinsret. Rådet har forsøgt at genforhandle aftalen om proportionel ansættelse bl.a. med Vukovar byråd, men der har ikke været nogen fremskridt.

Med hensyn til ansættelser i private virksomheder var der ifølge rådet visse tegn på diskriminering. Rådet anførte, at der eksisterer en uskreven regel om, at serbere ikke ansættes i kroatisk virksomheder, og hvis de gør, er ansættelsesforholdene ofte ikke regulerede. Nye arbejdspladser er forbeholdt tilbagevendende kroater, men en stor del af dem har allerede arbejde. Der er ingen serbiske direktører eller bestyrelsesformænd, men dog serbiske bestyrelsesmedlemmer.

Forholdene inden for etnisk blandede arbejdspladser er ifølge rådet i den offentlige sektor korrekte, bortset fra jernbanerne. Der er ingen fysiske problemer, men der kan være provokationer og chikane, og der eksisterer ingen normal kommunikation mellem de forskellige etniciteter.

Norwegian Refugee Council anførte, at de har flere sager, hvor ansatte i private firmaer klager over ikke at have fået udbetalt lønninger i længere tid. Rådet kan ikke sige, om det er fordi virksomhederne ingen penge har, eller om det er chikane.

Association for Peace and Human Rights Baranja mente, at 75-85% af afskedigelserne rammer serbere. Vukovar hospital fyrede således 2-300 serbere ansat på alle niveauer og genbesatte stillingerne med kroater. Serbere ansættes ifølge organisationen under mistænkelige former, og typisk på kontrakter, der blot løber én til to måneder. Organisationens anførte endvidere, at serbere ikke opnår samme rettigheder til at købe aktier i forbindelse med privatiseringen af de tidligere statsejede virksomheder som kroater. Organisationens mente, at Kroatien ikke er interesseret i at skabe bedre økonomiske vilkår i regionen med det resultat, at folk flytter væk, og dem, der bliver tilbage, er pensionister og offentligt ansatte.

Open Society mente, at serberne diskrimineres på arbejdsmarkedet.

UNHCR i Zagreb mente også, at serberne diskrimineres på arbejdsmarkedet. Dog ikke inden for kommunikationsbranchen i Zagreb.

Local Democracy Agency anførte, at folk ikke ansættes efter deres etnicitet. Amtsborgmesteren for Osijek amtet oplyste, at et serbisk firma har 100 ansatte, som er af blandet etnicitet. Han mente ikke, at firmaerne ansætter folk efter deres etniske baggrund. Amtsborgmesteren i Vukovar amtet mente heller ikke, at nationalitetsforhold spiller nogen rolle ved ansættelser. Han tilføjede, at især i de byer, hvor serberne er i mindretal, troede serberne, at de tilsidesættes på arbejdsmarkedet.

UNHCR i Osijek mente, at serbere, der i dag forlader regionen, hovedsageligt udrejser på grund af økonomien. ODPR anførte, at den nye udvandring også sker af økonomiske grunde. OSCE i

Zagreb anførte, at økonomien indgår som et ud af flere elementer, når folk vælger at rejse ud af regionen. Joint Council of Municipalities mente, at de serbere, der udrejser fra de næsten rent serbiske kommuner, udrejser på grund af økonomien. Association for Peace and Human Rights Baranja mente, at serberne forlader regionen af flere grunde, herunder økonomien.

OSCE, Vukovar kunne ikke sætte tal på, hvor mange kroater der er udvandret fra området på grund af økonomien og arbejdsløsheden, men mente, at det forekommer, og at især yngre kroater forlader regionen af den grund.

5.3. Uddannelse.

Viceminister (Assistent Minister) i Undervisningsministeriet, Milan Milić, der er serber og medlem af SDSS og Joint Council of Municipalities, oplyste, at det ikke har været muligt at indgå en aftale med undervisningsministeriet om en overgangsperiode på tre år vedrørende uddannelse af etniske minoriteter, herunder serbere. En ny lov om uddannelser af etniske minoriteter er nemlig endnu ikke vedtaget, og regeringen godkender ikke længere loven fra 1979. Imens har man lavet skolevedtægter, uden at der er foregået konsultationer mellem parterne, hvilket har ført til utilfredshed blandt serberne. Viceministeren anførte, at der er ingen god kommunikation mellem myndighederne og skolerne, og at diskussionerne dertil er politiseret og foregår via medierne. Der har i juni været afholdt et seminar i Zagreb med repræsentanter fra OSCE om emnet. På seminaret fremlagde repræsentanter fra det kroatiske retshjælpscenter en analyse, hvoraf det fremgik, at de nuværende uddannelseslove ikke overholdes.

Der var ifølge viceministeren Milan Milić under UNTAES perioden cirka 14.000 serbiske elever og 43 forskellige institutioner, som omfattede 3 forskoler og 27 grund- og mellemskoler. I dag i 1999 er der ved skoleårets afslutning færre end 6.200 serbiske elever. Der er 30 institutioner, hvor der undervises på serbisk. Der er 9 folkeskoler, hvor der udelukkende undervises på serbisk og 19 folkeskoler, hvor der undervises både på serbisk og kroatisk, dvs. det er kroatiske skoler med serbiske afdelinger. Der er ingen serbisk undervisning på de højere uddannelsesniveauer. De serbiske repræsentanter har forsøgt at forhandle med undervisningsministeren om oprettelse af et serbisk lærerfakultet, men man har ikke fået svar til trods for, at der er fremlagt flere projektbeskrivelser. En aftale om, at serbiske elever, der går på rene kroatiske skoler, én gang ugentligt skal undervises efter et særligt program, der var foreslået af viceministeren, bliver ikke brugt. I begyndelsen efter UNTAES perioden var der konflikter i blandede skoler. Det drejede sig ifølge viceministeren om politisk motiverede provokationer fra myndighedernes side.

Milan Milić anførte, at højere uddannelser efter forældrenes beslutning ofte tages i Serbien, f.eks. i Novi Sad. Der er dog problemer med anerkendelse af såvel gamle som nye serbiske diplomer. Ofte må der i Osijek tages op til 8 ekstra prøver, men i Zagreb kun én, for at få diplomerne godkendte. De kroatiske universiteter forklarer dette med, at de har selvstyre og derfor har forskellige bestemmelser. Joint Council of Municipalities anførte, at med hensyn til de gamle jugoslaviske uddannelser, var der ingen forskel på indholdet. At serberne alligevel har problemer med at få de gamle jugoslaviske uddannelser anerkendt, mente rådet, har et moment af chikane. Rådet tilføjede dog, at der endnu ikke er indgået en mellemstatslig aftale om gensidig anerkendelser af uddannelser.

Der er ingen adgangsbegrænsning til de kroatiske universiteter. Uddannelser efter serbiske programmer mindsker ikke unge serberes muligheder for at blive optaget. Viceministeren og rådet kunne dog ikke give oplysninger om antallet af henholdsvis serbiske og kroatiske studenter.

Milan Milić mente, at der foregår ensidige udnævnelser af skoleinspektører. I Borovo blev en serbisk skoleinspektør, som, ifølge Milan Milić, er en af de dygtigste på området, på 5. grundskole fyret og stillingen blev genbesat med en kroat. Skolen har i alt 580 børn, og heraf er 120 kroater. Viceministeren mente, at dette var en principiel knægtelse af serbernes rettigheder. Om denne sag mente et af de serbiske medlemmer af Trust Establishment Committee i Vukovar, at den kan løses på samme måde, som en tidligere og lignende sag ved 4. grundskole, nemlig ved at ansætte to skoleinspektører, en af hver etnicitet.

Viceamtsborgmesteren i Osijek amtet mente, at regionen har store problemer med, at veluddannede forlader området. Han oplyste, at i amtet er der 4.252 elever i grundskolerne, hvoraf 1.449 elever undervises på serbisk. Der er ansat 589 lærere, hvoraf 257 er serbere. Nogle af de serbiske lærere får, da der mangler serbiske elever, fuld løn uden at undervise. Der er i 1999 færre serbiske elever end i 1998, dels fordi nogle serbere er udrejst, og dels fordi nogle har valgt at blive undervist på kroatisk.

Næstformanden i Beli Manastirs byråd, Mihajlović Radivoj, er også skoleinspektør på en ren serbisk skole. I Beli Manastir findes der to serbiske og en ungarsk skole. I kommunens øvrige skoler er der, for så vidt der er elever, afdelinger for serbere. For at kunne oprette en nationalitetsklasse, skal der være mindst ti elever. Denne bestemmelse gælder for alle nationaliteter og i hele Kroatien. Serbiske og kroatiske lærere underviser i alle fag, bl.a. på grund af lærermangel. Hvis serbiske forældre på deres børns vegne fravælger det serbiske undervisningsprogram, er det fordi, børnene skal kunne klare bedre sig i fremtidens Kroatien. Der har været tilfælde af konflikter mellem de kroatiske og serbiske lærere, men ingen mellem børnene eller forældrene. Nedlæggelse af serbiske skoler og serbiske klasser sker kun, hvor der mangler elever.

Skoleinspektøren forklarede, at forskellene i uddannelserne ikke ligger i selve sproget, da serbisk og kroatisk er næsten identisk (serberne bruger dog det kyrilliske alfabet, medens kroaterne bruger det latinske). Forskellene ligger i selve uddannelsesprogrammet, som omfatter historie, geografi, kunst og musik. Programmet bliver udarbejdet i samarbejde med undervisningsministeriet og et fællesråd under kommunens udvalg. Historieundervisningen foregår efter nye lærebøger. Ifølge et moratorium er dog perioden mellem 1989 og 1997 udeladt i historieundervisningen for de serbiske skolebørn.

Open Society oplyste, at der kun for kroatiske elever er undervisning i religion.

Helsinki Committee i Osijek mente, at der i alle kroatiske skoler afsynges kroatiske nationale sange, hvorimod serberne i modsætning til bestemmelserne i loven om nationale minoriteter ikke må afsynges deres.

5.4. Sociale forhold.

5.4.1. Pensioner og socialhjælp.

Joint Council of Municipalities oplyste, at alle sociale ydelser, herunder sygesikring, pension og børnepenge er bundet til ansættelsesforholdet. Det har givet problemer for serberne med hensyn til

definitionen af deres ansættelsesstatus i perioden 1991 til 1997. Der er dog vedtaget en lov om konvertering af pensionsoptjeningen i den periode, men proceduren går langsomt, og sagsbehandlingen tager mellem ét og to år. I mellemtiden, indtil sagen er færdigbehandlet, udbetales et gennemsnitsbeløb på 650 konu. Kroaterne får oven i deres pension diverse tillæg. Serbiske krigsinvalidere har, ifølge rådet, ikke ret til sådanne særlige sociale ydelser (jr. art. 11 i Letter of Intent). Socialhjælpen udgør månedligt mellem 800 og 1200 konu, og den udbetales højst ét år. Det er dog kompliceret at få udbetalt socialhjælp, idet der skal gives pant i eventuel ejendom. For dem, der ikke har pensioner eller ejendom, som kan pantsættes, findes der en særlig hjælp, men denne er vanskelig at få. Mennesker, som ikke kan få nogen form for offentlig hjælp, klarer sig f. eks. med daglønnet arbejde, men lønudbetalingen kan være meget uregelmæssig. Mange dyrker grønsager og holder fjerkræ, og endelig er der mulighed for at få hjælp af Kroatisk Røde Kors. Rådet fremhævede, at der ikke er forskel på behandlingen af de forskellige etniciteter i det sociale system. Norwegian Refugee Council bekræftede, at det er svært at få udbetalt socialhjælp. Man skal kunne bevise, at man ikke kan få hjælp andet steds fra, og man skal kunne give pant i eventuel ejendom.

Helsinki Committee i Osijek anførte, at 6.000 mennesker lever af socialhjælp i Baranja, hvilket er næsten halvdelen af indbyggerne. Socialhjælpen udgør mellem 4-500 konu om måneden. Den er ens for kroater og serbere, men kroaterne får i modsætning til serberne tillæg for at være tilbagevendende og for at have tjent i militæret, og disse tillæg er større end socialhjælpen. Kroaterne har dertil været fritaget for at betale for el m.v.

Norwegian Refugee Council anførte, at siden 1997 har det været en langsommelig proces, hovedsagelig af teknisk karakter, at få anerkendt pension. Det rammer ikke kun serbere, men også kroater og ungare. Der var tidligere problemer for de serbere, der boede i Østslavonien, med at få udbetalt pensioner fra den kroatisk stat. I dag er problemet, at perioden fra 1991 til 1997 ikke medregnes i den samlede beregning af pensioner. Blandt andet fordi, det for serberne har været svært at bevise deres tidligere arbejdsforhold, idet dokumentation for ansættelser er gået tabt. OSCE i Vukovar bekræfter, at sagsbehandlingen vedrørende pensionsansøgninger foregår meget langsomt. Centre for Peace and Legal Advice and Psycho Social Assistance Vukovar bekræftede, at det er et stort problem for serberne. UNHCR i Zagreb oplyste, at pensioner udbetales med store forsinkelser.

Borgmesteren i Beli Manastir oplyste, at den gennemsnitlige pension i kommunen for arbejdsmænd er på 1.032 konu, for håndværkere på 661 og for landmænd på 298 konu.

Amtsborgmesteren i Vukovar amtet anførte, at myndighederne ikke har overblik over de serbere, der bor i Serbien, men som får udbetalt pensioner fra den kroatisk stat.

Det er også ifølge Norwegian Refugee Council meget svært at få tilkendt invalidepension, og sagsbehandlingen tager meget lang tid. De fleste afgørelser, der træffes, er negative. Ved afslag er der ingen mulighed for at få anden hjælp. Organisationen oplyste, at pensionsfonden ingen penge har, og at den gør alt for at undgå udbetalinger. Desuden har fonden en enorm sagsophobning. Disse forhold er især problematiske for serbere i Østslavonien og kunne ifølge Norwegian Refugee Council kaldes diskriminering. Kroatisk Røde Kors i Beli Manastir oplyste, at invalidepensionen er på 350 konu pr. måned.

Joint Council of Municipalities oplyste, at der er en lille brugerbetaling ved brug af sundhedsvæsenet. Kvaliteten af sundhedsvæsenet i Kroatien er ifølge rådet ikke god. Der mangler f.eks. medicin, og staten skylder store summer til medicinalfirmaerne. Der mangler læger, da disse

ikke flytter tilbage til Østslavonien. Ifølge Norwegian Refugee Council er unge under 15 og ældre over 60 år sygeforsikret via kommunebudgetterne. De øvrige forsikres via deres ansættelsesforhold eller privat.

Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees anførte, at alle, der vender tilbage fra Serbien får udleveret en håndbog af UNHCR om deres rettigheder, herunder sociale rettigheder. De får 6 måneders socialhjælp. Efter disse seks måneder kan de, såfremt de ikke har fundet et arbejde, få socialhjælp. Norwegian Refugee Council anførte, at displaced persons, dvs. personer, der er flygtet inden for det østslavonske område, ikke betaler skat, men at loven herom er under revidering i parlamentet. Office for Displaced Persons and Refugees (ODPR) mente, at tilbagevendte er og forbliver sociale tilfælde.

5.5. Religiøse forhold.

Der er, da kroaterne er katolikker, og serberne er serbisk ortodokse, også religiøst et modsætningsforhold mellem parterne, og under krigen blev såvel ortodokse som katolske kirker ødelagt. I Osijek var der tre ortodokse kirker, hvoraf én i dag er genopbygget, og én er under restaurering.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at det har initieret et økumenisk projekt, hvorom forskellige religioner samles med det formål at skabe forsoning. Centret mente, at der ikke fra myndighedsside er problemer for serbere i forhold til at udøve deres religion. Der eksisterer et udmærket samarbejde mellem de kroatiske myndigheder og den serbisk ortodokse kirke. Den serbisk ortodokse kirke har, mente centret, fået mere opmærksomhed fra myndighedernes side, end den var berettiget til. Derimod kunne der ifølge centret være mere åbenhed fra den katolske kirke end tilfældet er i dag. Centret har flere gange henvendt sig til den katolske biskop om dette, men har erfaret at den katolske kirkes ledelse ikke helt forstår problemet. Centret har dog med enkelte katolske præster på lokalt niveau haft et godt samarbejde.

Da flere serbisk ortodokse præster har forladt regionen, kan det ifølge centret dog i dag være svært for serberne at udøve deres religion gennem deltagelse i kirkelige ceremonier.

6. Værnepligtsforhold.

6.1. Moratoriet.

I art. 19 i den kroatiske regerings *Letter of Intent* (jf. bilag nr. 6) fra januar 1997, anføres, at etniske serbere i UNTAES regionen fritages for militærtjeneste fra udløbet af UNTAES mandat og to år frem. Moratoriet udløber den 15. januar 2000. Der har de sidste måneder i pressen været fremsat krav fra serbernes side om en forlængelse af moratoriet på mellem to og tre år. Samtidig har det været fremført, at der i militære kaserner hænger Ustašasymboler, og at der afsynges Ustaša sange m.m.

Independent Democratic Serb Party (SDSS) ønskede en forlængelse af moratoriet med tre år ud fra den begrundelse, at tillidsforholdet mellem kroater og serbere i regionen skal forbedres væsentligt, før unge serbere bør aftjene værnepligt i det kroatiske militær. Der kan, mente partiet, være en objektiv begrundet frygt for hævnakter over for dem, der under krigen var på den serbiske side. Således, oplyste partiet, er unge serbere i den værnepligtige alder i panik, og flytter for at undgå militærtjenesten til andre lande, herunder Forbundsrepublikken Jugoslavien. Der skulle ifølge partiet været indgået en aftale mellem UNTAES og den kroatiske regering om en mulig forlængelse af moratoriet.

Association for Peace and Human Rights Baranja ønsker ligeledes en forlængelse af moratoriet. NGO'en mente, at det gennem kroatiske borgere er blevet bekræftet, at der hænger Ustaša symboler i de militære kaserner, og at dette får unge serbere til at føle sig truede. Også Open Society talte for en forlængelse af moratoriet, idet serbere har grund til at frygte militærtjenesten på grund af trusler om hævn. Open Society oplyste, at der hænger Ustaša symboler ikke blot i militærkaserner, men også andre steder. Organisationen kritiserede desuden militæret for at have været involveret i brud på menneskerettigheder igennem de sidste ni år, samt at der findes krigsforbrydere i militæret.

Ifølge Udenrigsministeriet er hele diskussionen om militærtjeneste og Ustaša symboler, retorik og politisk propaganda, der er fremsat i forbindelse med det kommende valg. Dette kan, mente kilden, aflæses ved, at nogle østslavonske serbere under moratoriet frivilligt har meldt sig til militærtjeneste, og de har således ikke frygtet noget. Amtsborgmesteren for Vukovar amtet, Rudolf König, anførte, at 50.000 serbere i området frivilligt har valgt at få kroatisk statsborgerskab, hvortil hører såvel rettigheder som pligter. Hans opfattelse var, at det på den baggrund ikke er fornuftigt at vedtage særlove, som fritager serbere fra deres pligter, herunder militærtjeneste. Ingen serbere fra Vukovar har, efter hans vidende, ansøgt om frivilligt at aftjene værnepligt.

OSCE i Vukovar betragtede diskussionen om militærtjeneste eller en yderligere fritagelse som et bidrag til de gensidige generelle fordomme mellem serbere og kroater. OSCE troede derfor også, at mange unge serbere vil udrejse for at undgå militærtjeneste, og formodede, at regeringen vil forlænge moratoriet.

Såvel UNHCR i Zagreb OSCE i Zagreb og EU-kommissionens repræsentant var imod en forlængelse af moratoriet. Serbernes aftjening af værnepligten vil ifølge UNHCR være en del af integrationen. Serberne har ifølge EU-kommissionens repræsentant generelt været overbeskyttet, så en forlængelse af moratoriet er ubegrundet. UNHCR anførte, at den kroatiske hær er meget regulær,

om end der har været tilfælde, hvor der har været er ophængt Ustaša symboler i kaserner og sunget Ustaša sange. Dette er dog sket på et individuelt plan, og er ikke initieret eller styret ovenfra.

Croatian Law Centre kender ikke diskussionen i detaljer, men er orienteret via medierne. Ifølge centret har forsvarsministeren accepteret at tage sagen op på forslag af Joint Council of Municipalities, og at se velvilligt på en eventuel forlængelse på to år. Den offentlige debat har om dette spørgsmål været meget beskeden, men blandt serberne er der uenighed. Et serbisk parlamentsmedlem har modsat sig en forlængelse. Modsat mente de kroatiske oppositionspartier, herunder det Liberale Parti, som borgmesteren i Osijek tilhører, at en forlængelse vil være at foretrække. Centret refererede til borgmesteren, som skulle have udtalt, at ikke alle forudsætninger for en total integration i Østslavonien er opfyldte, og at han derfor anbefaler en forlængelse af moratoriet.

Professor Jasna Omejer fra Croatian Law Centre udtalte, at hun ikke kender til, at der skulle hænge Ustaša symboler i kasernerne, og at det heller ikke skulle være bevist, at sådan noget foregår i det kroatiske militær. Hendes personlige mening var, at de forskellige nationaliteter lever og ånder i symbolernes verden, og at dette er en meget primitiv form for politisk kultur. Hun så ingen grund til, at serbere skulle have en konkret frygt for at aftjene værnepligt i den kroatiske hær.

6.2. Alternativ militærtjeneste.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at der på grundlag af samvittighedsspørgsmål, herunder religiøse, findes mulighed for alternativ militærtjeneste. Ønsket om alternativ tjeneste skal imidlertid fremføres første gang, der indkaldes til session. En senere fremførelse accepteres ikke. Centret mente, at loven er forståelsesmæssigt problematisk, men at der er nu efter pres fra det internationale samfund er forberedelser i gang i parlamentet til en ændring af teksten.

Centret vejleder unge mennesker i at søge om alternativ militærtjeneste, og det har dertil udarbejdet en brochure på 64 sider med råd og vejledning. Centret oplyste, at kun få er blevet accepteret som militærnægtere og tilføjede, at det ikke er velset i det kroatiske samfund og især ikke i militæret at være militærnægter. Det skal blandt andet ses på baggrund af, at Kroatien indtil for nyligt har været i krig.

Open Society mente, at det nu er muligt både før og under indkaldelsesproceduren at søge om anerkendelse som militærnægter og om alternativ militærtjeneste.

UNHCR, Zagreb oplyste, at den civile tjeneste foregår i humanitære og sociale institutioner, blandt andet i hjem for blinde.

7. Ejendomsforhold.

7.1. Programme of Return.

Den serbisk kroatisk konflikt forårsagede en række etnisk betingede flygtningestrømme til og fra samt internt i Østslavonien. I forbindelse med oprettelsen af serbisk selvstyre i Østslavonien i 1991 blev et stort antal kroater fordrevet fra området. I samme periode blev der også fordrevet flygtninge internt i Østslavonien eksempelvis serbere fra Osijek by. Efter de militære operationer Flash and Storm i maj og august 1995 blev etniske serbere fra Vestslavonien og Krajina fordrevet til Østslavonien.

Ved Erdut-aftalen fra november 1995 blev det aftalt, at Østslavonien skulle reintegreres i Kroatien, og det følger af aftalen, at alle internt fordrevne personer har ret til at vende tilbage til deres oprindelsessted, ligesom de pågældende kan vælge at blive på deres nuværende opholdssted.

Herefter forestod en stor logistisk opgave, da serbere, der boede i kroaters huse i Østslavonien, ofte selv var fordrevet i 1995 fra Vestslavonien eller Krajina. De fordrevne serberes huse i Vestslavonien og Krajina var imidlertid ofte beboet af kroater eller bosnisk kroatisk flygtninge.

Den 23. april 1997 indgik repræsentanter for UNHCR, den kroatisk regering og UNTAES en aftale om tilbagevenden af internt fordrevne personer til deres oprindelsessted under titlen *Agreement on the Operational Procedures of Return*. Ved denne aftale forpligtede den kroatisk regering sig til at etablere et operationelt program fra tilbagevenden. Den kroatisk regering vedtog herefter i juni 1998 *The Program of the Return and Accommodation of Displaced Persons, Refugees and Resettled Persons* (herefter Programme of Return).

I henhold til Programme of Return er der oprettet en række boligkommissioner i kommuner og byer i de områder, hvor der er tilbagevendende. Personer, der ønsker at generhverve deres ejendom, kan ansøge den lokale boligkommission om fastsættelse af ejerskabet af ejendommen. Desuden skal boligkommissionen udarbejde en plan for ejerens generhvervelse af ejendommen. Hvis ejendommen er beboet af personer, hvis bolig ligeledes er okkuperet eller ødelagt af krigen, skal myndighederne forsøge at finde alternativ indkvartering, indtil de pågældendes boligproblem er løst.

Boligkommissionerne består af fem medlemmer, hvoraf to repræsenterer den dominerende minoritetsbefolkning i området. Beslutninger træffes ved flertalsafgørelse dog med støtte fra mindst én af stemmerne fra repræsentanterne fra etniske mindretal.

I henhold til Programme of Return blev der desuden oprettet en statslig myndighed, Agency to Mediate in Transactions of Specified Real Estate (ANP), der skal lette køb og salg af boliger. ANP opkøber blandt andet ejendomme, der kan anvendes til alternativ indkvartering til personer, der bliver udsat af deres boliger.

OSCE i Zagreb bemærkede, at reglerne om generhvervelse af boliger ikke fremgår af en lov, men af et program. Programmet har ikke samme juridiske status som lovgivning, og det er et problem, når regeringen ikke implementerer det ensartet over for de etniske grupper.

Ifølge Centre for Peace, Human Rights and Psychosocial Assistance og Centre for Human Rights, Baranja bliver serbere smidt ud af deres boliger af politiet uden, at der foreligger en skriftlig beslutning. Organisationerne har kendskab til tre sådanne tilfælde indenfor den sidste uges tid. Programme of Return bliver implementeret forskelligt over for serbere og kroater, og kilderne nævnte en sag, hvor en serber fra Osijek blev fordrevet til UNTAES regionen i 1991. Retssagen om ejerens generhvervelse af ejendommen har varet et år. Kroaters retssager tager typisk en måneds tid. Ifølge de to organisationer er det praktisk talt umuligt for serbere at få deres rettigheder anerkendt i ejendomskonflikter.

7.2.1. Alternativ indkvartering.

Ifølge programme of return skal personer, der udsættes af en bolig, tilbydes en alternativ indkvartering, indtil den pågældendes boligproblem er løst.

ODPR og Regional Office for Displaced Persons and Refugees in Osijek nævnte, at det internationale samfund ikke vil tillade, at serbere tilbydes alternativ indkvartering i form af lejre.

I Krajina har det ifølge ODPR ikke været muligt at finde alternative indkvarteringsmuligheder, da der er mange ødelæggelser i området, og genopbygningsprocessen tager tid. ANP har på det seneste opkøbt mere end 3.000 huse, hvoraf 2.000 er delvist ødelagte og skal genopbygges. Disse huse skal i fremtiden bruges til alternativ indkvartering. På denne måde regner kontoret med at kunne løse et par tusinde sager inden for dette år.

Regional Office for Displaced Persons and Refugees in Osijek oplyste, at personer, der har måttet flytte ud af en bolig, er blevet tilbudt en midlertidig bolig, indtil deres boligproblemer er løst. Cirka 150 familier bor i huse, som ANP har opkøbt, og 100 familier i Beli Manastir bor i offentlige ejendomme. Ifølge borgmesteren i Beli Manastir er internt fordrevne serbere indkvarterede i statslige ejendomme, et mindre antal familier har fået lejligheder og nogle bor hos familie og venner.

Flere kilder herunder OSCE, ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb, UNHCR Osijek, Centre for Peace, Non-violence og Human Rights Osijek bemærkede, at internt fordrevne serbere i Østslavonien er blevet udsat af boliger og henvist til alternativ indkvartering, hvorimod dette ikke er tilfældet for kroater, der andre steder i Kroatien bor i serberes huse. Ifølge UNHCR's kontor i Osijek udgør de cirka 5.000 internt fordrevne serbere i Østslavonien en sårbar gruppe, da der overfor disse er gennemført en diskriminerende politik i relation til anvendelsen af alternativ indkvartering. Dette sker ikke overfor bosniske kroater, der bor i serbiske huse. Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb bemærkede, at Programme of Return ikke bliver implementeret ensartet over for de etniske grupper og nævnte, at i nogle tilfælde har en serber fået syv dage til at forlade en bolig, uden at den pågældende er blevet tilbudt alternativ indkvartering. Samtidigt er det ikke muligt at udsætte en kroat, der bor i et serbisk hus.

Joint Council of Municipalities nævnte ligeledes, at der er tilfælde, hvor serbere fra andre dele af Kroatien har modtaget beslutninger om, at de skal ud af en bolig i Østslavonien uden, at der er sikret dem en alternativ boligform eller mulighed for at vende tilbage til deres oprindelige bolig.

En vestlig ambassade var af den opfattelse, at den diskriminerende behandling af serbere blandt andet i forhold til ejendomskravene er en overordnet bevidst politik fra de kroatiske myndigheders side, der går ud på at sikre, at kroater forbliver i majoritet i Østslavonien og Knin.

Ifølge OSCE betyder diskrimineringen af serbere ved generhvervelse af deres ejendomme i sammenhæng med andre problemer, at der ikke sker en tilbagevenden fra Serbien.

UNHCR bemærkede, at en af årsagerne til den manglende implementering af Programme of Return i visse områder er knyttet til manglende ressourcer, men at dette forhold også anvendes belejligt af de kroatisk myndigheder, der godt kan være effektive, hvis de vil.

7.3. Lejerettigheder i statsejede boliger.

En advokat ved Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek bemærkede, at der er mange problemer for serbere i forhold til retten til samfundsejede boliger. Denne boligform fandtes under kommunisttiden særligt i byerne, hvor statsejede virksomheder udlejede boliger, typisk lejligheder, til arbejdere. Lejerne havde en eksklusiv lejeret. Den var tidsbestemt, og retten kunne overdrages til personer inden for husstanden, eksempelvis til familiemedlemmer. Lejeretten svarede næsten til en ejendomsret, da lejerne via huslejebetaling til særlige boligfonde delvist havde betalt for lejlighederne. Før krigen startede en privatiseringsproces af disse boliger, hvorefter lejerne kunne købe ejendomme til priser, der lå væsentlig under markedspriserne. Krigen brød imidlertid ud, før privatiseringen var afsluttet, og mange måtte forlade deres boliger. Ifølge den daværende lovgivning blev lejeretten ophævet, hvis den pågældende forlod lejligheden i mere end seks måneder uden særlig aftale med udlejeren. En stor del af den serbiske befolkning, især i de større byer eksempelvis Osijek, måtte forlade sådanne boliger, og de blev efterfølgende beboet af lokale kroater eller flygtninge.

Boligkommissionen i Osijek bemærkede hertil, at man ikke anvendte lovbestemmelserne om ophævelse af lejerettighederne efter seks måneder, da folk var flygtet på grund af krigen. Det var en særlig situation, hvor man gav andre midlertidigt lov til at bo i lejlighederne, uden at den tidligere lejer mistede retten til boligen. I nogle tilfælde gik der mere end 2-3 år, før man annullerede lejeretten.

Advokaten fra Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at domstolene startede sager om ophævelse af boligretten. De tidligere lejere, der ofte var serbere, kunne ikke deltage i retssagerne, og retten udnævnte en advokat til at varetage deres interesser. Dette var imidlertid en formalitet, da advokaterne ofte ikke påklagede beslutningen, og den tidligere lejer mistede sin boligret.

Ifølge advokaten kan den tidligere lejer påklage en beslutning om ophævelse af lejeretten indenfor 30 dage efter, at den pågældende er blevet bekendt med beslutningen. En del serbere har genoptaget sager. Centret har ført sådanne sager, men domstolene har generelt ikke godkendt kravene. De har lagt en meget restriktiv praksis. For at afgørelsen skal kunne ændres, kræver det eksempelvis, at der foreligger en dom for falsk vidnesbyrd i forbindelse med ophævelse af boligretten. Ifølge centret er det en meget urimelig behandling af de pågældende. De har mistet deres rettigheder, herunder rettigheden til at købe boligen for et beløb, der er væsentlig under markedsprisen. Det betyder, at det er svært for serbere at vende tilbage til byerne.

Ifølge Boligkommissionen i Osijek, er der siden marts 1999 efter Kosovokonflikten rejst cirka 2.500 sager om genoptagelse af beslutningen om ophævelse af lejeretten til statsejede boliger. Ansøgningerne kommer fra personer, der er flygtet i 1991, og gerne vil tilbage nu. De fleste ansøgninger handler dog om at få generhvervet ejendomme for efterfølgende at sælge dem, idet mange ikke ønsker at vende tilbage efter 8-9 år i udlandet, hvor børn går i skole m.m. Der verserer

nu sådanne 430 sager. Det er et stort problem, da der er gået mange år, og efterhånden er en del solgt til de nye beboere. Det er formandens opfattelse, at mange af kravene om generhvervelse af lejerrettigheder ikke vil blive imødekommet.

Centre for Peace, Human Rights and Psykosocial Assistance nævnte, at serbere ikke har fået mulighed for at købe statsejede ejendomme, og de kroatiske myndigheder mener nu, at det er for sent at stille krav herom. Dette er diskrimination af serberne.

Såvel OSCE i Vukovar og Joint Council of Municipalities nævnte, at det er et stort problem, at serbere har mistet deres ret til at købe statsejede boliger.

Flere kilder nævnte, at der er mange huse til salg i Østslavonien, og at det er svært at få solgt ejendomme i området. Det lokale kontor for fordrevne og flygtninge for Osijek amt bemærkede, at ejendomsværdien er faldet kraftigt, og serberne ønsker ikke at sælge deres ejendom til lave priser.

7.4. Genopbygningsstøtte.

Den kroatiske regering vedtog en lov om genopbygningsstøtte i marts 1996. Ifølge flere kilder herunder OSCE og EU-kommissionens repræsentant indeholder lovgivningen diskriminerende elementer i serbernes adgang til at modtage støtte til genopbygning af ejendom.

ODPR nævnte, at der er mange ødelæggelser efter krigen, og programmet om genopbygningsstøtte er meget omkostningsfyldt. ODPR oplyste endvidere, at man tidligere har brugt flest penge på kroatiske huse, men at også serbiske huse nu bliver genopbygget.

Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees oplyste, at 6.385 huse er genopbygget, heraf 1.500 i Vukovar. De fleste af genopbyggede huse er kroatiske, hvilket er korrekt, da disse udgør størstedelen af de ødelagte huse. Der er dog også sket en genopbygning af huse ejet af serbere og andre minoriteter. Genopbygningsstøtte kræver, at ejerforholdet er uomtvistet. Desuden indeholder loven følgende prioriteter: de dræbtes familier, de forsvundnes familier, krigsinvalidere, andre flygtninge og store familier. Denne prioritering har givet anledning til problemer i Vukovar, hvor næsten alle familier opfylder kravene.

Skaderne inddeles i 6 kategorier, hvoraf kategorierne 1-3 vedrører mindre skader, hvor staten udbetaler støtte til forbedringer, mens kategorierne 4-6 er større skader, hvor der bliver gennemført egentlig genopbygning af staten.

Under et møde på borgmesterkontoret i Beli Manastir blev det oplyst, at der ikke har været større genopbygningsprojekter i Beli Manastir, hvilket skyldes, at ejendommene her er mindre beskadigede end i andre områder, og en by som Vukovar har således fået første prioritet. Der er dog bygninger, der trænger til renovering, idet de ikke blev vedligeholdt under krigen.

Ifølge såvel OSCE som UNHCR er hovedsageligt kroatiske huse blevet genopbygget.

EU-kommissionens repræsentant nævnte, at genopbygning af begge nationaliteters huse de-facto finder sted, da internationale projekter blandt andet genopbygger serbiske huse. Man efterlyser dog statslige midler til genopbygning af serbiske huse. Der opstår et problem, da der er frister for ansøgning af genopbygningsstøtte, og folk ikke er i landet.

Med hensyn til konflikter, der er opstået i forbindelse med boligspørgsmål, henvises der til nedenstående afsnit om sikkerhedsforhold.

8. Sikkerhedsforhold.

8.1. Incidenter.

Det engelske ord incident er indgået som et begreb i det almindelige kroatisk sprogbrug, og bruges af parterne for begivenheder eller hændelser, der har årsag i etniske konflikter. Incidenter bruges om alle former for intimideringer fra spytten på hinanden til mord. Det er i samme forståelse, at ordet bruges i det følgende.

Politiet i Vukovar oplyste, at antallet af politianmeldelser i Donauregionen opgøres hver måned, og at der i juli 1999 er registreret 146 straffesager. I samme periode er der anmeldt 51 lovovertrædelser. Disse omfatter 6 sager om stødende adfærd, 11 om slagsmål, 24 om råben og skrigen, 7 om nedværdigende adfærd over for politiet, 1 om skyderi og 2 om ro og orden. Sagerne bliver ikke registreret efter nationaliteter. Af de 146 straffesager, der er registreret i Donauregionen i juli 1999 omfatter 78 sager Vukovar amtet. Ud af disse 78 omhandler 65 sager almindelig og økonomisk kriminalitet, dvs. tyveri og berigelseskriminalitet og dertil relaterede fysiske angreb. Kun én sag har omhandlet svær legembeskadigelse. Af lovovertrædelser i juli og indtil den 9. august 1999 er der registreret 12 sager. 5 sager omhandler skænderier mellem kroat og kroat, 2 mellem serber og kroat, 4 mellem serber og serber og 1 mellem rusiner og rusiner. Politiet konkluderede, at situationen i Donauregionen er stabil, da der i mange byer og landsbyer er meget få sager. Undtaget er dog landsbyerne Berak, Sotin og Svinjarevci, og herunder især Berak.

Politiets opgørelse over lovovertrædelser i landsbyerne Berak, Sotin og Svinjarevci viser følgende billede:

	1998	jan.-23.august 1999
Drab	0	1
Påsatte brande hovedsagelig på serbisk ejendom	6	3
Kastning af eksplosiver mod serbisk ejendom	3	1
Angreb på politiet	0	2
Forstyrrelser af den off. ro og orden		
herunder forstyrrelser af andre mennesker	10	5
Grove incidenter, verbale trusler, telefontrusler og		
forstyrrelser af privatlivets fred på anden måde	31	12

Det ene mord, der er registreret, blev begået den 9. august 1999 i Berak. Ofret var en ung serber, og en mistænkt kroat er varetægtsfængslet. Sagen er under efterforskning. Situationen i landsbyen er herefter blevet totalt ændret. Politiet anførte, at der før den 16. juni ikke har været registreret incidenter i Berak. Politiet mente, at for mange er Berak et symptom på sikkerhedssituationen i

Østslavonien, men det afvises af politiet. I Sotin, hvor kroater siden den 25. august hver dag mellem kl. 19.30 og 21.00 har afholdt bønnemøder (jf. afsnittet om forsvundne personer), er der i perioden ikke registreret incidenter overhovedet. Sidste lovovertrædelse blev registreret den 15. juli 1999, og det var et anliggende mellem to serbere. Den 17. juni blev der registreret en sag mellem en kroat og en serber.

Kriminalpolitiet for Osijek amtet oplyste, at før i tiden var der op til 30 opkald til politiet om ugen, nu er der blot 2-5, og disse omfatter almindeligt politiarbejde og ikke etniske konflikter. Fra januar til juli 1999 er der i amtet registreret 425 straffesager, dvs. cirka 50-60 sager om måneden. Ifølge kriminalpolitiet er antallet af etniske konflikter faldet, medens den økonomiske kriminalitet er steget.

Politiets opgørelse, der omfatter januar og juli for 1998 og 1999 over Osijek amtet, viser følgende billede:

	jan.-juli 1998	jan.-juli 1999
Sager i alt	427	425
Almindelig kriminalitet	284	170
Økonomisk kriminalitet	11	20
Organiseret kriminalitet	103	192
Særlige sikkerhedssager	6	4
Narkotika	3	18
Sager med mindreårige	3	8
Færdselsforseelser	17	13

Politiet forklarede, at de sager, der har etniske årsager, og som kan anføres som incidenter, er rubriceret i statistikken som særlige sikkerhedssager.

OSCE police monitorering i Vukovar (se afsnittet om politiet i Østslavonien) mente, at der de sidste 9 måneder har været alvorlige problemer i Vukovar amtet, idet der har været to mord, hvor begge ofre er serbere, og begge mistænkte er kroater. Derudover har der været andre fysiske overgreb og en generel etnisk forårsaget ustabilitet. 42% af alle etnisk relaterede incidenter i Vukovar amt sker i Vukovar og nogle omliggende landsbyer. De landsbyer, hvor der er problemer, og hvor serberne er udsatte, er Berak, Marinci, Tompojevci, Čakovci, Sotin og Svinjarevci. Kriminaliteten i hele regionen anføres som stigende.

OSCE i Zagreb mente, at antallet af incidenter er aftaget, men at halvdelen af dem nu sker i Vukovar, hvor situationen er forværret. Der giver politiet ikke adækvat beskyttelse.

En vestlig ambassade oplyste, at der de første fem måneder i 1999 er blevet registreret 866 incidenter i Donauregionen.

UNHCR i Osijek beskrev, at incidenter kan være telefontrusler, krænkelse af privatlivets fred ved kroaters henvendelser til serbiske familier samt fysisk chikane.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek definerede incidenter som mundtlige trusler i forbindelse med boligproblemer om f.eks. fraflytning inden for en bestemt tidsfrist, og når fristen overskrides forstærkes truslerne, injurier og ulovlig indtrængen i private hjem, kastning af eksplosiver og smadrede ruder. De fleste incidenter, mente centret, er af lettere karakter. Incidenter sker i intervaller i relation til, at kroaterne vender tilbage og mod slutningen af skoleåret. Værst er det i sommerferierne. Centret var utilfreds med politiets arbejde, idet det mente, at politiet ikke gør nok for at forhindre incidenter.

Helsinki Committee i Osijek oplyste, at der i landdistrikterne dagligt sker incidenter og tilføjede, at incidenterne nu også omfatter sigøjnere, da alle ikke-kroater og alle, som ikke er gode kroater, også udsættes for repression.

Open Society mente, at serbere ikke kan gå på indkøb, at serbiske børn ikke kan gå i skole, at der synges nationale sange i skolerne, at serberne bliver slået, at de udsættes for telefontrusler, og at de bliver spyttet på. Centret anførte, at prominente kroater, herunder præster, taler nedladende om serbere, og at dette også sker i mediernes. Den daglige chikane vurderedes som mindre i Baranja end i Vukovar, men omfanget afhænger af landsbyernes etniske struktur. Problemerne er størst i området mellem Vukovar og Vinkovci. De fleste incidenter anførtes som verbale.

County Public Prosecutor Vukovar, Biserka Treneski, anførte, at antallet af incidenter er gået ned, idet der er sket en større og større tilnærmelse mellem grupperne, efterhånden som boligproblemerne er blevet løst. Hun oplyste, at der i Vukovar i 1998 har været 17 sager med trusler om tæv og mord og 12 sager om kastning af eksplosiver og brandpåsættelser. I 1999 har der været nogle sager om trusler, tyveri af privat ejendom og biler og et par fysiske angreb. I slutningen af august blev en sag om ildspåsættelse på en svinestald i Berak anmeldt. Anklageren oplyste, at der i 1999 er begået to mord, og at begge sager undersøges. Det ene mord blev begået i maj i landsbyen Marinci, hvor en verbal konflikt mellem en kroat og en serber udviklede sig til drab med skydevåben, således at serberen blev dræbt. Om mordet i Berak oplyste hun, at en ung serber døde af kvæstelser på grund af et overfald. 25 vidner er blevet afhørt, og alle har anført, at der kun var én gerningsmand.

County Trust Establishment Committee i Osijek oplyste, at der har været registreret enkelte incidenter, men at det er længe siden, den sidste incident blev registreret. Situationen i Østslavonien anføres derfor som bedre end i det øvrige Kroatien.

OSCE i Vukovar mente, at incidenter sker i forbindelse med boligproblemer, og at det psykologiske pres på grund af disse fører til daglige intimideringer.

Vukovar Housing Commission angav ikke at have myndighed til at skride ind ved incidenter ved boligproblemer. I en incident om en boligsag i Sotin, løste boligkommissionen dog sagen på to dage for at forhindre en videre eskalering. Boligincidenterne er ifølge kommissionen dog stærkt faldende, men politiet får stadig anmeldelser og klager. 3-4 tilfælde er endt som politisager.

Regional Office for Internally Displaced People in Osijek mente, at de etniske forhold nu er gode, og at der er færre konflikter nu, end der var før krigen. Serbere og kroater flytter nu på grund af boligproblemer, ikke på grund af etniske konflikter.

Vukovar Office for Displaced persons anførte, at det i begyndelsen var boligforholdene, der var konfliktemnet, men at denne årsag i dag med undtagelse af Vukovar er sekundær. De første

kontakter mellem parterne efter UNTAES var voldsomme, men dog mest af verbal karakter. Der har været enkelte fysiske sammenstød, og der er begået to drab, hvor begge ofre er serbere. Drabet i Marinći blev ifølge kontoret begået af en albaner på grund af nogle uoverensstemmelser fra før krigen. Kontoret kender ikke til årsagen til drabet i Berak, men mente ikke, at det skete på grund af en boligkonflikt, da begge boede i eget hus. Kontoret mente heller ikke, at problemerne i Berak er opstået på grund af de tilbagevendende kroater. Kontoret oplyste dog, at i 1991 havde Berak 926 indbyggere, og heraf blev 440 personer fordrevet. Af disse var i februar 1999 i alt 89 personer vendt tilbage til Berak, i maj var det i alt 203 personer, og i juli i alt 206 personer, således at hovedparten af de tilbagevendte er vendt tilbage til Berak i foråret 1999.

Joint Council of Municipalities kritiserede politiet for deres undersøgelser af mordet i Berak. Rådet mente, at der var flere, der deltog i drabet, men at kun én er blevet anholdt. Rådet anførte, at serberne har forladt de konfliktfyldte landsbyer Berak, Sotin og Marinći og er udrejst til f.eks. Forbundsrepublikken Jugoslavien, Danmark og andre lande. I 1991 var ifølge rådet 40-45% af indbyggerne i Berak serbere. Nu er der kun 10 ældre familier tilbage. Rådet har haft samtaler med politiet, OSCE og kommunalformanden for at løse problemet.

Også Open Society kritiserede politiet og mente, at undersøgelserne af mordet i Berak er utilstrækkelige. Et medlem af organisationen har talt med beboerne i Berak, hvorefter ofret skulle have sagt, "de slår mig", hvilket skulle indikere, at der, modsat politiets oplysninger, var mere end én person om mordet. Open Society anførte, at 5-6 serbiske familier forlod Berak dagen efter mordet.

En vestlig ambassade mente, at der før mordet boede 20 serbiske familier i Berak, og at der nu kun er ti tilbage. Ambassaden kritiserede det lokale politi for ikke at yde serberne tilstrækkelig beskyttelse.

Amtsborgmesteren for Vukovar amtet anførte, at mordet har skabt nervøsitet blandt serberne, og at han forsøgte at berolige gemytterne.

Vesna Škare Ožbolt beklagede mordet i Berak, som hun mente blev begået under alkoholpåvirkning. OSCE i Zagreb oplyste, at mordet i medierne er blevet fremstillet som to fulderikker, der kom op at slås, men at det imidlertid er kendt, at det var et brutalt mord. UNHCR i Osijek mente, at drabet skete i forbindelse med et slagsmål.

Forlydender om, at små grupper kroater fra andre dele af Kroatien skulle køre til Østslavonien på såkaldte safariture for at jage serbere har formanden for Serb National Council Dr. Milorad Pupovac, ikke hørt om.

8.2. Forsvundne personer.

I forbindelse med krigshandlingerne blev ifølge Udenrigsministeriet i alt 14.000 kroater meldt forsvundet. I Donauregionen savnes stadig 1.800 personer. I perioden er der i Donauregionen fundet omkring 120 massegrave med dræbte. En del af de fundne lig er ikke, eller har ikke kunnet identificeres. Den kroatiske regering har nedsat en national komite, nemlig Commission for Detained and Missing Persons, under ledelse af oberst Ivan Grujić, som på landsbasis gennem dokumentationsarbejde og opspøgningsarbejde forsøger at finde de forsvundne.

Den lokale Commission for Detained and Missing Persons i Osijek oplyste, at den blev stiftet i 1992 og officielt blev registreret som en civil forening i december 1993. Foreningen er politisk

uafhængig og heller ikke tilknyttet regeringen. Ingen af dens medlemmer i Osijek er knyttet til et politisk parti. Der er cirka 1.000 medlemmer i foreningen, som alle leder efter deres nærmeste familie. Foreningen hævdede, at den ikke skelner efter etnisk tilhørsforhold, at den også har serbiske medlemmer, og at den hjælper alle, der har mistet familie. Alle dens medlemmer er fra Donauregionen. Der er syv foreninger i det øvrige Kroatien, herunder en i Vukovar. Foreningen får finansiel støtte fra staten til bestemte projekter. F.eks. sørger den for børnene til de forsvundne.

Foreningen oplyste, at den afholder fredelige demonstrationer, og at disse er anmeldt til politiet og derfor er fuldt lovlige. Demonstrationerne startede i 1992 og afholdes to til tre gange årligt. Der deltager mellem 500 og 1.000 mennesker. Der er ikke politi til stede ved demonstrationerne. Foreningen er de sidste måneder begyndt at afholde bønnemøder i landsbyen Berak, og i den sidste uge i august også i landsbyen Sotin. Det foregår på den måde, at medlemmerne, hvoraf mange er ældre kvinder, forsamles og beder under et kors, der er anbragt midt i landsbyen¹⁴. Foreningen angav, at bønnemøderne først forekommer nu, da foreningen ikke tidligere havde adgang til området, og at der ikke er nogen forbindelse mellem afholdelsen af bønnemøderne, og kroaternes tilbagevenden til området.

Foreningen oplyste, at der i 1991 blev registreret 400 savnede personer, og at 160 stadig er forsvundet. Foreningen mente, at jo flere serbere, der kommer tilbage, desto flere oplysninger burde der komme. Den mente også gennem kroatiske øjenvidner at have beviser på, at serberne ved, hvad der er sket med de forsvundne, og ved hvor de er. Foreningen tilføjede, at serberne er meget lukkede og har svært ved at se kroaterne i øjnene. Serberne har desuden forsøgt at slette sporerne af deres gerninger, og de opfører sig også nedværdigende overfor demonstranterne, griner og bander. Nogle serbere giver dog oplysninger videre om forsvundne personer, og foreningen har også fået anonyme henvendelser. Således fik foreningen oplysning om placeringen af en massegrav. Medlemmerne, hævdede foreningen, banker ikke på dørene til de serbiske huse for at afkræve serberne oplysninger, men det sker, at en tilbagevendt kroat gør det.

Foreningen beskylder OSCE for at give serberne beskyttelse, hvorimod OSCE skulle have udstedt forbud til foreningens medlemmer, mod at opsøge serbiske familier for få oplysninger om den forsvundne familie. Foreningen har bedt OSCE om at nedsætte et udvalg, som skal sørge at få oplysninger fra serberne, men OSCE har henvist foreningen til myndighederne.

Foreningen hævdede, at der ikke forekommer incidenter i forbindelse med dens aktiviteter. Foreningen er imod incidenter, og ønsker, at søgningen efter slægtninge skal foregå ad fredelig vej. Der står ingen grupper bag, men kun individer, hvis nerver er flossede. Det, der sker i Berak og Sotin, er kun en reaktion på, at der netop fra disse landsbyer er mange forsvundne. Drabet på en ung serber i Berak var, anførte foreningen, en kriminell handling.

Joint Council of Municipalities oplyste, at rådet den 7. september havde et møde om bønnemøderne med kroatiske repræsentanter fra Sotin. Rådet havde på mødet, hvor også oberst Grujić fra den statslige komite for forsvundne personer deltog, foreslået oprettelsen af en fælles serbisk kroatisk komité, som skulle arbejde på at løse problemerne omkring de savnede, idet der også er serbiske

¹⁴ Delegationen kørte igennem såvel Berak som Sotin, og i begge landsbyer var der opstillet et stort kors, hvor der nedenunder var ophængt billeder af forsvundne personer. På billederne var der udover navn anført fødselsdato og oplysninger om, hvor og hvornår den forsvundne sidst var blevet set. I Berak havde en lille gruppe ældre sortklædte kvinder forsamlet sig foran korset.

massegrave, der skal åbnes. Desuden havde rådet foreslået oprettelsen af en telefonlinje, hvor serbere anonymt kunne indtelefonere oplysninger. Men forslagene var foreløbigt strandet på, at rådets forslag til serbiske kandidater blev afvist. Rådet anførte, at det blev meddelt, at man ikke vil grave andre etniciteters grave op, før alle grave med kroater var fundet.

Bønнемøderne, mente rådet, er iværksat for systematisk at få serberne til at flytte væk fra landsbyerne. I forbindelse med bønнемøderne chikaneres serberne ved, at kroaterne stiller levende lys foran deres huse. Rådet mente, at hele spørgsmålet om de forsvundne er stærkt politiseret, og at radikale grupper i de etnisk blandede landsbyer misbruger familierne til de forsvundne. Rådet tilføjede, at krigsforbrydere skal stå til ansvar for deres gerninger, men at det skal ske ad rettens vej.

Formanden for Serb National Council dr. Milorad Pupovac oplyste, at der er en ny kampagne i gang for at finde kroatisk massegrave, og at det er i den forbindelse, at en serber blev dræbt i Berak. Den nye kampagne har ifølge dr. Pupovac ikke sammenhæng med de tilbagevendende kroater, men med det kommende parlamentsvalg. Han kendte ikke initiativtagerne, men mente, at kampagnen fører til ustabilitet i regionen. Dr. Pupovac erklærer, at serberne gerne vil hjælpe kroaterne med at finde de savnede, men at det skal foregå gennem de lokale myndigheder.

Kroatisk Røde Kors Beli Manastir oplyste, at der er udarbejdet søgelister over 310 forsvundne personer i Baranja. Ud af dem er kun én fundet. Organisationen havde ingen kontakter til eller samarbejde med Commission for Detained and Missing Persons i Osijek, men samarbejder med regeringskommissionen. Organisationen troede ikke, at demonstrationerne hjælper, men at de snarere bidrager til, at konflikterne skærpes.

Vukovar Office for Displaced Persons oplyste, at der er næsten daglige udgravninger af dræbte.

Vesna Škare Ožbolt, oplyste, at der blev fundet en massegrav i Berak med 67 lig, men at ingen af de dræbte var fra Berak. Der er i alt åbnet mere end 120 massegrave, hvilket har lettet det psykologiske tryk. Alle burde ifølge Vesna Škare Ožbolt deltage i løsningen af problemet.

Trust Establishment Committee in Vukovar oplyste, at komiteen i forbindelse med bønнемøderne i Sotin har prøvet at appellere til deltagerne om, at eftersøgningerne af forsvundne pårørende forbliver inden for normale rammer. Kommissionen mente, at situationen hvert år den 18., 19. og 20. november omkring den katolske allerhelgensaften skærpes, da katolikkerne da beder for deres døde.

Udenrigsministeriet anførte, at emnet om forsvundne personer forgifter atmosfæren, idet kroaterne tror, at serberne ved, hvor massegravene og dermed deres forsvundne familiemedlemmer er.

UNHCR i Osijek mente ikke, at spørgsmålet om de forsvundne og massegravene er årsag til etniske konflikter, men at spørgsmålet og situationen er medieskabt i forbindelse med det kommende valg.

Amtsborgmesteren for Vukovar amtet mente, at det især er spørgsmålet om de forsvundne personer, der er årsag til konflikterne. Det er f.eks. tilfældet i Berak. For kroaterne, der er katolikker, er det også en trossag. Kroaterne er skuffede over, at serberne ikke hjælper dem med at finde deres forsvundne familiemedlemmer. I Vukovar blev 4.000 personer dræbt, 1.800 forsvandt og 860 er endnu ikke fundet. Der er dog mindre byer, som procentuelt har langt flere dræbte end Vukovar. Amtsborgmesteren tilføjede, at Commission for Detained and Missing Persons i Osijek misbruger situationen i forbindelse med det kommende valg, og at der måske står nogle mindre betydelige partier bag.

Politiet i Vukovar anførte, at mange kroater blev ofre for krigen. En del af de stedlige serbere var på serbisk side, men at disse gennem amnestien blev fritaget for ansvar. I Berak savnes der stadig 32 kroater. I Sotin er der fundet 17 massegrave, og 23 lig er gravet op. Alle er dog endnu ikke blevet identificeret.

OSCE i Vukovar oplyste, at massegravene vedrører både kroater og serbere. Udover bønne-møderne og demonstrationerne, hvor gamle kvinder kommer med busser fra Zagreb for at deltage, har der også været arrangeret udstillinger i Vukovar og Zagreb med egendele fra fundne, som ikke kunne identificeres. Derudover er der bygget en mur om OSCE's hovedkvarter i Zagreb, hvor der på hver mursten er skrevet et navn, således at hver mursten symboliserer en forsvunden. OSCE i Vukovar mente, at der bagved alt dette ligger en organisation på et lavt niveau, at de gamle kvinder bliver politisk udnyttet, og at formålet er, at få serberne ud af landsbyerne.

Local Democracy Agency mente, at spørgsmålet om ofrene for krigsforbrydelserne er hovedårsagen til den spændte situation. Spørgsmålet misbruges af de politiske partier på højrefløjen. Formålet er dog ikke etnisk udrensning, men at skabe en kompleks politisk situation for at vinde det kommende valg.

OSCE i Zagreb anførte, at bønne-møderne er en kampagne, der er initieret af lokale kroatisk politikere, der ønsker at skabe en spændt situation.

Open Society mente, at spørgsmålet om de forsvundne personer bruges politisk af f.eks. regeringspartiet og andre højrefløjspolitikere som f.eks. neonazisterne, og at sådanne partier skulle forbydes.

EU-kommissionens repræsentant vurderede, at spørgsmålet om forsvundne personer er en styret kampagne, men at der på den anden side også er impliceret et menneskerettighedsproblem.

Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb mente, at mordet i Berak og bønne-møderne er en slags psykologisk tortur for serberne.

8.3. Generel vurdering af sikkerhedssituationen.

Vesna Škare Ožbolt, politisk rådgiver for Præsidenten, var tilfreds med sikkerhedssituationen i Østslavonien, og bemærkede, at den er som andre steder i Kroatien. Der er dog problemer i de områder, hvor der har været begået krigsforbrydelser. Vesna Škare Ožbolt understregede, at sikkerhedssituationen altid vil kunne blive belastet ved en kraftig politisering. Amtsborgmesteren for Osijek amtet mente, at på baggrund af de sidste ti års historie i Østslavonien er sikkerhedssituationen god. Amtsborgmesteren for Vukovar amtet vurderede, at serbernes situation i dag stort set er den samme som for andre borgere. Efter UNTAES perioden var det uundgåeligt med spændinger, men ved hjælp af lovgivningen forsøger myndigheder at fremme et fredeligt samliv.

UNHCR i Osijek vurderede sikkerhedssituationen i Østslavonien som stabil. I 1997 forlod folk området på grund af sikkerhedssituationen og chikane, men dette er ikke tilfældet i dag. UNHCR tilføjede, at der er regionale forskelle, og henviser i øvrigt til OSCE, som hovedkilde på dette område. UNHCR i Zagreb fandt, at situationen er spændt og på grund af det kommende valg stærkt politiseret. Serbernes problemer i området er en kombination af dårlig økonomi samt verbal og fysisk chikane. UNHCR mente ikke at kunne sige, at det generelt ikke er sikkert for serbere at vende tilbage til Østslavonien.

OSCE police monitorering, Vukovar, mente, at sikkerhedssituationen generelt er stabil, men at det også er et spørgsmål om definition, da stabilitet er et relativt begreb. Kilden anførte dog, at situationen er ustabil i 6 landsbyer og i Vukovar by (se afsnittet om incidenter). OSCE i Vukovar fandt, at der er sket en skærpelse i retorikken, og at det har relation til valget. Betegnelsen etnisk udrensning er for stærk en udtalelse, idet serberne udrejser fra området på grund af flere faktorer. OSCE i Zagreb mente ikke, at der foregår etnisk udrensning, og at det er et for stærkt udtryk for situationen i Østslavonien. OSCE anførte endvidere, at der er risiko for, at konflikterne i Berak spreder sig i regionen, hvis ikke regeringen reagerer adækvat. Dette har ikke været tilfældet hidtil. Desuden mente OSCE, at det er et problem, at folk ikke går til politiet, når de har problemer.

En vestlig ambassade vurderede, at menneskerettighedssituationen er værre i år end sidste år på grund af den lokalpolitiske situation, men mente også at menneskerettighedssituationen generelt er dårlig. Serberne diskrimineres på alle niveauer. Kilden mente ikke, at der er tale om etnisk udrensning, men der gøres, hvad der kan, for at få serberne til at rejse ud og for at få antallet af dem så lavt som muligt i Østslavonien. Muligvis bliver situationen bedre efter valget.

Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb mente, at serberne i Østslavonien udsættes for chikane, hvorimod serberne i Zagreb, ikke har sådanne problemer.

Local Democracy Agency anførte, at situationen siden 1997 er blevet væsentlig bedre, men at den i visse områder dog stadig er spændt, som f.eks. i Vukovar. I det Vestlige Kroatien, i Zagreb og i Osijek er serbere ikke mere noget problem. De problemer der er, blæses op i mediernes og udnyttes politisk. Organisationen konkluderede, at der er ingen sikkerhedsproblemer for serbere i Østslavonien i dag.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek mente, at serbere generelt har det bedre nu end tidligere.

Joint Council of Municipalities anførte, at der er en generel følelse hos serberne af usikkerhed, og at sikkerhedsforholdene varierer efter de geografiske områder. Rådet anførte endvidere, at alle serbere har oplevet at være mål for ildspåsættelser, fysiske angreb og kastning af eksplosiver.

Centre for Peace, Legal Advice and Psycho Social Assistance in Vukovar mente, at med de to mord, der er begået i år i Østslavonien, er volden mod serberne stigende. Der er pres på serberne, for at de skal forlade området, og gennem provokationer tvinges dagligt 5-7 serbiske familier ud af regionen. Centret tilføjede, at der i hele landet generelt er problemer med demokratiet, og at også kroatiske borgere har svært ved at opnå deres rettigheder.

Open Society mente, at generelt er situationen i Østslavonien værre end sidste år. Organisationen mente desuden, at der foregår etnisk udrensning i Østslavonien, og at der udøves administrativ terror. Det serbiske spørgsmål er blevet et centralt spørgsmål i kroatisk politik op til valgkampen, og højrefløjspolitikere bruger serberne i deres propaganda.

Helsinki Committee i Osijek anførte, at kroaterne nærer stor mistænksomhed mod serberne, og at kroaterne hver dag søger at bevise, at serberne ikke hører til i Kroatien. At sige, at serberne ikke får deres rettigheder, tolkes af staten som ulydighed. Serbernes menneskerettigheder brydes, men det sker også for flere og flere kroater. Komiteen mente, at den får betroet oplysninger af serbere, og at disse ikke kan verificeres af andre, da serberne af frygt for repressalier ikke vil gentage deres udsagn i offentligheden. Helsinki Committee i Zagreb vurderede, at serberne systematisk

chikaneres, og at der foregår etnisk udrensning i Østslavonien. Dog er serbernes fysiske eksistens ikke truet i øjeblikket. Kroatien er et eksempel på en intolerant kultur, og muslimer, sigøjnere, journalister, istrier og antifascister står i samme situation som serberne. På lang sigt vil serberne på den baggrund ikke kunne blive boende i Kroatien.

8.4. Kosovokonflikten.

Til spørgsmålet om, hvorvidt Kosovokonflikten har haft indflydelse på sikkerhedssituationen i Østslavonien anfører UNHCR i Zagreb, at den har været årsag til en stigende antiserbisk retorik, at den har haft en negativ psykologisk affekt, idet situationen er blevet mere spændt, og at den har gjort serberne mere hjælpeløse og påført dem en negativ moral. Dermed er også, vurderer UNHCR, forsoningsprocessen mellem de etniske parter sat tilbage. På den anden side, mener UNHCR, har serberne været deres egen største fjende, idet de klagede over bombningen af Serbien. Kosovokonflikten har også været årsag til, at man igen har taget krigsforbrydersager op.

EU Kommissionens repræsentant mener, at Kosovokonflikten kun har haft en lille indflydelse. Serberne har forholdt sig fornuftigt, idet de har holdt lav profil og ikke demonstreret mod bombningen af Serbien, som serberne gjorde det i andre lande. Der har ikke været noteret større bevægelser over grænsen, heller ikke af unge serbere.

Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb mener ikke, at der kan ses nogen direkte sammenhæng mellem situationen i Østslavonien og Kosovokonflikten. Denne opfattelse har også OSCE i Zagreb, som dog tilføjer, at hvis der har været en indflydelse, ligger den på det følelsesmæssige plan.

En vestlig ambassade mener, at Kosovokrigen har ført til øgede økonomiske problemer, hvorfor der er færre returnees til Østslavonien end til andre områder i Kroatien.

Osijek Housing Commission oplyser, at Kosovokonflikten har ført til et nyt tryk på situationen, da der kommer mange nye ansøgninger fra serbere, der flygtede i 1991, om at vende tilbage til Østslavonien. I alt er der modtaget 430 ansøgninger. De første blev noteret den 17. marts 1999. Vukovar Office for Displaced Persons bekræfter, at der efter Kosovokonflikten er kommet nogle serbere tilbage fra Serbien og Republik Srpska til Østslavonien.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek ser ingen sammenhæng mellem Kosovokonflikten og situationen i Østslavonien, men anfører, at hvis situationen er blevet lidt værre nu, end den tidligere var, hænger det snarere sammen med det kommende parlamentsvalg.

Open Society mener ikke, at Kosovokonflikten har haft nogen indflydelse på sikkerhedssituationen i Østslavonien, udover at nogle serbere fra Kosovo nu vil tilbage til Kroatien. Derimod har det kommende parlamentsvalg indflydelse, mener organisationen.

Serbian Joint Council of Municipalities vurderer, at situationen i Donauregionen er forværret efter Kosovokonflikten. Rådet mener, at konflikten udnyttes af kroatisk radikale grupper, som øver pression mod serberne især i de blandede kroatisk serbiske miljøer.

8.5. Profilerede, herunder NGO'er.

Præsidenten for Serb National Council, Dr. Milorad Pupovac har ikke personligt haft sikkerhedsproblemer, men er i offentligheden blevet kaldt en terrorist.

På nær én har ingen af de øvrige medlemmer i Joint Council of Municipalities haft problemer på grund af deres aktiviteter.

Et medlem af Centre for Peace, Legal Advice and Psycho Social Assistance in Vukovar har i den sidste tid følt noget pres. Et andet medlem havde på en UNHCR organiseret NGO konference i Zagreb været udsat for provokationer fra nogle neonazistiske personer iklædt sorte skjorter. Han var blevet fysisk angrebet, og de havde taget hans kamera. Han fik efterfølgende en undskyldning fra regeringen. Et tredje medlem mente, at den politiske atmosfære generelt er problematisk for NGO'erne. NGO'er fremstilles som statsfjender. De får ingen midler fra staten. De vil gerne samarbejde med staten, men får ikke svar på deres henvendelser. Deres egen NGO har aldrig haft problemer.

Et medlem af Association for Peace and Human Rights Baranja mente, at politiet opsøger hans venner, for at få oplysninger, idet de tror, at han arbejder for den amerikanske efterretningstjeneste.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek angav ikke at have haft problemer på grund af deres aktiviteter, og centret kender heller ikke til, at andre lokale NGO'er har haft nogen.

OSCE i Zagreb mente, at prominente serbiske politikere og aktører er beskyttet via medierne, og at de ikke er udsatte.

Samtaleparterne fra Open Society anførte, at de i pressen er blevet udskældt for at være jøder, liberale, serbere, homoseksuelle, kommunister og jugonostalgikere, og at dette sker regelmæssigt.

8.6. Etnisk blandede ægteskaber.

OSCE i Zagreb, oplyste, at etnisk blandede ægteskaber har flere problemer end rent serbiske, og at problemerne kan sammenlignes med de problemer, blandede ægteskaber har i Bosnien. Det afhænger dog af hvilket parti, ægteparret tog under krigen, hvis f. eks. kroaten blev i Donauregionen, kan parret få problemer. Situationen er dog ifølge organisationen meget forbedret siden 1995, om end der kan være lokale problemer.

UNHCR i Zagreb vurderede, at etnisk blandede ægteskaber er tolereret, men at der kan være forskelle fra sag til sag. Hvis manden er kroat, er der ingen problemer. I landsbyerne kan tilværelsen dog være svær, idet ægteparrene kan blive udsat for verbale overfald.

En vestlig ambassade anførte, at situationen for etnisk blandede ægteskaber er problematisk.

Ifølge Open Society er etnisk blandede ægteskaber udsatte, men det afhænger af, i hvilket område de bor nu, og hvor de opholdt sig under krigen. Open Society tilføjede, at folk af anden etnicitet end kroatisk i det hele taget har problemer i Kroatien, og at blandede ægteskaber ikke er velset på Balkan overhovedet. Serbere betragtes ifølge organisationen af kroater i almindelighed som forrædere, og sådan nogle kan en kroat ikke gifte sig med.

Helsinki Committee i Zagreb mente, at etnisk blandede ægteskaber har det hårdt, og at børnene ingen sikkerhed har. I de ægteskaber, hvor faderen er serber, anses børnene ikke som rigtige kroater.

8.7. Forsoningsprocessen.

Det blev efter ophøret af UNTAES mandat aftalt, at der i byer og kommuner skulle nedsættes såkaldte Trust Establishment Committees, som skal arbejde for at forsonе parterne. Komiteerne skal sammensættes af repræsentanter fra lokalstyret, politiet, flygtningeråd, genopbygningsråd, serbere og andre minoriteter. Formanden skal være den lokale borgmester.

Trust Establishment Committee i Vukovar oplyste, at komiteen blev stiftet dagen efter udstedelsen af den kroatiske regerings dekret, nemlig den 28. oktober 1997. Der indkaldes til møder enten af formanden eller på initiativ af et medlem. Kommissionen mødtes i begyndelsen én gang månedligt. Ifølge borgmesteren er kommissionens arbejde gradvist blevet overtaget af det lokale bystyre, og da situationen samtidig er stabiliseret, er det 6 måneder siden kommissionen sidst har haft møde, nemlig i april 1999. Borgmesteren mente ikke, at der er behov for at indkalde til nye møder, medmindre der foreligger konkrete sager. Kommissionen arbejder præventivt via medier. Den forsøger, at løse aktuelle problemer og skabe normer om f.eks. hvilke flag, der må flages med hvornår. Dens repræsentanter, f.eks. borgmesteren, er også gået ind i konkrete konflikter og har forsøgt at mægle mellem parterne, således også ved incidenter i skoler. Komiteen har ingen aktuelle planer om f.eks. kulturelle arrangementer. Den har heller ingen planer om yderligere møder med OSCE, da der ifølge borgmesteren ikke skal være dobbeltmøder. Den får ingen finansielle midler til dens aktiviteter, men borgmesteren mente heller ikke, at der er brug for det. Eventuelle aktiviteter betales over kommunebudgetterne.

County Trust Establishment i Osijek består af en række borgmestre fra forskellige kommuner i Osijek amtet samt repræsentanter fra politiet, Kroatisk Røde Kors, boligkommissionen, forskellige etniciteter m.fl. Formanden oplyste, at komiteen mødes flere gange om måneden. De forskellige repræsentanter gav informationer ved mødet med delegationen om forskellige problemer, herunder økonomiske, og om aktiviteter for at løse disse problemer i deres respektive geografiske områder.

ODPR mente ikke, at alt er ideelt, at der naturligvis er problemer, men at udgangspunktet også er svært, idet der skal omstilling til både med hensyn til den tidligere socialisme og krigen.

UNHCR i Zagreb var skuffet over forsoningsprocessens resultater. Nogle af komiteerne blev blot stiftet ved navn og har aldrig fungeret. Heller ikke OSCE i Zagreb mente, at komiteerne fungerer, og at aftalen aldrig er blevet opfyldt af regeringen. Samme synspunkt havde en vestlig ambassade.

Vesna Škare Ožbolt mente derimod, at myndighederne har gennemført en positiv forsoningsproces, og at der siden januar 1997 er der opnået mere, end der kunne forventes. Hun mente endvidere, at de serbiske ledere, der klager, selv burde tage initiativ til forsoning og til at sige undskyld til kroaterne.

UNHCR i Zagreb mente, at Joint Council of Municipalities i praksis ikke er særlig proaktiv, og at rådet bidrager til det modsatte af forsoning.

EU-kommissionens repræsentant mente, at med de tilbagevendende kroater kommer der en kritisk mængde af had. På normalt niveau og blandt almindelige kroater er der ingen antiserbiske følelser. Serbiske organisationer bidrager selv til splittelsen.

Udenrigsministeriet anførte, at NGO'erne og de lokale myndigheder har en vigtig rolle i forsoningsprocessen, men at forsoningen tager tid. Det er således aldrig kommet til en forsoning efter 2. verdenskrig, hvor 50.-70.000 serbere døde under Ustašaregimet.

Local Democracy Agency mente, at en stor del af befolkningen føler, at der ikke er etniske uoverensstemmelser. Ingen af parterne føler sig skyldige, og 30% af befolkningen har relationer til den anden part via venner og familie. Efter nogle år vil modsætningerne forsvinde af sig selv.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek var utilfreds med de nationale Trust Establishment Committees, som det anser for at være for passive. Centret mente, at der i komiteerne også burde været medtaget NGO'er, således at forsoningen kommer fra græsrodderne og ikke oppefra. Som det er nu, fungerer komiteerne som administrative enheder. Medlemmerne delegeres ind i dem, og de foretager sig intet forebyggende arbejde. Centret havde tilbudt et samarbejde med etablering af såkaldte fredsteams, som skal være aktive ved konflikter. Centret har desuden udviklet og gennemført en række forsoningsprojekter. Centret havde også organiseret projekter specielt for kvinder og børn. Derudover afvikler centret kurser i menneskerettigheder.

Local Democracy Agency har siden 1993 lavet projekter og afholdt seminarer for lærere, politi, børn og NGO'er af begge etniciteter samt for kroatiske tilbagevendende om menneskerettigheder og forsoning. På seminarerne mødes parterne på fælles grund. Der er i kurserne indbygget såvel retslige som psykologiske temaer.

Antonija Kukuljica fra Trust Establishment Committee in Vukovar er leder af kommunens kulturelle aktiviteter og sportsarrangementer. Hun oplyste, at der i Vukovar er fire kulturelle foreninger, nemlig en kroatisk, en rusinsk og to serbiske. Hver forening dyrker deres egen kultur, og det gælder for kroaterne og serberne, at der ingen samarbejde er mellem foreningerne eller gensidig deltagelse i kulturarrangementerne. Byen har ikke noget rigt kulturliv. Der har dog været opført en række teaterforestillinger, hvor publikum har været etnisk blandet. Byen havde tidligere to biblioteker, hvoraf det ene er genopbygget. Det bruges både af kroater og serbere, og vægten er lagt på børnebøger. Byen har derudover et bymuseum, som står for at åbne en udstilling om arkitektur. Antonija Kukuljica mente, at der bør gøres en større indsats over for børnene. Hun oplyste i øvrigt, at de fleste, der er ansat på bymuseet er kroater, medens de fleste ansat på biblioteket er serbere. Et af de serbiske medlemmer af Trust Establishment Committee in Vukovar fortalte, at der var blevet stiftet en fodboldklub for unge såvel kroater som serbere, og at klubben efter at have vundet nogle kampe var blevet meget populær.

9. Retshåndhævelse.

9.1. Politiet.

9.1.1. OSCE's rolle.

OSCE har siden oktober 1998 haft overvågningsfunktioner i forhold til det kroatisk politi i Østslavonien. Organisationen har 280 internationalt ansatte (heraf 120 politimonitors) og 320 nationalt ansatte. Organisationen har 20 lokale kontorer, tre regionale koordinerende kontorer og et hovedkontor i Zagreb.¹⁵ OSCE's leder af politimonitoreringen i Vukovar oplyste, at organisationen har ni kontorer til politimonitorering i Donauregionen.

Der foreligger en aftale mellem den kroatisk regering og UNTAES administrationen om en forholdsmæssig repræsentation af serbere ved politiet i Donauregionen.

9.1.2. Integrationen af politistyrkerne herunder den etniske sammensætning.

Indenrigsministeriet er overordnet myndighed i forhold til politistyrkerne. Ifølge ministeriet har der ikke været nogle særlige problemer med integreringen af serbiske og kroatisk ansatte i politiet taget i betragtning, at krigen blot ligger et par år tilbage i tiden. Der er for tiden 1.500 ansatte ved politiet i Donauregionen, og serbere har indflydelse på alle niveauer. Der er således også serbisk ledelse ved politiet. Politiet i Vukovar oplyste, at i de serbiske områder Borovo, Mirkovci og Makusica er 70% af de ansatte serbere, ligesom politiledelsen er serbisk. I Vukovar er politichefen kroat, og i Ilok er chefen kroat med to serbiske vicechefer. I Donauregionen er lidt flere end 50% af de ansatte kroater, og de resterende er serbere eller tilhører andre etniske minoriteter. Der er 25% serbere i politiet på landsplan, hvilket udgør lidt mere end serbernes procentvis andel af befolkningen ved sidste folkeoptælling i 1991.

OSCE's leder af politimonitoreringen i Østslavonien oplyste, at der er cirka 1.400 ansatte ved politiet i Donauregionen, hvoraf 51% er kroater, 44% er serbere og de resterende 5% tilhører andre etniske minoriteter. OSCE tilser, at serbiske betjente, der aftræder, bliver erstattet af serbere. Således blev to ledige stillinger som vagthavende for nylig erstattet med serbere. Ifølge OSCE går samarbejdet mellem de to etniske grupper overraskende godt, og alt taget i betragtning er der ganske få problemer. OSCE's hovedkvarter i Zagreb nævnte, at nogle serbiske ledere ved politiet kan komme til at fremstå som marionetfigurer. Serbiske ledere bliver ind imellem udelukket fra reel indflydelse, hvis de for eksempel ikke får mulighed for at deltage i ledelsesmøder med kroatisk kolleger, men andre gange skyldes det, at de ikke selv er initiativtagende.

Joint Council of Municipalities kunne bekræfte, at der er 40-45 % serbiske ansatte ved politistyrkerne i Donauregionen, men ikke i ledende stillinger. Rådets medlemmer er tilfredse med den procentvis repræsentation, men ikke med implementeringen af ovennævnte aftale om forholdsmæssig repræsentation på ledelsesniveau. Rådet bemærkede, at der er problemer i samarbejdet og med graden af serbernes reelle indflydelse.

¹⁵ Human Rights Watch, Croatia, Second Class Citizens: The Serbs of Croatia. The role of the International Community side 1.

Ifølge The Trust Establishment Committee i Osijek var det i begyndelsen svært at få integreret serbisk og kroatisk politi.

På forespørgsel om serbiske betjente har opsagt deres stillinger, da de har følt sig chikaneret i tjenesten, oplyste politiet for Vukovar amt, at der reageres kraftigt overfor sådan chikane med disciplinære skridt. Politiet mente ikke, at det er tilfældet, og nævnte, at ud af 400 serbiske ansatte har et meget lille antal på omkring fire til fem personer fratrådt deres stillinger. Fratrædelsen var efter gensidig aftale.

Ifølge OSCE's leder af politimonitoreringen i Østslavonien har der været tilfælde af chikane, men at det ligger tilbage i tiden. Der har været interne undersøgelser ved politiet. Senere klager fra serbiske betjentes side er fundet ubegrundede. Kilden nævnte, at det disciplinære system udøves ensartet, og at der er ligeså mange kroater som serbere, der bliver straffet disciplinært. OSCE's hovedkontor i Zagreb uddybede, at man ikke ser eksempler på, at serbere må sige op eller generelt får dårligt arbejde indenfor politiet. Det hører med til problematikken, at en del serbiske betjente ikke har nogen uddannelses- eller erfaringsmæssig baggrund for arbejdet ved politiet. OSCE nævnte, at der er en tendens til, at serbere, når der opstår problemer, begrundes det med, at de forskelsbehandles som serbere.

Joint Council of Municipalities bemærkede, at der typisk ikke er fysiske konflikter, men chikane og diskrimination over for serbiske betjente.

9.1.3. Politiets reaktioner på etnisk motiverede incidenter.

Indenrigsministeriet oplyste, at i 1998 havde politiet en opklaringsprocent på 73 af alle politianmeldelser. For de første otte måneder af 1999 var opklaringsprocenten 89. Politiet for Vukovar amt nævnte, at man altid forsøger at planlægge, at begge etniciteter er med på en patrulje for at skabe tryghed i befolkningen.

OSCE's leder af politimonitoreringen i Østslavonien bemærkede, at politiet i regionen generelt udfører sit arbejde tilfredsstillende dog med undtagelse af politiet i Vukovar. Sikkerhedsofficeren forklarede dette med, at Vukovaramrådet er et konfliktområde, hvor de nationale konflikter ligger og ulmer i overfladen. I nogle tilfælde reagerer politiet tilfredsstillende i Vukovar, men i mange situationer er det ikke tilfældet. OSCE beskrev problematikken således, at der kan være eksempler på tilfredsstillende politiarbejde i hele Østslavonien også i Vukovar, men at der kan også være åbenbare tilfælde af utilstrækkelighed. OSCE begrundede blandt andet dette med dårlig træning. Mange betjente har de rigtige intentioner, men de er ikke vant til at foretage selvstændige skøn eller til at reagere på eget initiativ, hvilket er et levn fra kommunisttiden.

Såvel UNHCR som en vestlig ambassade havde det indtryk, at politiet løser deres opgaver overvejende tilfredsstillende, men henviste i øvrigt til OSCE som hovedkilde på dette område.

Ifølge Helsinki Committee i Zagreb dukker politiet op og skriver rapporter, når der opstår incidenter. Formelt set laver de deres arbejde, men senere er der typisk ingen opfølgning i form af retsforfølgning af de ansvarlige. Joint Council of Municipalities nævnte, at politiets undersøgelser af mordet i sidste måned i Berak kører i ring. To personer blev anholdt, og den ene er efterfølgende løsladt. Det skulle dog ifølge samme kilde være almindeligt kendt, at ti personer deltog i overfaldet.

Til spørgsmålet, om den serbiske befolkning anmelder alle etniske overgreb bemærkede OSCE's hovedkvarter i Zagreb, at dette ikke altid er tilfældet. I områder som for eksempel Berak, hvor de

kroatiske ansatte ved den lokale politistation "styrer det hele", er det vanskeligt for serbere at henvende sig. En vestlig ambassade nævnte, at i nogle tilfælde har serbere, der bliver udsat for etniske incidenter, ikke tillid til at gå til politiet, og de forlader området uden videre.

9.1.4. Uddannelse og erfaring.

Indenrigsministeriet nævnte, at mange af de ansatte ikke har en politimæssig uddannelse, og at man i Erdut har etableret en politiskole, hvor de pågældende kan følge regelmæssige uddannelsesforløb.

Ifølge flere kilder herunder OSCE, Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek og Local Democracy Agency har de ansatte ved politiet ikke tilstrækkelig politimæssig uddannelse eller erfaring. Local Democracy Agency har undervist ansatte ved politiet i menneskerettigheder. Organisationen forklarede, at så længe der er tale om direkte regelanvendelse bliver denne fulgt af de ansatte, men i tilfælde, hvor der er en åbning for fortolkning, følger den enkelte typisk sin egen overbevisning. Local Democracy Agency var dog af den opfattelse, at politiet er blevet mere professionelt. Ifølge advokaten fra Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek er politiet ikke beslutsomme nok. Advokaten udtrykte det således, at politiet kan fremstå som statister i situationer med incidenter.

Ifølge OSCE's leder af politimonitoreringen i Østslavonien er den manglende erfaring og uddannelse særlig tilfældet for serbiske betjente. Advokaten ved Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek bemærkede, at dette ligeledes er tilfældet med nogle kroatiske betjente, der har fået ansættelse ved politiet på grund af deres deltagelse i krigen. Local Democracy Agency nævnte, at mange politibetjente blev rekrutteret i 1990'erne blandt politiske aktivister.

9.1.5. Disciplinære sanktioner.

Politiet ved Vukovar amt oplyste, at alle borgere kan klage over politiet såvel mundtligt som skriftligt. Der findes et disciplinært råd indenfor politiet til dette formål. Såvel serbere som kroater er repræsenteret i rådet ligesom en repræsentant fra OSCE. I en sag om overtrædelse af tjenestereglementet foretages der interne undersøgelser, hvorefter der eventuelt rejses en disciplinær sag. Den pågældende kan blive suspenderet under behandlingen af sagen, og man informerer borgeren om sagens gang. Ifølge politiets statistikker har der i år været 40 klager over politiet. De fleste vedrørte klager over færdselspolitiet samt over politiets arbejde ved boligkommissionerne og grænsepolitiet. Ni serbiske klager blev afvist som ubegrundede.

Ifølge Local Democracy Agency er der mindre korruption ved politiet end ved andre myndigheder.

9.2. Det juridiske system.

9.2.1. Den organisatoriske opdeling af domstolene og anklagemyndigheden.

Domstolene.

Domstolssystemet i Kroatien består af lokale kommune/byretter, regionale amtsretter og en national højesteret i Zagreb. Der findes på nationalt niveau desuden en Forfatningsdomstol (der tager stilling til, om lovgivningen eller administrative beslutninger er i overensstemmelse med forfatningen,

ligesom domstolen træffer endelige beslutninger i individuelle sager) og en Administrativ Domstol. Et parallelt civilretligt system behandler alle civile sager.¹⁶

Justitsministeriet oplyste, at der er den samme organisatoriske opbygning af domstolssystemet i Østslavonien som i resten af landet. Der er således to amtsretter, der dækker henholdsvis Osijek og Vukovar amterne. I hvert amt er der en række lokale kommune eller byretter. Ifølge advokaten fra Centre for Peace, Non-violence and Human Rights er der i Osijek amt seks lokale domstole henholdsvis i Osijek, Beli Manastir, Đakovo, Načise, Noni Miholjac og Valpovo. I Vukovar amt er der tre lokale domstole i Vukovar, Vinkovci og Županja.

Anklagemyndigheden.

Anklagemyndigheden for Vukovar amt oplyste, at der i Østslavonien er en regional anklagemyndighed for henholdsvis Osijek og Vukovar amt, og en række underordnede anklagemyndigheder med jurisdiktion i forhold til byer eller kommuner. Der findes underordnede anklagemyndigheder i de byer/kommuner, hvor der ifølge de ovenstående oplysninger er lokale retter. Den statslige myndighed er Statsadvokaten i Zagreb, og den henhører under Justitsministeriet.

Appelsystemet.

Amtsdomstolen ved Osijek og advokaten fra Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek forklarede, at kommune eller byretterne er første instans i retssager. Straffesager, som kan medføre mere end 10 års fængsel påbegynder dog altid ved amtsdomstolen. Civile sager kan appelleres til Højesteret i sager, hvor det økonomiske krav er over 3.000 konu. Højesterets tager ikke stilling til bevisførelsen, men vurderer om beslutningen er i overensstemmelse med gældende lov på området.

9.2.2. Retssystemets etniske sammensætning i Donauregionen.

Der blev i 1997 indgået en aftale mellem UNTAES og den kroatiske regering til sikring af forholdsmæssig serbisk repræsentation ved retssystemet i Donauregionen efter ophør af UNTAES' mandat. Ifølge aftalen skulle den serbiske repræsentation ved retssystemet afspejle den etniske befolkningssammensætning før krigen. Ifølge Justitsministeriet betyder aftalen, at der i Donauregionen skal være 40% serbere og 60% kroater i stillinger indenfor retssystemet. Kravene til den etniske sammensætning gælder for dommere og administrativt personale ved domstolene samt ansatte ved anklagemyndigheden. Der er nu cirka 30-35% serbiske dommere ved domstolene i Donauregionen, da det ifølge ministeriet har været et problem at få kvalificerede serbiske dommere.

Joint Council of Municipalities er ikke tilfreds med antallet af serbere indenfor retsvæsenet, og rådet henviste til, at myndighederne i deres udnævnelse af dommere ikke følger aftalen med UNTAES. (Jf. afsnittet om amnesti.)

En serbisk ansat ved en national NGO, der til denne problematik ønskede at være anonym, oplyste overfor delegationen, at hun før krigen var dommer i Osijek og under krigen virkede i Vukovar. Hun har to gange forgævet ansøgt om dommerembeder, men hvor der i stedet blev ansat hvor kroater, der efter hendes vurdering ikke havde nogen særlig faglig erfaring.

¹⁶ U.S. Department of State, Croatia Country Report on Human Rights Practices for 1998, side 4.

9.2.3. Domstolenes virke, herunder uafhængighed og udnævnelse af dommere.

Ifølge Justitsminister Zvonimir Šeparović har ministeriet ikke adgang til at påvirke domstolenes beslutninger. Justitsministeren bemærkede, at man i forhold til dette spørgsmål må tage i betragtning, at Kroatien er i en postkommunistisk overgangsperiode, og man er ved at rense det juridiske system for at være modtagelig for politisk indflydelse. I den nye forfatning foreskrives et uafhængigt retssystem med dommere, der er valgt på livstid. Dommerne bliver betalt bedre end nogen anden statsansat, hvilket styrker deres uafhængighed. Ministeren nævnte, at 60% af dommerne har virket i mindre end seks år, men at de efterhånden får erfaringer, og at det ser lovende ud.

Amtsdomstolen i Osijek forklarede om udnævnelse af dommere, at der i 1993 blev etableret et statsligt retsråd, State Judicial Council¹⁷, med 15 medlemmer, som træffer den endelige beslutning om udnævnelse af dommerne. Rådet består af otte dommere, fire offentlige anklagere, to juraprofessorer og en privat advokat. Herudover er præsidenten medlem af rådet. Dommerne udnævnes herefter af Parlamentet. I modsætning til tidligere, hvor dommerne blev udnævnt for otte år, udnævnes de nu på livstid.

Ifølge flere samtalepartnere herunder OSCE, ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb, en vestlig ambassade, Open Society, Helsinki Committee i Zagreb, Croatian Law Centre og Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek kan der stilles spørgsmål ved dommernes reelle uafhængighed. OSCE mente, at der findes dommere, som er meget politiserede. Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb var af den opfattelse, at dommerne reelt er valgt af regeringspartiet, HDZ, og langt fra er uafhængige. EU-kommissionens repræsentant var ligeledes af den opfattelse, at der ikke er tilstrækkelig adskillelse mellem regeringsmagten og dommerstanden. Ifølge kilden sker der en vis manipulering særligt ved Højesteret og Forfatningsdomstolen, og Forfatningsdomstolen har truffet en række afgørelser, der er blevet kritiseret efterfølgende. Der er politisk indflydelse på nøgleposter, hvorimod forholdene ved lavere retsinstanser er nogenlunde. Kilden nævnte et eksempel, hvor retspræsidenten for Højesteret blev kritiseret af Præsidenten, hvorefter dommeren trak sig fra sin stilling. Samme dommer er efterfølgende udnævnt til dommer i Forfatningsdomstolen. Local Democracy Agency bemærkede, at domstolene ikke er fuldstændigt uafhængige, men på den anden side heller ikke er fuldstændig i statsmagtens kontrol. Det afhænger ifølge kilden af den enkelte dommer og niveauet af domstolen.

En advokat ved Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek var af den opfattelse, at retssystemet ikke fungerer optimalt. Dommerne skal være politisk retlinede for at få en stilling. Ifølge Open Society er domstolssystemet på alle niveauer kontrolleret af regeringen, herunder Justitsministeriet.

Flere kilder herunder Open Society og Helsinki Committee i Zagreb bemærkede, at 65-70% af dommerne er udskiftet indenfor de sidste par år. Helsinki Committee i Zagreb mente, at HDZ derved har udnævnt personer, som partiet har fundet politisk egnede. Dette har ifølge kilden blandt andet været tilfældet for fem højesteretsdommere inklusive retsformanden. Helsinki Committee's præsident Vjekoslav Vidović angav at være tidligere Højesteretsdommer, og at han blev afsat af

¹⁷ Det statslige retsråd har ansvaret for udnævnelse, disciplinære sanktioner, herunder afsættelse, af dommere, retspræsidenter og offentlige anklagere. Parlamentets øvre hus nominerer personer til medlemskab af retsrådet, og repræsentanternes hus vælger medlemmerne for en periode på 8 år. U.S. Department of State, Croatia Country Report on Human Rights Practices for 1998, side 5.

Præsidenten, da denne ikke var tilfreds med hans beslutninger. Croatian Law Centre nævnte, at retssager, hvor der tidligere er meddelt amnesti, er genoptaget med anklager om krigsforbrydelser, og organisationen ser dette som et udtryk for, at domstolene er politiserede.

Ifølge en vestlig ambassade, Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek og den svenske dommer Christer Karphammer, der indtil foråret 1999 var ansat ved OSCE til monitorering af domstolssystemet, er der eksempler på forskelsbehandling på grund af nationalitet indenfor retssystemet. Den vestlige ambassade nævnte, at der er eksempler på, at kroaters sager behandles forlods. En advokat ved Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplevede ikke en direkte diskrimination af serbere, men en forskelsbehandling for eksempel i sagsbehandlingstid. Der er et stort antal uløste sager, og der vil derfor altid være en undskyldning for at lade en sag ligge. Ifølge Christer Karphammer er retssystemet generelt godt, men er der etniske eller politiske interessekonflikter, så vil retssystemet være tvunget til at følge de politiske. Serberne kan derved ikke regne med en fair trial, og det gælder i hele retssystemet for såvel civile- som strafferetsager.

Ifølge Open Society og den svenske dommer Christer Karphammer er domstolen i Osijek i Østslavonien særlig problematisk. Christer Karphammer bemærkede, at retspræsidenten tilhører højrefløjen af HZD.

9.2.4. Ressourcer.

Ansatte ved Justitsministeriet nævnte som et generelt problem, at domstolene er overbebyrdede, og at mange dommere er uerfarne. Man forsøger dog at etablere nye domstole og indføre computerregistrering m.v. for at få sagerne behandlet hurtigere. Ifølge flere kilder er der omkring en million uløste sager, og EU-kommissionens repræsentant nævnte, at det kan tage fire år at få behandlet en sag ved Handelsretten.

Ifølge flere kilder herunder OSCE, og EU-kommissionens repræsentant, en vestlig ambassade, Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek er der mange uerfarne dommere. Sidstnævnte kilde bemærkede, at det store antal unge dommere kunne ses som en fremtidsgaranti og skabe håb om en forbedring. Christer Karphammer vurderede, at på længere sigt vil retssystemet fungere og nævnte i den forbindelse, at dommerne netop har fået lønforhøjelse. EU-kommissionens repræsentant nævnte, at der er 1.500 dommere i Kroatien, hvilket er meget i forhold til landets størrelse.

Ifølge EU-kommissionens repræsentant og Christer Karphammer er der ikke megen korruption ved domstolene.

10. Forhold omkring Amnestilovgivningen.

Der er i Kroatien vedtaget amnestilovgivning i henholdsvis 1992, 1995 og senest den gældende lovgivning fra 1996, der vedlægges som bilag 7. Snježana Bagić, der er viceminister i Justitsministeriet, og Croatian Law Centre oplyste, at der har ikke har været væsentlige indholdsmæssige ændringer i de nævnte love om amnesti.

Ifølge loven meddeles amnesti for lovovertrædelser begået under eller i forbindelse med aggression, væbnet oprør eller væbnet konflikt i Den Kroatiske Republik. Amnesti gælder for lovovertrædelser begået i perioden fra den 7. august 1990 til den 23. august 1996. Undtaget af amnestiloven er krigsforbrydelser og overtrædelser af den kroatiske straffelov, der er begået uden forbindelse med konflikten.

Flere regeringskilder og Joint Council of Municipalities oplyste, at meddelelse af amnesti indebærer, at dømte ikke skal afsone resten af deres straf, at verserende retssager eller efterforskningsskridt stoppes, og at eventuelle mistænkte skal løslades.

10.1. Implementering af amnestilovgivningen.

10.1.1. Antallet af personer omfattet af amnestilovgivningen.

Justitsministeriet oplyste, at der er udstedt omkring 18.000 dekreter om amnesti på landsplan.

Ifølge amtsdomstolen i Osijek amt er der i Osijek amt truffet beslutninger om amnesti for cirka 10.000 personer. Domstolen bemærkede, at sager, der er omfattet af amnestiloven, tages op af myndighederne ex officio. Den offentlige anklager for Vukovar amt supplerede, at amtsdomstolen i Vukovar blev stiftet den 15. august 1997 og derfor ikke har spillet en større rolle i forbindelse med implementering af lovgivningen, men at cirka 13.700 personer blev omfattet af loven under Osijek-rettens virke i såvel Osijek og Vukovar amt.

Den svenske dommer Christer Karphammer har indtil foråret 1999 overvåget implementeringen af amnestilovgivningen ved domstolene i Østslavonien. Han oplyste, at 13.575 personer er meddelt amnesti. Ifølge Joint Council of Municipalities er 13.500 personer meddelt amnesti i Østslavonien, hvoraf størstedelen er serbere. Der er også meddelt amnesti til nogle få deserterede kroatiske soldater

10.1.2. Retssager in absentia

Den offentlige anklager for Vukovar amt forklarede, at der under UNTAES' mandat over Donauregionen var sager, hvor anklagemyndigheden ikke kunne opnå kontakt med den anklagede, da de kroatiske myndigheder ikke havde egen jurisdiktion over området. I sådanne tilfælde blev der rejst tiltale, foretaget bevisførelse og domfældelse in absentia i henhold til reglerne i straffeloven. Herefter blev der i størstedelen af sagerne meddelt amnesti. Det var ikke muligt for anklageren at angive antallet af personer, der er dømt in absentia. Joint Council of Municipalities bemærkede, at 90% af retssagerne omhandlede serbere, der blev dømt for oprør mod den kroatiske stat. De resterende sager vedrørte kroater, der blev dømt for desertering, terrorisme m.m. Næsten alle serbiske mænd i den våbenføre alder blev retsforfulgt, og 95% blev dømt in absentia.

10.1.3. Forkyndelse af amnesti

Ifølge en dommer ved amtsdomstolen i Osijek amt indeholder en beslutning om meddelelse af amnesti en række biografiske oplysninger på den pågældende såsom dennes for- og efternavn, forældres navne, fødselsdag, civilstand, sidst kendte adresse og navnet på eventuelle børn. Dommeren bemærkede, at under krigen kunne man oftest ikke forkynde beslutningen om amnesti for den pågældende personligt, og UNPROFOR måtte aflevere beslutningen til de pågældende. Efter ophøret af UNPROFOR's mandat blev beslutningen sendt anbefalet til den pågældende. Hvis den kom retur, eller man ikke kunne komme i kontakt med den pågældende, blev beslutningen hængt op på rettens opslagstavle i en bestemt periode. Endvidere fik den anklagedes forsvarer en kopi af beslutningen. Der er ifølge dommeren ingen garanti for, at alle har fået besked, men dommeren tilføjede, at alle kan henvende sig til domstolen med en forespørgsel. Den pågældende vil derefter enten med det samme eller indenfor en måneds tid få svar på, om han eller hun er meddelt amnesti. Dommeren oplyste, at det er muligt at give fuldmagt til en herboende advokat eller slægtning, der kan modtage brevet.

Den offentlige anklager for Vukovar amt nævnte tilsvarende, at der hænger en tavle i retten med navne på personer, der har modtaget amnesti. Endvidere bliver der sendt besked herom til den pågældendes sidst kendte adresse. Alle personer kan endvidere henvende sig til retten såvel skriftligt som telefonisk og få oplyst, om de er meddelt amnesti. Anklageren havde ikke personligt modtaget nogen henvendelse af denne art.

Christer Karphammer mente ikke, at det er muligt for serbere at henvende sig til domstolene og få kontrolleret, om de er omfattet af amnestien. Han oplyste, at myndighederne har sendt en række lister vedrørende personer, der er meddelt amnesti, til Joint Council of Municipalities. Disse lister indeholder dog ikke konkrete afgørelser, og det er ofte umuligt med sikkerhed at identificere de pågældende. Christer Karphammer nævnte et eksempel på en liste med 1.033 navne uden særlige biografiske detaljer. Han understregede, at dette dog ikke udelukker, at den samme person ikke også figurerer på en liste for krigsforbrydere.

Joint Council of Municipalities oplyste, at rådet havde forsøgt at viderebringe oplysningerne fra disse lister til de pågældende. En betydelig del af afgørelserne kunne imidlertid ikke afleveres, enten fordi de pågældende er udrejst, eller fordi der ikke er tilstrækkelige oplysninger til at identificere vedkommende. Rådets medlemmer mener, at man kan henvende sig til domstolen og få oplyst, hvorvidt man er meddelt amnesti eller ej. Man kan også henvende sig til fællesrådet. Medlemmerne var af den opfattelse, at amnestibeslutningerne har mistet deres gyldighed, da der er rejst nye sager om krigsforbrydelser.

Ifølge Norwegian Refugee Council har det skabt en del usikkerhed, at serbere ikke ved, om de er meddelt amnesti eller ej. Organisationen prøvede at etablere en database over personer, der er meddelt amnesti, men da 5-10% af sagerne var registreret, måtte de opgive projektet af ressourcemæssige årsager. Organisationen havde på det tidspunkt modtaget 3.000-4.000 dekretter, der indeholdt 30.000 navne på personer, der blev meddelt amnesti for forskellige handlinger i det østlige Kroatien. Samme kilde mente dog, at man kan henvende sig til domstolen og få oplyst, om man er meddelt amnesti.

Viceministeren i Justitsministeriet oplyste, at hun via sit arbejde for Art. 11 Kommissionen¹⁸ kunne informere en række serbere, der opholder sig i Serbien eller Bosnien-Hercegovina, om at der pågår undersøgelser vedrørende strafbare handlinger mod dem. Man har via kommissionen informeret i mere end 500 sager

10.1.4. Nye anklager for krigsforbrydelser.

OSCE i Zagreb nævnte, at de kroatiske myndigheder i 1996 havde en liste med 1.000 personer, der var mistænkt for krigsforbrydelser. Denne liste blev efter internationalt pres i flere omgange nedbragt til henholdsvis cirka 800 og 150 personer. I 1997 oplyste de kroatiske myndigheder overfor UNTAES, at der på grund af manglende beviser alene ville blive rejst anklage for krigsforbrydelser overfor 25 personer. Ifølge OSCE var der samtidig en aftale om, at de kroatiske myndigheder skulle informere International Criminal Tribunal for former Yugoslavia (ICTY), hvis andre end de 25 ville blive mødt med anklager om krigsforbrydelser på grundlag af nye beviser. OSCE nævnte, at det desuden fremgår direkte af den kroatiske regerings Programme on Establishment of Trust, at justitsministeren skal informere ICTY om nye anklager for krigsforbrydelser. Dette sker imidlertid ikke.

EU-kommissionens repræsentant i Zagreb bemærkede, at usikkerhed om implementering af amnestien er et af hovedproblemerne for serberne. Der har været arrestationer af personer, som man anså som omfattede af amnestiloven. Ifølge samme kilde har den kroatiske regering ikke efterlevet den ovennævnte aftale om informering af ICTY.

Justitsministeren Svonimir Šeparović understregede, at der har været gennemsigtighed i forhold til processen om meddelelse af amnesti i Kroatien. Viceministeren supplerede med, at alene få retssager er rejst efter reintegrationen, og der er tale om nye sager, hvor der ikke tidligere har været tilstrækkelige beviser for at retsforfølge. Hun oplyste endvidere, at ICTY er blevet informeret om de nye retssager vedrørende krigsforbrydelser.

Amtsborgmesteren for Osijek amt, Branimir Glavas, bemærkede, at amnestilovgivningen efterleves fuldt ud. Retsvæsenet behandler for tiden 4-5 sager blandt andet vedrørende Šodolovci-gruppen (se nedenfor) under konkrete sager. Sagerne har ifølge Branimir Glavas skabt nervøsitet blandt serbere, og han mener, at det skaber problemer at rejse sager om krigsforbrydelser, men kommer der en anmeldelse, bliver myndighederne nødt til at behandle den. Branimir Glavas bemærkede, at man altid vil kunne reagere, hvis der er uregelmæssigheder under retssagen, og Præsidenten kan meddele amnesti til den dømte. En dommer, der er leder af den strafferetlige afdeling ved amtsdomstolen i Osijek, oplyste, at domstolen den seneste tid har behandlet to sager om krigsforbrydelse. Den første sag vedrør to personer i Dalj, hvoraf den ene, en politibetjent, er til stede under sagens behandling, og den anden retsforfølges in absentia. Den anden sag er Šodolovci-sagen (jf. nedenfor), hvor fem personer blev dømt ved denne ret i maj måned og afventer appel til Højesteret.

Borgmesteren i Beli Manastir oplyste, at alle er meddelt amnesti, og at der ikke er rejst nogen nye sigtelser relateret til krigen. Da delegationen et par dage senere den 7. september 1999 talte med

¹⁸ Ifølge Art. 11 i Erdut-aftalen skal en kommission bestående af ambassadører i Zagreb overvåge implementeringen af Erdut-aftalen.

Christer Karphammer kunne denne oplyse, at der dagen forinden var rejst en sag om krigsforbrydelser i Beli Manastir.

For så vidt angår **Vukovar amt** nævnte amtsborgmesteren, Rudolf König, at de fleste serbere er omfattet af amnestien, men kommer der nye beviser på, at personer har dræbt civile eller lignende, så rejses der sager for krigsforbrydelser. Langt størstedelen af de personer, der er ansvarlige for krigsforbrydelser, er flygtet for længe siden, og et lille antal er dømt in absentia under en almindelig retssag. Borgmesteren for Vukovar nævnte, at hvis man kunne retsforfølge krigsforbrydere, ville det hjælpe serberne generelt, da ikke alle serbere ville mistænkes for at være ansvarlige for krigsforbrydelser. Borgmesteren tilføjede i den forbindelse, at der er begået meget alvorlige forbrydelser i Vukovaramrådet og appellerede til, at serbere henvender sig eventuelt anonymt med oplysninger.

Næsten samtlige kilder herunder OSCE, EU-kommissionens repræsentant, ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb, en vestlig ambassade, Croatian Law Centre, Norwegian Refugee Council, Helsinki Committee i Zagreb, Open Society og Centre for Peace, Non-violence and Human Rights gav udtryk for deres bekymring omkring implementeringen af amnestilovgivningen.

OSCE oplyste, at der tidligere var meget få sager om krigsforbrydelser, men at der på det seneste er sket en stigning i antallet af arrestationer af personer relateret til krigen. De nye sager har skabt usikkerhed blandt serberne omkring gyldigheden af de udstedte amnestier. En ansat ved OSCE havde i december måned været i Serbien og havde talt med serbiske flygtninge. Han oplyste, at flygtningenes hovedbekymring ved en tilbagevenden til Østslavonien var risikoen for at blive mødt med anklager relateret til krigen. Det var OSCE's opfattelse, at yngre serbere frygter retsforfølgelse, at serbere har en begrundet frygt for at vende tilbage til Østslavonien, og at dette er årsagen til, at næsten udelukkende ældre serbere vender tilbage.

Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb nævnte, at der er rejst mange anklager den sidste tid. Der er ingen garanti for ikke at blive retsfulgt for krigsforbrydelser, og derfor kan den mandlige befolkning have en begrundet frygt for blive mødt med anklager. Det betyder, at flygtningene i Serbien ikke vender tilbage og er samtidig en af årsagerne til, at serbere udrejser fra området.

Ifølge en vestlig ambassade er der ikke nogen gennemsigtighed omkring meddelelse af amnesti, og processen er meget politisk. Der har været tilfælde, hvor anklagemyndigheden rejser sag om en borgerlig forbrydelse, for at den kan undgå at rejse sag om krigsforbrydelser. Forholdene omkring amnestien er en hindring for serbisk tilbagevenden. Samme kilde nævnte, at den kroatiske ambassade i Serbien har afvist at udstede pas til cirka 6.000 personer med henvisning til, at der pågår undersøgelser for kriminelle handlinger mod dem. Dette er ifølge kilden et unormalt stort antal personer.

Helsinki Committee i Zagreb nævnte, at der over de sidste to år er rejst en række nye sager om krigsforbrydelser, og at der har været mange domfældelser. Der har været nogle nye lister over personer, der er mistænkt for krigsforbrydelser og eksempler på, at alle personer i en landsby er nævnt. Serbere føler en stor usikkerhed overfor, hvorvidt de er opført på en sådan liste eller ej.

Flere kilder herunder OSCE i Zagreb og en vestlig ambassade nævnte, at der er tilfælde, hvor personer er blevet kontrolleret ved de serbiske myndigheder for eventuelle verserende kriminelle

anklager, og hvor der efterfølgende er rejst retssag for krigsforbrydelser. OSCE nævnte en sag fra Sisakområdet, hvor en serber blev sigtet i 1994 og efterfølgende meddelt amnesti. Den pågældende vendte tilbage til Sisak, fik udstedt pas og blev ansat ved politiet (i hvilken forbindelse, der ifølge OSCE må være foretaget et sikkerhedscheck på den pågældende), hvor han efterfølgende er arresteret for krigsforbrydelser. Ifølge OSCE er der på det seneste kommet flere eksempler på sådanne sager. En vestlig ambassade nævnte ligeledes et eksempel, hvor Indenrigsministeriet havde oplyst, at der ikke pågik undersøgelser om kriminelle forhold mod en serbisk politibetjent, men hvor den pågældende efterfølgende blev anklaget for krigsforbrydelser.

UNHCR oplyser, at serbere, der er vendt tilbage med assistance fra UNHCR efter deres oplysninger ikke er mødt med anklager om krigsforbrydelser. UNHCR giver personer, der ønsker at vende tilbage, juridisk rådgivning og kan undersøge for de pågældende, om der pågår undersøgelser for kriminelle forhold. Dette udgør dog ikke ifølge UNHCR en garanti for, at de pågældende ikke senere kan blive anklaget for forhold relateret til krigen. Organisationen henviser i øvrigt til OSCE som hovedkilde på dette område.

Monitorering foretaget af Croatian Law Centre.

Croatian Law Centre har i to omgange gennemført systematisk monitorering af sager i Kroatien vedrørende krigsforbrydelser. En række advokater overvåger retsmøderne og melder tilbage til projektets leder advokat, Čedo Prodanović, og efterfølgende udarbejdes en analyse af retssagerne. Čedo Prodanović oplyste, at centret gennemførte et projekt i 1996 og netop er ved at afslutte endnu en evaluering af de seneste sager. Han forklarede, at der kort tid efter Operation Storm i august 1995 blev rejst tiltale for krigsforbrydelser i en række sager. Der var tale om serbere, der havde været medlemmer af de væbnede styrker i den Serbiske Krajina Republik. De pågældende var typisk tidligere meddelt amnesti som normale soldater. I slutningen af 1995 blev sagerne genoptaget som krigsforbrydersager, uden at der var nogen ændrede fakta eller omstændigheder. Advokaten beskrev det således, at kun farven på sagens omslag var en anden. De pågældende blev tilbageholdt i omkring 6-7 måneder, hvorefter størstedelen blev løsladt, da der ikke var nogen beviser. Han oplyste, at ifølge den kroatiske straffeprocess kan personer alene varetægtsfængsles i seks måneder. Meget få blev endelig dømt. Advokaten så det som en måde til at tvinge serbere til at forlade området. Croatian Law Centre behandlede 10 sådanne sager ved domstolen i Karlovac, og som blev afgjort i slutningen af 1996 (august-december 1996), men der var flere af samme type.

Derudover har Croatian Law Centre haft et monitoreringsprojekt i 1996. Monitoreringen omhandlede 30 sager vedrørende 36 serbere og tre sager vedrørende ni kroater. Alle serbere blev idømt fængselsdomme på 8-10 år. Resultatet af centrets første monitorering var, at retssikkerheden afhang af den anklagedes nationalitet. Serbere fik typisk kort procedure og hårde straffe. Alle kroater blev løsladt, bortset fra én person, der tilstod sin skyld. Der var tydeligvis en meget forskellig tilgang til sagerne, og dette afhang af den anklagedes nationalitet.

Čedo Prodanović nævnte, at der på det seneste er rejst nye sager vedrørende krigsforbrydere. Centrets nuværende monitorering vedrører 19 sager omhandlende 27 personer. Disse sager er fra hele Kroatien (ved de tidligere frontlinier), og der er ingen kroater i blandt. Centret har ikke endeligt analyseret informationerne, men sagerne synes at ligne de tidligere. I de nuværende sager bliver de pågældende typisk dømt ved første instans ved utilstrækkelige beviser, og det tager derefter Højesteret cirka seks måneder, før de løslader de pågældende.

10.1.5. Generelle kommentarer til retssagerne.

Flere kilder herunder OSCE, en vestlig ambassade, ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb og Croatian Law Centre gav udtryk for, at de kroatisk myndigheder med de nye sager om krigsforbrydelser bevidst ønsker at skabe frygt blandt serbere. Čedo Prodanović fra Croatian Law Centre var af den opfattelse, at målet med disse sager er at skræmme serberne fra at vende tilbage. Det er advokatens personlige opfattelse, at serbere udrejser på grund af økonomiske årsager, men også fordi de frygter repressalier, og at de har en begrundet frygt herfor.

Ifølge ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb sender myndighederne med de nye sager et budskab til serbiske mænd om, at alle der vender tilbage kan risikere sådanne anklager. I et tilfælde blev det offentliggjort i den lokale presse, at en serber ville blive arresteret for krigsforbrydelser. Dette skete imidlertid en uges tid før anklagemyndigheden rejste tiltale, og den pågældende havde derfor mulighed for at flygte. Ifølge samme kilde er det langsigtede formål at få serbere ud af Østslavonien, og dermed er det etnisk udrensning. En vestlig ambassade mente, at det er en bevidst kroatisk politik, der har til formål at sikre, at kroater forbliver i flertal i Østslavonien og Knin. Kilden fandt, at den mangelfulde implementering af amnestilovgivningen skulle ses i lyset heraf.

Den offentlige anklager i Vukovar mente ikke, at de seneste retssager i amtet gav anledning til bekymring i befolkningen, da serberne selv ved, hvad de har gjort. Hvis de ikke er ansvarlige for krigsforbrydelser, vil de ikke blive retsforfulgt.

Local Democracy Agency bemærkede, at der i Kroatien var begået krigsforbrydelser mod hundredvis af civile. Normalt ville man retsforfølge samtlige ansvarlige, men der blev truffet en politisk beslutning om at give amnesti. Da den kroatisk regering ikke ville retsforfølge kroatisk krigsforbrydere, kunne man ikke retsforfølge serbere. Der blev derfor i samarbejde med det internationale samfund lavet en aftale om, at kun omkring 100 personer var mistænkt for krigsforbrydelser. Den kroatisk regering har efterfølgende tilføjet lidt flere serbere som mistænkte krigsforbrydere. Antallet er ikke højt og er mere af symbolsk værdi. De virkelige krigsforbrydere er i udlandet eksempelvis i Beograd. Ifølge organisationen har amnestispørgsmålet ikke betydning for serbernes udrejse.

10.1.6. Eventuelle fremtidige sager.

Den offentlige anklager for Vukovar amt bemærkede, at det er vanskelig at sige noget om antallet af fremtidige retssager for krigsforbrydelser. Det afhænger af, hvilke beviser, der kommer frem. Anklageren nævnte, at i der i slutningen af august blev fundet en grav med ti personer herunder syv kvinder, to mænd og et barn. Der er stadig mange savnede, og der kan i den forbindelse komme flere sager.

Den svenske dommer Christer Karphammer nævnte, at der er lidt over 100 personer på en liste, der mistænkes for krigsforbrydelser, og at der kommer flere personer på listen. Det er dommerens personlige skøn, at højst halvdelen af disse er krigsforbrydere, og at i sidste ende vil omkring 300 personer blive mødt med sådanne anklager.

Joint Council Municipalities bemærkede, at man ikke ønsker at beskytte personer, der har begået krigsforbrydelser, men rådet kan ikke acceptere de politisk motiverede retsforfølgelser. Implementeringen af amnestilovgivningen har skabt retlig usikkerhed hos serbere, og i mange tilfælde har der ikke været tilstrækkelige beviser. På nuværende tidspunkt er cirka 90 serbere

fængslet. Samme kilde anslår, at der er sager om krigsforbrydelser vedrørende 350-400 personer. Kilden bygger sit skøn på de nuværende anklagede; 25 i Vukovar, 42 i Baranja, 27 i Dalj, 32 i Mikluševci og 36 i Borovo Naselje, sammenholdt med regeringens tidligere liste over mistænkte krigsforbrydere.

Serb National Council nævnte, at der er fængslet mindst 80 serbere for handlinger begået i relation til krigen. Serb National Council har besøgt de pågældende. 1/4 er fængslet indenfor det sidste år. Kilden er af den opfattelse, at der ikke er tale om krigsforbrydelser. I Vestslavonien er to personer fængslet for den samme forbrydelse. Nogle sidder fængslet uden tilstrækkeligt bevis og må vente mindst to år på en Højesteretshøring.

10.1.7. Konkrete sager.

Aktuel sag vedrørende 23 anklagede i Vukovar.

Den offentlige anklager i Vukovar nævnte en aktuel sag, hvor 23 personer er anklagede for folkedrab/krigsforbrydelser. Sagen begyndte i Vukovar den 16. september 1998. Alene én person befinder sig i Vukovar. De øvrige er udrejst sandsynligvis til Forbundsrepublikken Jugoslavien. Anklagen lyder på folkedrab efter art. 119 i Kroatiens straffelov og art. 120 om krigsforbrydelser mod civile. Overgrebene fandt sted efter Vukovars fald, hvor civile kroatiske personer blev ført til et handelsfirma og henrettet. Anklagemyndigheden kendte til sagen under UNTAES perioden, men havde ikke adgang til beviserne, og der har ikke tidligere været rejst sager mod de pågældende. I 1998 lavede myndighederne en større undersøgelse i Vukovar, hvor man fandt de dræbte. Anklageren regner med, at sagen er færdigbehandlet inden udgangen af året. Advokat Čedo Prodanović fra Croatian Law Centre bemærkede, at centret ikke har monitoreret denne sag, men ifølge mediernes behandling af sagen er der flere vidnesbyrd på, at den pågældende har begået krigsforbrydelser.

Forundersøgelser vedrørende sag i Borovo Selo.

Den offentlige anklager i Vukovar nævnte en anden sag vedrørende en person fra Borovo Selo. Den pågældende er anklaget for overtrædelse af den kroatiske straffelov art. 120 om krigsforbrydelser mod krigsfanger. Ifølge anklageren foregår der stadig forundersøgelser i sagen, herunder vidneafhøringer. Den pågældende er afhørt af politiet og har haft adgang til advokat. Sagen blev rejst, da en privatperson, der var vendt tilbage til området, havde genkendt den pågældende og anmeldt sagen til politiet. Den anklagede er politimand og var chef for 4. afdeling i 1999. Den pågældende er mistænkt for overgreb i forbindelse med tilbageholdelse af krigsfanger i Borovo Selo.

Šodolovci-gruppen.

Ifølge OSCE forsøger de kroatiske myndigheder i nogle sager at dømme serbere på baggrund af et kollektivt ansvar. Organisationen nævnte i den forbindelse Šodolovci-sagen, hvor en række personer fra byen Šodolovci syd for Osijek blev dømt i første instans for krigsforbrydelser på grund af et militært angreb på civile områder i Osijek by. Borgmesteren og en række andre beboere blev dømt 8-15 års fængsel, og der stod i dommen, at alle byens beboere var skyldige.

Amtsdomstolen i Osijek oplyste, at Šodolovci-gruppen tidligere blev dømt in absentia. En af gruppens medlemmer meldte sig til politiet og blev varetægtsfængslet. Straffesagen blev herefter

genoptaget, og den pågældende er dømt i maj 1999 ved domstolen i Osijek og afventer afgørelse fra Højesteret. Den internationale krigsforbryderdomstol har været interesseret i Šodolovci-sagen. Repræsentanter fra domstolen har talt med Osijek-domstolens retsformand om eventuel overførelse af sagen til Haag.

Ifølge flere kilder herunder en vestlig ambassade, Croatian Law Centre og ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb blev Šodolovci-gruppen dømt uden tilstrækkelige beviser. Ansatte ved UN High Commissioner for Human Rights i Zagreb bemærkede, at ingen vidner kunne identificere de anklagede, og alligevel blev de dømt. En af de anklagede var under den tidligere sag dømt for at aflaste en lastbil for ammunition og blev nu dømt for krigsforbrydelser. Ifølge Croatian Law Centre er der mange kritisable forhold vedrørende retsprocessen i Šodolovci-sagen. Centrets advokat Čedo Prodanović mente ikke, at der er tale om krigsforbrydere. De var til stede i landsbyen på det tidspunkt, hvor der var heftige bombardementer af Osijek by. En vestlig ambassade bemærkede, at de fem serbere blev dømt på kollektivt grundlag. Bevismaterialet var utilstrækkeligt. Domfældelsen kom som en overraskelse for det internationale samfund og de serbiske ledere.

Christer Karphammer bemærkede, at de tiltalte i Šodolovci-sagen blev løsladt under sagens behandling. De blev i området og havde fast arbejde, og alle forventede, at de ikke blev dømt. De blev imidlertid dømt henholdsvis tre, elleve og femten års fængsel. Han tilføjede, at justitsministeren havde et møde med dommeren i sagen umiddelbart efter den afsluttende domsforhandling. Et par dage efter blev dommen afsagt.

Ifølge Norwegian Refugee Council var Šodolovci-gruppen regulære soldater, der ikke havde noget individuelt ansvar for bombningen af Osijek by.

Joint Council of Municipalities bemærkede, at de fem personer i Šodolovci-sagen vendte tilbage til Østslavonien efter, at det internationale samfund og Joint Council of Municipalities garanterede, at der ikke ville ske dem noget. De blev imidlertid dømt 8-15 år uden at være skyldige.

Horvat-sagen.

OSCE i Zagreb oplyste, at Horvat opholdt sig i Tyskland, da han blev anklaget for krigsforbrydelser, og de kroatiske myndigheder anmodede Tyskland om at udlevere ham. Den 16. oktober 1996 blev han arresteret i Tyskland, og han blev udleveret til Kroatien den 5. marts 1997. Horvat blev efterfølgende dømt 5 års fængsel for krigsforbrydelser ved amtsdomstolen i Osijek, og sagen er stadfæstet i Højesteret.

Domstolen i Osijek nævnte, at Horvat blev dømt ved denne domstol i første instans og at dommen efterfølgende blev stadfæstet ved Højesteret.

Flere kilder herunder Norwegian Refugee Council og Christer Karphammer var kritiske overfor domfældelsen på grundlag af de fremlagte beviser. Christer Karphammer oplyste, at Horvat, der den 16. december 1998 blev idømt 5 års fængsel, nu har været fængslet i to et halvt år, og at det er problematisk, at dommen først blev afsagt fire en halv måned efter, at domsforhandlingerne var afsluttet. Norwegian Refugee Council bemærkede, at fem års fængsel er en mild dom, men at beviserne i den pågældende sag var meget ufuldstændige.

11. Ind- og udrejseforhold, herunder pasforhold.

11.1. Udstedelse af rejsedokumenter.

Politiet oplyste, at den kroatiske lov om udstedelse af rejsedokumenter fra 1991 fortsat er gældende, og at der ikke siden lovens vedtagelse er foretaget væsentlige ændringer heri, men at nye bestemmelser vil træde i kraft den 1. januar 2000. Politiet kunne ikke oplyse om det nøjagtige indhold af ændringerne, men formodede, at det væsentligste er, at nationalitetspas herefter skal udstedes centralt, hvor de i dag udstedes lokalt.

Ansøgninger om nationalitetspas skal i dag indgives til den lokale politistation i det område, hvor ansøgeren bor. Afgørelser om pasudstedelse træffes af den lokale myndighed, som alene kan give afslag af følgende to årsager:

- 1) årsager vedrørende værnepligtsforhold og
- 2) strafferetlige årsager.

De lokale myndigheder har adgang til et centralt register, hvoraf det fremgår, om en person er eftersøgt. De forskellige domstole indsender oplysningerne til registret, der er tilgængeligt for en række myndigheder, og registret opdateres dagligt. På den måde kan myndighederne sikre sig, at der ikke bliver udstedt nationalitetspas til personer, der er eftersøgte. Nationalitetspas udstedes normalt samme dag, som ansøgningen indgives. Der udstedes hver dag tusinder af pas, men da de fleste nu har fået pas, er antallet af ansøgninger kraftigt nedadgående. Hvis der meddeles afslag på udstedelse af pas, kan den pågældende klage til Indenrigsministeriet. Sagsbehandlingstiden i Indenrigsministeriet tager typisk en måned. Det koster 120 konu at få udstedt et pas, men herudover skal der betales forskellige gebyrer. Priserne er ens for alle statsborgere. Politiet afviste påstande om, at serbere skal betale mere for pasudstedelse end kroater og tilføjede, at indtil for cirka et år siden blev pas til serbere fra Donauregionen udstedt gratis. Omkring 90 % af serberne benyttede sig af dette. Der laves forfalskede pas, og de fremstilles typisk i form af billedudskiftning i udlandet. Forfalskninger vedrører alle nationaliteter, herunder kroater, ungare og serbere.

UNHCR i Zagreb oplyste, at myndighederne foretager kontrol af ansøgeren via forskellige registre, inden der bliver udstedt et nationalitetspas. Der er dog ikke nogen garanti for, at ansøgeren også bliver kontrolleret via de regionale domstole inden passet udstedes.

OSCE i Zagreb oplyste, at kriminalregistret gennemgås, inden der bliver udstedt nationalitetspas. På den anden side bliver der hele tiden rejst nye anklager, og det kan derfor ikke udelukkes, at der verserer en sag mod den person, der lovligt har fået udstedt et pas.

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek oplyste, at udstedelse af nationalitetspas som udgangspunkt betyder, at indehaveren ikke har noget udestående med myndighederne. Dette gælder dog kun på udstedelsesdatoen, og det er ikke nogen garanti for, at der ikke efterfølgende kan blive rejst sager mod den pågældende. Desuden kan personer risikere at blive tilbageholdt ved grænsen, selv om de forinden har fået udstedt et pas. De kan eksempelvis blive tilbageholdt på

grund af mistanke om almindelig kriminalitet, selv om det i virkeligheden drejer sig om forbrydelser relateret til krigen.

Norwegian Refugee Council oplyste, at personer, der var mistænkt for forbrydelser begået under krigen, og mod hvem der verserede undersøgelser, fik afslag på udstedelse af nationalitetspas i 1997 og i 1998. Organisationen har i sådanne tilfælde hjulpet med at skrive klager til myndighederne. Tidligere ventede man i mange måneder, uden at der blev truffet nogen beslutninger, og mange, der fik udstedt pas i perioden 1997-1998, blev efterfølgende anklaget for forbrydelser. I dag tager udstedelse af pas og andre personlige dokumenter for kvinder som regel nogle dage, og for mænd en uge, idet der for mænds vedkommende skal foretages kontrol med de militære myndigheder.

Norwegian Refugee Council anførte, at en person ikke er cleareret af myndighederne, selvom vedkommende har fået udstedt et pas. Passet kan udstedes for ikke at give indtryk af, at der foregår undersøgelser mod den pågældende, således at han/hun forlader området. Desuden bliver grænsepolitiet lister over eftersøgte løbende ændret.

En vestlig ambassade oplyste, at cirka 6.000 personer har fået afslag på udstedelse af pas med den begrundelse, at der verserer en sag mod dem. Sådanne afslag er ifølge loven helt legale, men der er ikke gennemsigtighed i listerne over de personer, der er eftersøgte. Ambassaden tilføjede, at det er et unormalt højt antal personer, der mistænkes for et kriminelt forhold.

11.2. Kontrollen ved ind- og udrejser.

Om kontrollen i forbindelse med ind- og udrejse oplyste politiet, at den foretages på helt sædvanlig vis af de respektive grænsemyndigheder. De har adgang til det centrale register over eftersøgte, og kan således foretage kontrol i forbindelse med eftersøgtes ind- og udrejser. Da der er tale om stikprøvekontroller, er der ingen garanti for, at en eftersøgt ikke alligevel kan rejse ud af landet. Reglerne om straf for illegal ind- og udrejse findes i en særlig lov. Hvis en udlænding indrejser illegalt i Kroatien vil vedkommende blive straffet for lovovertrædelsen og udvist af landet. Ved illegal udrejse bliver den pågældende ikke straffet ved en tilbagevenden til Kroatien. Der findes, oplyste politiet, som i alle andre lande også et marked for illegale rejser i Kroatien. Der er især tale om rumænere, der bruger Kroatien som transitland for at rejse videre Vesteuropa.

UNHCR i Zagreb oplyste, at der ikke er nogen særlige restriktioner forbundet med udrejsekontrollen, og at personer, der er i besiddelse af pas ikke har nogen problemer. Personer, der illegalt er rejst ud af Kroatien bliver ikke retsforfulgt ved en tilbagevenden. Indrejsekontrollen er ikke anderledes i Kroatien end i alle andre europæiske lande. Hvis det konstateres, at en person indrejser med et falsk pas, bliver dette indberettet til Immigrationsmyndighederne. UNHCR bemærkede, at rejsende fra Slovenien ved landegrænsen kan nøjes med at fremvise ID-kort. UNHCR havde ikke kendskab til, at afviste asylansøgere har haft problemer ved indreisen i Kroatien, og tilføjede, at de kroatiske myndigheder ikke har informationer om, at den pågældende har søgt asyl i udlandet.

12. Liste over konsulterede organisationer og personer.

Association for Peace and Human Rights Baranja, Mr. Milorad Nenadović, Mr. Mirko Jević

Centre for Peace, Legal Advice and Psycho Social Assistance in Vukovar, Ms. Ankica Mikić, Ms. Milena Jurišić, Mr. Ljubomir Mikić, Mr. Pepić M. Drago

Centre for Peace, Non-violence and Human Rights Osijek, Human Rights Programme Director and Legal Adviser Ms. Biserka Milošević

Commission for Imprisoned and Missing Persons, Head of Office Mr. Tomislav Krstić, Ms. Mira Moržan and members of the Commission

County Court in Osijek, Vice-president Mr. Antun Bukvić, Judge and Head of the Criminal Department Ms. Ružica Šamuta

County Public Prosecutor in Vukovar, Ms. Biserka Treneski

County Trust Establishment, Mr. Franjo Zdravčević, Mr. Emil Šmit, Mr. Vinko Guksić, Mr. Marko Posavac, Mr. Tomislav Ilić, Mr. Jozo Juros, Mayor of Beli Manastir Mr. Simo Stupar, Mr. Darko Varga, Ms. Zorica Lučić, Mr. Željko Vajda

Croatian Helsinki Committee for Human Rights, President Mr. Vjekoslav Vidović, Acting Director Mr. Bojan Munjin, Senior Research Fellow Mr. Damir Gubiša, Mr. Čedo Prodanović

Croatian Law Centre, Head of Centre Ms. Kesna Grubić, Professor Ms. Jasna Omejer, Lawyer Mr. Čedo Prodanović, Lawyer Ms. Lovorka Kušan, Legal Adviser Ms. Nataša Đurović

Croatian Helsinki Committee for Human Rights in Osijek, Head of Office Mr. Jaroslav Pecnik

Croatian Red Cros, Mr. Emil Stošić, Ms. Julijana Vurm

Embassy of The Republic of Croatia, Denmark, Ambassador Dr. Mario Mikolić, Second Secretary Ms. Andrea Javor

Embassy (western) in Zagreb

European Union, Special Envoy Mr. Per Vinther

Government Office for Displaced Persons and Refugees (ODPR), Head of Office Mr. Lovre Pejčević, Secretary General Ms. Sonja Lovrecić,

Independent Democratic Serb Party (SDSS), President of the SDSS and Representative in the Parliament Dr. Vojislav Stanimirović, Mr. Jovan Ajduković, Mr. Milan Milić, Assistant Minister Mr. Milan Mirić

Karphammer, Crister, Swedish Judge, (Monitor by OSCE untill spring 1999)

Local Democracy Embassy, Mr. Damir Jurić, Mr. Olivier Haener

Mayor of Beli Manastir, Mr. Simo Stupar, Mr. Josip Lomparonić, Mr. Ogmjemović Žoran, Mr. Lubjmir Horvat and *Vice-president of the City Council of Beli Manastir* Mr. Mihajlović Radivoj

Mayor of Vukovar, Mr. Vladimir Štengl

Ministry of Education and Sport, Assistant Minister and Member of Joint Council of Municipalities Mr. Milan Milić

Ministry of Foreign Affairs, Ambassador and Assistant Minister Mr. Josip Paro, Ambassador and Assistant Minister Mr. Vladimir Drobnjak, Head of Department Mr. Snježana Novak, Counsellor Mr. Željko Vukosav, First Secretary Mr. Krešimir Kedmenec

Ministry of Justice, Minister of Justice Mr. Zvonimir Šeparović, Minister Deputy Ms. Snježana Bačić, Assistant Minister Ms. Lidija Lukina Karajković, Assistant Minister Mr. Ivan Turudić

Ministry of the Interior, Assistant Minister Mr. Joško Morić

Norwegian Refugee Council, Mr. Borislav Miogdragović, Ms. Tihana Hinek, Mr. Duško Simić, Mr. Draga Solar, Mr. Aleksandar Kojić, Ms. Snježana Vučenovic-Dokić

Office of the President, Political Adviser Ms. Vesna Škare Ožbolt

Open Society Institute Croatia, Executive Director Mr. Branko Vuković, Civil Society Program Director Mr. Drago Vručinić, Media Program Director Mr. Saša Milošević

OSCE in Vukovar, Mission Member Mr. Stephen Beale, International Monitor Ms. Giordana Raleff

OSCE Police Monitoring in Vukovar, Mr. Tom Johnson

OSCE in Zagreb, Mr. Peter Moesgaard Sørensen, Police Adviser Mr. Gerard Beekman, Return & Integration Adviser Mr. Oliver Lacey-Hall, Political adviser Mr. Paul Jukić and Mr. Matthias Lettner

Osijek Housing Commission, Head of Office Mr. Branko Pek

Police Headquarters in Vukovar-Srijem County, Mr. Stipo Rimać, Željko Šimundić, Mr. Zeljko Simundić, Mr. Josip Grčanac, Mr. Vladimir Dragun, and Head of Crime Department Mr. Tomislav Iljić

Prefect of Osijek-Baranja County, Mr. Branimir Glavas and representatives of Baranja Counties

Prefect of Vukovar-Srijem County, Mr. Rudolf König

Regional Office for Internally Displaced People in Osijek, Head of Office Ms. Nada Arbanas, Mr. Tomislav Krstić, Mr. Mira Moržan

Serb National Council, President and Member of Parliament Dr. Milorad Pupovac, Secretary General Mr. Jovan Vejnović

Joint Council of Municipalities, Chairman Mr. Miloš Vojnović, Vice-Chairman Mr. Jovan Ajduković, Mr. Milan Mirić, Mr. Mirko Jagetić, Assistant Minister, Mr. Milan Milić

Trust Establishment Committee in Vukovar, Mayor of Vukovar City Mr. Vladimir Štengl, Mr. Krešimir Šlafhauzer, Ms. Antonija Kukuljica, Mr. Tomislav Vukas, Mr. Gabrijel Takac, Mr. Miroslav Keravica, Mr. Đorđe Macut, Mr. Josip Grčanac

UNHCR in Osijek, Head of Office Mr. Gossian Kjiramand, Associate Liason Officer Ms. Shoko Hanzawa

UNHCR in Zagreb, Chief of Mission in Croatia Mr. Robert M. Robinson, Assistant Public Information Officer Mr. Andrej Mahečić, Durable Solutions Officer Mr. Jose Belleza

UN High Commissioner for Human Rights, Zagreb, staffmembers

United Nations, International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, staffmember

Vukovar Housing Commission, Mr. Stipe Seremet, Mr. Zoran Bračić, Ms. Brano Sjuvić

Vukovar Office for Displaced Persons and Refugees, Head of Office Mr. Ante Drmić

13. Anvendt litteratur.

Amensty International Report 1999: Croatia.

Croatian Law Centre: Croatian Critical Law Review. Volume, 1, 2 og 3. Zagreb 1998

Fledelius, Karsten: Jugoslaviens sygdom og død. København 1999

Glenny, Misha: The Fall of Yugoslavia. UK 1992

Human Rights Watch: Croatia. Second Class Citizens: The Serbs of Croatia. Marts 1999

Judah, Tim: The Serbs. History, Myth & the Destruction of Yugoslavia. UK 1997

U.N. Commission on Human Rights: Question of the Violation of Human Rights and Fundamental Freedoms in Any Part of the World. Situation of Human Rights in the Former Yugoslavia. Report by Jiri Dienstbier. Jan. 1999.

UNHCR: UNHCR Position Paper regarding the Treatment of Asylum-Seekers originating from Eastern Slavonia. Februar 1998.

UNHCR: Måned, kvartals og årsrapporter 1998 og 1999

U.S. Department of State: Croatia Country Report on Human Rights Practices for 1998. Feb. 1999

14. Forkortelser.

APN	The Government Agency for Transactions in Specified Real Estate
CPRC	Commission for Real Property Claims
DP's	Displaced Persons
FRY	Federal Republic of Yugoslavia
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
JCM	Joint Council of Municipalities
HDZ	Hrvatska Demokratska Zajednica (Croatian Democratic Union)
NGO	Non-Governmental Organisation
ODPR	Office for Displaced Persons and Refugees
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
RC	Republika Srpska
SAO	Srpska Autonomna Oblast (Serb Autonom Region (SAR))
SDSS	Samostalna Demokratska Srpska Stranka (Independent Democratic Serb Party)
SDS	Samostalna Srpska Stranka (Independent Serb Party)
UNCRO	U.N. Confidence Restoration Mission
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNPROFOR	U.N. Protection Force
UNTAES	U.N. Transitional Authority for Eastern Slavonia, Baranja and Eastern Sirmium

15. Bilagsfortegnelse.

Bilag 1, kort over Kroatien

Bilag 2, kort over kroatiske amter efter UNTAES perioden

Bilag 3, kort over kroatiske kommuner med indtegnelse af sektorområderne

Bilag 4, statistik over den serbiske befolkning i den tidligere UNTAES region fra 1991-1999

Bilag 5, statistik over den fastboende befolkning i hhv. Osijek amtet og Vukovar amtet samt for begge amter tilsammen.

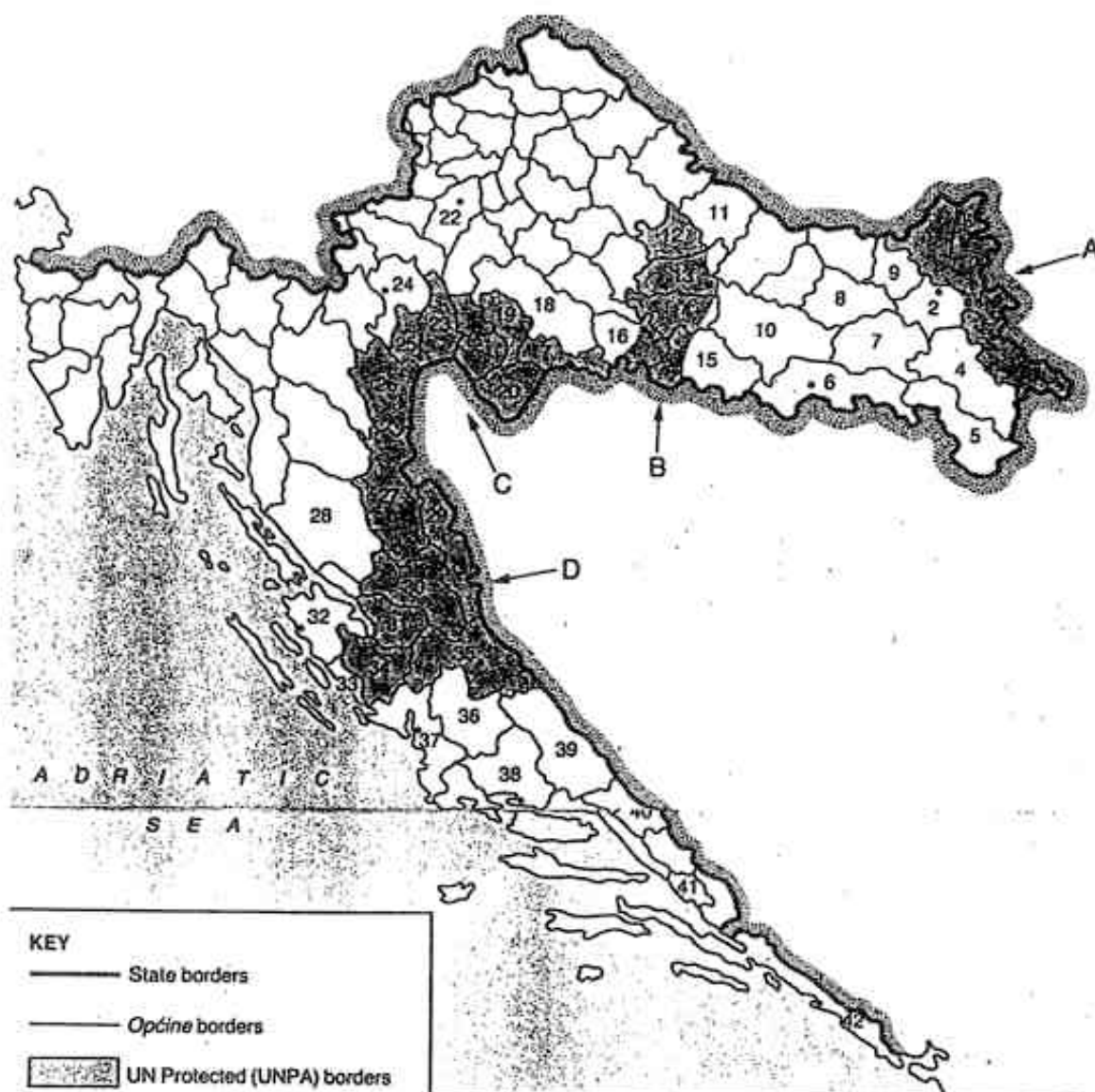
Bilag 6, Letter of Intent by the Government of the Republic of Croatia on the Completion of Peaceful Reintegration of the Region under the Transitional Administration, Republic of Croatia. 13. jan. 1997

Bilag 7, General Amnesty Act. 1996

Bilag 1

Bilag 2

The shaded areas do not include the so-called 'pink zones' which run into the Gospić and Zadar districts and Dmiš and Sinj. The pink zones are areas which were outside the original Vance maps for Croatia but from which the Serbs refused to withdraw.

Bilag 3

Bilag 4

REKAPITULATION
AF DEN SERBISKE BEFOLKNING I DEN TIDLIGERE UNTAES REGION FRA (1991-1999)

FASTBOENDE + FLYGTNINGE

SERBISK BEFOLKNING	april 1991	januar 1996	januar 1998	Reduktion i forhold til januar 1996	TILBAGEVENDTE fra tidligere UNPAS ORGANISERET SPONTANT	UDVANDRET TIL TREDIE- LANDE
FLYGTNINGE			16198	51138	6700	34138
FASTBOENDE	75741		54829	23306		30626
I ALT	75741		70727	74444	6700	64764

Vukovar, juni 1999.

Bilag 5

1

ZAJEDNIČKO VIJEĆE OPĆINA VUKOVAR
 ЗАЈЕДНИЧКО ВЕЋЕ ОПШТИНА ВУКОВАР
 JOINT COUNCIL OF MUNICIPALITIES VUKOVAR

SRPSKO STANOVNIŠTVO OD 1991-1999.
 ISTOČNA SLAVONIJA, BARANJA I ZAPADNI SREM
 (BIVŠI UNTAES REGION)

VUKOVAR, JULI 1999.

FASTBOENDE BEFOLKNING

OSIJEK-BARANJA DISTRIKT

KOMMUNE	LOKALITET	BROJ SRBA PO GODINAMA					MANJE u odnosu na 1991
		april 1991	januar 1996	januar 1998	januar 1999	juli 1999	
BELI MANASTIR	B. MANASTIR šećerana, BRANJIN VRH	4217	3987	2510		21800	2417
BILJE	BILE, VARDARAC, KOPAČEVO, LUG	735	638	298		100	635
DARDA	DARDA, MECE, UGLJEŠ, švajcarnica	3293	2976	1678		1500	1793
DRAZ	Draz, Balina, Gajić, Tompolje Dubosevica, Podolje	162	147	98		150	112
ČEMINAC	Čeminac, Kozarac, Grabovac	252	205	187		150	222
KNEZEVI VINOGRADI	K. Vinogradi, karanac, Suza, Kotlina, Kamenac Zmajevac	1420	1346	1210		200	620
PETLOVAC	Petlovac, Luč, B.P. selo N. Bezdan, N. Nevesinje, Torijanci	243	209	97		50	193
POPOVAC	Popovac, Knezevo, Branjina	979	884	543		100	679
JAGODNJAK	Jagodnjak, N. Čeminac, N. Bolman, M. Mele, Bolman	2532	2387	1968		2000	532
ERDUT	Erdut, Dajč, Ajmaš, B. Brdo	5960	5710	5420		4000	1960
OSIJEK	Sarvaš, Klisa	1078	810	657		200	684
TENJA	Tenja	5854	5210	4504		2500	3354
SODOLOVCI	Sodolovci, Ada, Silaš, Koprivna, Paulin Dvor, Petrova Slatina, Palača	2602	2359	1652		2000	602
ERNESTINOVO	Ernestinovo, Divoš, Laslovo	511	340	163		30	474
Tenjski Antunovac	Tenjski ANTUNOVAC	298	228	15		40	294
I ALT I OSIJEK-BARANJA DISTRIKT		30136	27436	20800		15565	14571

DOMICILNO STANOVNIŠTVO

VUKOVARSKO - SREMSKA ŽUPANIJA

KOMMUNE	LOKALITET	BROJ SRBA PO GRADOVIMA					MANJE u odnosu na 1991
		april 1991	januar 1996	januar 1996	januar 1999	juli 1999	
MIRKOVC	Mirkovci	2877	2105	1646		1800	1077
JANKOVCI	Jankovci, Orolik, Sremske Laze, Slakovci	2514	2244	1314		450	2064
NJEMCI	Njemci, Đeletovci, Sr. Banovci, Šid. Banovci	1169	947	672		450	719
TOVARNIK	Tovarnik, Ilača	699	649	411		200	499
LOVAS	Lovas	138	121	47		120	118
ILOK	Ilok	1217	1006	437		200	1017
TOMPOJEVCI	Tompojevci, Svinjarevci, Berak, Čakovci, Bokšić Mikluševci	801	645	282		380	721
NEGOSLAVCI	Negoslavci	1722	1718	1710		1600	122
BOGDANOVC	Bogdanovci, Marinci Petrovci	575	478	339		170	405
MARKUŠICA	Markušica, Ostrovo, Gaboš, Podrinje Karadževo	3853	3597	2864		2900	1053
TORDINCI	Tordinci, Antin, Mlaka, Korodj	192	145	59		60	112
TRPINJA	Trpinja, Bobota, Vera, Bršadin, Ludvinci, Pačetin	7200	6870	6235		5400	800
VUKOVAR	Vukovar, Lipovača, Sotin	17499	15369	12959		10500	6999
BOROVO	Borovo	5149	5096	5054		4800	349
UKUPNO	VUKOVARSKO - SREMSKA ŽUPANIJA	45605	40985	34029		29550	16055

Para. 7:

The representatives of the Serb ethnic community from the area under consideration will be appointed to senior posts in the Ministry of Reconstruction and Development, and Office for Displaced Persons and Refugees and at the level no lower than Assistant Minister ("pomoćnik ministra") in the Ministries of Interior, Justice, Education and Culture. In accordance with the laws and regulations of the Republic of Croatia, they will also be entitled to appropriate participation at the expert level in the working bodies of the Parliament of the Republic of Croatia.

Para. 8:

The Government of Croatia, in accordance with existing Croatian laws and statutes and internationally accepted standards, hereby guarantees that the members of the Serb minority, and other members of other minorities within the area under the Transitional Administration, shall have full rights with respect to educational and cultural autonomy.

With respect to education, the members of the Serb minority and the members of other minorities within the area under the Transitional Administration shall be entitled to prepare and implement curriculum which fosters cultural identity, history, and heritage in so far as it does not prejudicially affect any right or privilege with respect to international educational standards and Croatian laws.

Within the cultural identity of the members of the Serb minority or any other member of other minorities within the above-mentioned area, they shall, under the law, have full rights to preserve and foster individual cultural identity provided that it does not affect any right or privilege with respect to the rights of the Croatian members.

Para. 9:

The members of the Serb ethnic community may found the Council of the Serb Ethnic Community. The council may apply to the president of the Republic and the Croatian Government, proposing and promoting the solution of issues of common interest for the national minority.

Para. 10:

The Defence Minister will enact a special decision for all the members of the Serb ethnic community from the area under Transitional Administration on the deferment of military service for a period of two years from the end of the UNTAES mandate.

After the expiration of the two years deferment period, applications for deferment of military service at the personal request of the members of the Serb ethnic community in the area under Transitional Administration will be considered by the Ministry of Defence.

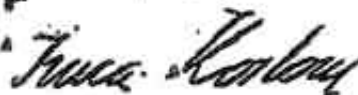
Exemptions specified above shall not limit in any way the relevant civic rights of those concerned including the right to obtain a Croatian passport which are guaranteed to all citizens of Croatia by the Constitution.

Para. 11:

Members of the Serb and other ethnic communities from the area under the Transitional Administration who are war victims, particularly disabled, widows and children without parents, will have full health and social rights in accordance with the laws and regulations of the Republic of Croatia, except for the rights defined by the Law on Rights of Croatian Defenders (Zakon o pravima hrvatskih branitelja).

Para. 12

The Government of the Republic of Croatia reaffirms in this Letter of Intent its commitments deriving from and provisions of the Constitution of the Republic of Croatia, the Constitutional Law on Human Rights and Freedoms and the Rights of National and Ethnic Communities or Minorities in the Republic of Croatia, all other relevant laws, the Basic Agreement of 12 November 1995, UN Security Council Resolution 1037, and the Affidavit of Employment signed by the representative of the Government of Croatia on 16 December 1996. Nothing in this Letter of Intent shall be construed as diminishing in any way provisions of the aforementioned documents.

Deputy Prime Minister

Prof. dr. Ivo Kostović

Bilag 7

(UNOFFICIAL TRANSLATION)

GENERAL AMNESTY ACT

Article 1

By this Act a general amnesty is granted to the perpetrators of criminal acts committed during the aggression, armed rebellion or armed conflicts or in relation to the aggression, armed rebellion or armed conflicts in the Republic of Croatia.

The amnesty shall also apply to the serving of final judgements passed upon the perpetrators of those crimes referred to in paragraph 1 of this Article.

The amnesty shall apply to the acts committed over the period from 17 August 1990 to 23 August 1996.

Article 2

No criminal proceedings shall be instituted and no criminal charges shall be brought against the perpetrators of criminal acts referred to in Article 1 of this Act.

Criminal investigation already undertaken shall be cancelled and criminal proceedings in progress shall be terminated *ex officio* by the court's ruling.

A person in custody to whom the amnesty under paragraph 1 of this Article applies shall be released by the court's ruling.

Article 3

Exempted from the amnesty referred to in Article 1 of this Act shall be the perpetrators of the most flagrant violations of humanitarian law having a character of war crimes, specifically the Acts of Genocide under Article 119, War Crime against Civilian Population under Article 120, War Crime against the Wounded and Sick under Article 121, War Crime against Prisoners of War under Article 122, Organization and Instigation of Genocide and War Crime under Article 123, Unlawful killing and Wounding of the Enemy under Article 124, Illegal Seizure of Possessions from the Killed and Wounded on the Battlefield under Article 125, Use of Prohibited Combat Means under Article 126, Violation of Envoys under Article 127, Cruel Treatment of the Wounded, Sick and POWs under Article 128, Unjustified delay in repatriation of the POWs under Article 129, Destruction of Cultural and Historic Heritage under Article 130, Instigation of the War of Aggression under Article 131, Abuse of International Signs under Article 132, Racial and Other Discrimination under Article 133, Imposition of Slavery and Transport of Enslaved Persons under Article 134, International Terrorism under Article 135, Endangerment of Persons under International Protection under Article 136, Taking Hostages under Article 137 of the Basic Penal Code of the Republic of Croatia (Official Gazette No 31/93 - revised text, 35/93, 108/95 and 16/96) and acts of terrorism as regulated by international law.

Exempted from amnesty shall be the perpetrators of other criminal acts defined in the Basic Penal Code of the Republic of Croatia (Official Gazette No. 31/93 - revised text, 35/93, 108/95 and 16/96) and the Criminal Law of the Republic of Croatia (Official Gazette No. 32/93 - revised text, 38/93, 28/96 and 30/96), not committed during the aggression, armed rebellion or armed conflicts or in relation to the aggression, armed rebellion or armed conflicts in the Republic of Croatia.

Persons convicted in absentia for criminal acts under paragraph 1 of this Article shall be subject to the provisions of the Criminal Proceedings Act (Official Gazette No. 34/93 - revised text, 32/93, 25/94, 28/96) prescribing renewed proceedings, with the period of time under Article 398, paragraph 1 of the said Law commencing to run upon entering of this Act into force.

Article 4

The Public Prosecutor cannot appeal against a decision under Article 2 of this Act if the court has applied an amnesty in favour of a person accused of crimes for which this Act provides amnesty within the legal qualification of the crime established by the Public Prosecutor.

Article 5

The Minister of Justice is authorized, when necessary, to enact further regulations for the implementation of this Law.

Article 6

As of the day of entering of this Act into force the following laws shall cease to apply:

1. Amnesty Act Applicable to the Perpetrators of Criminal Acts Committed in the Armed Conflicts and War against the Republic of Croatia (Official Gazette Nos. 58/92, 39/95).
2. Amnesty Act Applicable to the Perpetrators of Criminal Acts Committed in the Temporarily Occupied Areas of Vukovar-Sriem and Osijek-Baranya Counties (Official Gazette No. 43/96)

Article 7

This Act shall enter into force on the eighth day following its publication in the Official Gazette.